

И Сонцето е ѕвезда * Македонија во ЕУ
The Sun, too, is a star * Macedonia in EU

British Embassy
Skopje

СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА
Влада на Република Македонија

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ:

ЕВРОПСКАТА УНИЈА И ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ

GLOSSARY OF TERMS:

EUROPEAN UNION AND PRE-ACCESSION ASSISTANCE

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА

**РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: ЕВРОПСКАТА УНИЈА И
ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ**

Скопје, 2007

Наслов:

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: ЕВРОПСКАТА УНИЈА И ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ

GLOSSARY OF TERMS: EUROPEAN UNION AND PRE-ACCESSION ASSISTANCE

Секретаријат за европски прашања
Влада на Република Македонија
Илинденска бб
1000 Скопје

Тел. + 389 2 3200 100
Факс: + 389 2 3117 310
www.sep.gov.mk

Издавач

Секретаријат за европски прашања
Влада на Република Македонија
Илинденска бб, 1000 Скопје

Книгата во pdf. формат може да се преземе од: <http://www.sep.gov.mk>

**British Embassy
Skopje**

Оваа публикација беше овозможена со поддршка од Британската амбасада. Наведениите мислења во оваа публикација се мислења на авторите и не ги задржуваат рефлексивно мислењата на Британската Амбасада.

The British Embassy in Skopje supported the publication of this publication. However, the content of this publication does not necessarily reflect the position or the opinions of the British Embassy.

Уредник: Наташа Ценевска - Георгиева
Составил и превел: Катица Манова, Александра Крстеска
Лектор: Даниела Георгиева
Ревизија: Проф. Д-р Ирена Кикеркова
Проф. Д-р Љубица Костовска
М-р Келманд Зајази
М-р Мирјана Алексоска - Чкатроска
Д-р Лидија Тантуровска

Печати: Аркус, Скопје

Тираж: 1628

Скопје, 2007 година

КРАТКА СОДРЖИНА CONTENTS

1. Предговор
Preface5
2. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: ЖАРГОН НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
GLOSSARY OF TERMS: EUROPEAN UNION
JARGON (EUROJARGON)7
3. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ
НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
GLOSSARY OF TERMS: EUROPEAN UNION PRE-ACCESSION
ASSISTANCE..... 69
4. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: ИНСТРУМЕНТОТ ЗА ПРЕТПРИСТАПНА
ПОМОШ ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ (ИППРР/IPARD)
GLOSSARY OF TERMS: THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION
ASSISTANCE FOR RURAL DEVELOPMENT (IPARD)111
5. РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ: УПРАВУВАЊЕ СО
ПРОЕКТЕН ЦИКЛУС (УПЦ/ РСМ)
PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)131

Предговор

Preface

Влегувањето на Република Македонија во едно ново поглавје од процесот на пристапување кон Европската унија, за што покрај кандидатскиот статус сведочи и можноста за користење на сите пет компоненти од инструментот за претпристапна помош, отвора нов спектар на предизвици и тестирање на сопствените капацитети. Во таа насока, државната администрација како носечко јадро во програмирањето, а подоцна и во користењето на средствата предвидени во рамките на инструментот за претпристапна помош, е главниот двигател за успешно спроведување на подготовките за пристапување кон Европската унија, а подоцна и за користење на нејзините кохезивни и структурни фондови.

Оттука, главниот мотив за создавање на Речникот на термини: Европската унија и претпристапната помош, составен од четири одделни, но и комплементарни делови, беше на едно место, во логична целина да се соберат термините кои најчесто се употребуваат при користењето на претпристапната помош, тргнувајќи од „посебниот јазик“ на бирократите на Европската унија, оние со кои се комуницира секојдневно, преку термините карактеристични за претпристапната помош и руралниот развој, па сè до термините за управување со проектниот циклус, основната алатка потребна на целата администрација за успешно користење на претпристапниот фонд.

Секој термин е проследен со концизно објаснување, што точно подразбира тој во определен контекст, со англиски и македонски еквиваленти, а додадена вредност на Речникот на термини се и француските еквиваленти на секој термин одделно.

The opening of a new chapter of the accession process of the Republic of Macedonia into the European Union, for which attests both the candidate status and the possibility to use the five components of the Instrument for Pre-Accession Assistance, initiates a whole range of challenges and is a test for its own capacities. In addition, the civil administration as a core in the process of programming, and later in the use of the funds envisaged in the framework of the instrument for pre-accession assistance, is the main driving force for both successful implementation of the preparations for accession in the European Union and subsequently, for the use of the cohesion and structural funds.

Thus, the main motive for creating the Glossary of Terms: European Union and the Pre-Accession Assistance, composed of four complementary parts, was to collect in one book, as a logical whole, all the most frequently used terms relating to the pre-accession assistance, starting from the 'specific language' used by the European Union bureaucrats with whom the everyday communication is performed, then the terms used in the pre-accession and rural development area, all the way to the terms used in the project cycle management, which is a basic tool to the whole administration in order to be able to successfully use the pre-accession fund.

Each term is followed by a concise explanation stating precisely what the concept covers in that particular context with equivalents both in Macedonian and in English language. An added value to the Glossary of Terms is the equivalents in the French language.

The compilation of this kind of Glossa-

Составувањето на еден ваков речник претставуваше голем предизвик не само од аспект на добар избор на термини, барање на вистинско објаснување кое ќе биде разбирливо за секого, туку и од лингвистички аспект. Поголемиот дел од термините употребени во Речникот на термини претставуваат нова појава во македонскиот јазик за кој требаше да се направи своевиден компромис помеѓу постојните јазични правила и доловување на вистинската смисла на термините. Во прилог на тоа, скратениците, кои сè повеќе се употребуваат како резултат на сè поголемата употреба на документи на англиски јазик, а за кои е неопходно дополнително утврдување и проширување на правописните норми со цел следење на движењата во јазикот како одраз на случувањата во општеството, беше извор на голем број дискусии и полемики.

Сепак, се надеваме дека јазичните решенија употребени во Речникот на термини: Европската унија и претпристапната помош ќе дадат свој придонес кон унифицирање на терминологијата во областите што ги покрива, како и добра основа за натамошни дискусии и утврдување на посоодветни македонски еквиваленти.

Наташа Ценевска-Георгиева

Раководител на Секторот за подготовка на националната верзија на *acquis communautaire*

Секретаријат за европски прашања

ry was a very big challenge not only from a point of view of making the right choice of terms, looking for the exact explanation understandable for everyone, but also from a linguistic point of view. The majority of terms used in the Glossary of Terms represent a new occurrence in the Macedonian language for which a certain compromise had to be made between the existing language rules and conveying the real meaning of the terms. Moreover, the acronyms which are more frequently used as a result of the even greater use of English language documents require additional determination and expending the spelling norms aiming at following the language trends as a reflection of the developments in the society, was consequently, a source of many discussions and dilemma.

Yet, we do hope that the language solutions proposed in the Glossary of Terms: European Union and the Pre-Accession Assistance will contribute to the consistency of the terminology for the areas covered in the Glossary of Terms, as well as they will be a solid basis for further discussions and determination of the Macedonian language equivalents.

Natasa Cenevska-Georgieva

Head of the Sector for Preparation of the National Version of the *Acquis Communautaire*

Secretariat for European Affairs

GLOSSARY OF TERMS:

**EUROPEAN UNION
JARGON (EUROJARGON)**

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ:

**ЖАРГОН НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА
(ЕВРОЖАРГОН)**

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

Absorption capacity (fr. Capacité d'absorption)¹

The concept of absorption capacity implies obligations for the candidate countries during the accession process. It also implies that the European Union has the capacity to absorb new Member States. The other meaning is the ability of a country or organisation to receive aid and use it effectively. Developing countries often lack this capacity.

апсорпциски капацитет¹

Терминот апсорпциски капацитет се однесува на обврските на земјите-кандидатки за време на процесот на пристапување. Тој, исто така, се однесува и на капацитетот што го има Европската унија за прием на нови земји-членки. Другото значење е способноста на една земја или организација да прими и ефективно да искористи помош. На земјите во развој честопати тоа им недостасува.

Acceding – countries (fr. Pays adhérents)

Acceding countries sign the Treaty of Accession and are expected to become full Member States on the date set out in the Treaty.

During the interim period, acceding countries benefit from special arrangements. They are also kept informed of Community legislation via an information and consultation procedure and are given the opportunity to comment on proposals. They hold an active observer status in all the relevant bodies in which they have the right to speak but not to vote.

This is a candidate country that has met the Copenhagen criteria and has completed negotiations for joining the European Union.

земји-пристапнички

Земјите-пристапнички потпишуваат договор за пристапување и се очекува да станат полноправни членки на датумот утврден со договорот. Во меѓувреме, земјите-пристапнички ги користат посебните аранжмани. Исто така, тие се во тек со законодавството на Заедницата преку информативна и консултативна постапка и им се дава можност да ги коментираат предлозите. Тие имаат статус на активен набљудувач во сите релевантни тела, каде што имаат право да дискутираат, но немаат право на глас.

Тоа е всушност земја-кандидатка што ги исполнила критериумите од Копенхаген и ги завршила преговорите за вклучување во Европската унија.

¹ The term "absorption capacity" which refers to the capacity of the Union to accept new Member States, is replaced by the term "integration capacity".

¹ Терминот „апсорпциски капацитет“ кој се однесува на способноста на Унијата за прием на нови земји-членки се заменува со терминот „интегративен капацитет“

A

Accession criteria (Copenhagen criteria) (fr. Critères d'adhésion (critères de Copenhague))

Sometimes known as the Copenhagen criteria, because they were agreed by EU leaders in Copenhagen in June 1993, they recognise the right of the countries of Central and Eastern Europe to join the European Union when they have fulfilled three criteria:

- political: stable institutions guaranteeing democracy, the rule of law, human rights and respect for minorities;
- economic: a functioning market economy;
- incorporation of the *acquis communautaire*: adherence to the various political, economic and monetary aims of the European Union.

The accession criteria, or Copenhagen criteria, are the essential conditions all candidate countries must satisfy to become a Member State. However, the Union reserves the right to decide when it will be ready to accept new members.

критериуми за пристапување (критериумите од Копенхаген)

Критериумите за пристапување, понекогаш попознати како критериумите од Копенхаген, затоа што беа договорени од лидерите на ЕУ во Копенхаген во јуни 1993 година, а со нив им се дава право на земјите од Централна и Источна Европа да ѝ се приклучат на Европската унија кога ќе ги исполнат трите критериуми:

- политички: стабилни институции, гарантирање на демократијата, владеење на правото, човековите права и почитување на малцинствата;
- економски: функционална пазарна економија;
- вградување на *acquis communautaire*: придржување кон разни политички, економски и монетарни цели на Европската унија.

Критериумите за пристапување или критериумите од Копенхаген, се основните услови што мораат да ги исполнат сите земји-кандидатки за да станат земји-членки. Сепак, Унијата го задржува правото да одлучува кога ќе биде подготвена да прифати нови членки.

Accession Partnership (fr. Partenariat pour l'adhésion)

Accession Partnerships, as part of the reinforced pre-accession strategy, make up the framework of the pre-accession process for each candidate country. They set out:

- key priority areas in which candidate countries need to make progress, i.e.

партнерство за пристапување

Партнерствата за пристапување, како дел од засилената стратегија за претпристапување, ја прават рамката на процесот на претпристапување за секоја земја-кандидатка. Со нив се утврдуваат:

- клучните приоритетни области во кои земјите-кандидатки треба да

priorities identified in the European Commission's opinion on applications for European Union membership;

- financial support under a single framework.

Accession Partnerships may be revised according to the progress achieved by candidate countries and on the development of new situations.

Accession partnerships are a pre-accession strategy instrument which determines the candidate countries' particular needs on which pre-accession assistance should be targeted and provides a framework for:

- the short and medium-term priorities, objectives and conditions determined for each candidate country on the basis of the accession criteria (Copenhagen criteria) in accordance with the Commission's opinion on its membership application;
- pre-accession assistance.

An accession partnership is established for each candidate country to provide encouragement during preparations for membership. To this end, each candidate country draws up a National Programme for the Adoption of the Acquis (NPAА), which sets out a timetable for putting the partnership into effect. Each candidate country also draws up an action plan for strengthening its administrative and judicial capacities.

The accession partnership may also be revised in the light of new developments, especially any new priorities identified during the pre-accession process.

постигнат напредок, т.е. приоритети изнесени во мислењето на Европската комисија, по доставените барања за членство во Европската унија;

- финансиска поддршка под единствена рамка.

Партнерствата за пристапување се преиспитуваат во согласност со постигнатиот напредок на земјите-кандидатки и развојот на состојбите.

Партнерствата за пристапување се стратегиски инструмент за претпристапување со кој се одредуваат одделните потреби на земјите-кандидатки за кои претпристапната помош треба да се одреди и да обезбеди рамка за:

- краткорочни и среднорочни приоритети, цели и услови одредени за секоја земја-кандидатка врз основа на критериумите за пристапување (критериумите од Копенхаген) во согласност со мислењето на Комисијата а во однос на барањето за членството;
- претпристапна помош.

Партнерството за пристапување се утврдува за секоја земја-кандидатка одделно, за да ѝ се помогне во периодот на подготовките за членство. За таа цел, секоја земја-кандидатка подготвува Национална програма за усвојување на правото на Европската унија (НПУПЕУ/ NPAА), со која се дава временска рамка за спроведување на партнерството за пристапување. Исто така, секоја земја-кандидатка подготвува акциски план за засилување на нејзиниот административен и судски капацитет. Партнерството за пристапување, исто така, треба да се преиспита и во поглед на новите случувања, особено ако се утврдени нови приоритети за време на процесот на претпристапување.

Acquis communautaire (fr.)

This is a French term meaning, essentially, “the EU as it is” – in other words, the rights and obligations that EU countries share. The “acquis” includes all the EU’s treaties and laws, declarations and resolutions, international agreements on EU affairs and the judgments given by the Court of Justice. It also includes action that EU governments take together in the area of “justice and home affairs” and on the Common Foreign and Security Policy. “Accepting the acquis” therefore means taking the EU as you find it. Candidate countries have to accept the “acquis” before they can join the EU, and make EU law part of their own national legislation. Thus, the *acquis communautaire* is the body of common rights and obligations which bind the European Union. It is constantly evolving and comprises:

- the content, principles and political objectives of the Treaties;
- the legislation adopted in application of the Treaties and the case law of the Court of Justice;
- Declarations and Resolutions adopted by the EU;
- measures relating to the common foreign and security policy;
- measures relating to justice and home affairs;
- International agreements concluded by the Community and those concluded by the Member States between themselves in the field of the EU’s activities.

Acquis communautaire (правото на Европската унија)

Ова е француски термин што во основа значи „ЕУ таква каква што е“ или со други зборови, правата и обврските што ги споделуваат земјите на ЕУ. Под „acquis“ спаѓаат сите договори на ЕУ, правните акти, декларациите и резолуциите, меѓународните спогодби за европски прашања, како и пресудите донесени од Судот на правдата. Исто така, тука спаѓаат и активностите на владите на земјите-членки што ги преземаат заеднички во областа на „правдата и внатрешните работи“ како и оние во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика. Според тоа, „прифаќањето на *acquis*“ значи да се прифати ЕУ таква каква што е во моментот кога се приклучува новата членка кон неа. Земјите-кандидатки треба да го прифатат „*acquis-to*“ пред да се приклучат кон ЕУ и да го прифатат правото на ЕУ како дел од нивното национално законодавство. Според тоа, *acquis communautaire* е корпусот на заедничките права и обврски што ја поврзува Европската унија. Тоа постојано се развива, а се состои од:

- содржината, принципите и политичките цели на договорите;
- донесеното законодавство во примената на договорите и судската практика на Судот на правдата;
- декларации и резолуции донесени од ЕУ;
- мерки во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика;
- мерки во врска со правдата и внатрешните работи;
- меѓународни спогодби склучени од Заедницата, како и спогодбите склучени од земјите-членки помеѓу

нив самите на полето на активностите на ЕУ.

Agenda 2000 (fr. Agenda 2000)²

Agenda 2000 is an action programme adopted by the Commission in 1997 to tackle the issues facing the European Union at the beginning of the 21st century. Attached to it are the Commission's opinions on the countries that have applied for Union membership.

Agenda 2000 is in three parts:

- the first addresses the question of the European Union's internal operation, particularly the reform of the common agricultural policy, and of the policy of economic and social cohesion. It also contains recommendations on how to face the challenge of enlargement in the best possible conditions and proposes putting in place a new financial framework for the period 2000-06;
- the second proposes a reinforced pre-accession strategy incorporating two new elements: the partnership for accession and extended participation of the candidate countries in Community programmes and the mechanisms for applying the Community acquis;
- the third consists of a study of the impact of enlargement on European Union policies.

It covers four closely linked areas for the period 2000-06:

- reform of the Common Agricultural Policy;
- reform of regional policy;
- pre-accession instruments; and
- financial framework.

² It can also be used in context of rural development

Агенда 2000²

Агендата 2000 е акциска програма донесена од Комисијата во 1997 година, која ги опфаќа прашањата со кои се соочува Европската унија во почетокот на 21 век. Дел од програмата се и мислењата на Комисијата за земјите што поднесле барање за членство во Унијата. Агендата 2000 се состои од три дела:

- Првиот дел се однесува на прашањето на работењето внатре во Европската унија, особено на реформата на заедничката земјоделска политика, како и на политиката за економската и социјалната кохезија. Исто така, содржи и препораки за тоа како да се соочи со проширувањето во најдобри услови и предложува да се донесе финансиска рамка за периодот 2000-2006 година;
- Со вториот дел се предложува засилување на претпристапната стратегија, која вклучува два нови елемента: партнерство за пристапување и проширување на учеството на земјите-кандидатки во програмите на Заедницата и во механизмите за примена на *acquis*-то на Заедницата;
- Третиот дел се состои од испитување на влијанието врз политиките на Европската унија од проширувањето.

Таа опфаќа четири тесно поврзани области за периодот 2000-2006 година:

- реформа на заедничката земјоделска политика;
- реформа на регионалната политика;
- претпристапни инструменти; и
- финансиска рамка.

² Се сретнува и во контекст на рурален развој

A

Anti-trust (fr. Antitrust)

The EU aims to guarantee fair and free competition in the single market, and to ensure that companies compete rather than collude. So EU rules prohibit agreements that restrict competition (e.g. secret agreements between companies to charge artificially high prices) and abuses by firms who hold a dominant position on the market. Rules of this kind are known as “anti-trust” legislation. The Commission has considerable powers to prohibit anti-competitive activities, and to impose fines on firms found guilty of anti-competitive conduct.

антитраст

ЕУ има за цел да гарантира праведна и слободна конкуренција на Единствениот пазар, како и да им обезбеди на компаниите да си конкурираат, а не да се спогодуваат меѓусебно. Според тоа, со прописите на ЕУ се забрануваат спогодби со кои се ограничува конкуренцијата (на пр.: тајни спогодби меѓу компании со кои се наплатуваат вештачки високи цени) и злоупотреба на фирми што имаат доминантна положба на пазарот. Прописите од овој тип се познати под името „ законодавство за антитраст“. Комисијата има големи надлежности за забрана на противконкурентски активности, како и за воведување на казни за фирми за кои е утврдена вина за неконкурентско однесување.

Applicant countries (fr. Pays candidats)

This means a country that has applied to join the European Union. Once its application has been officially accepted, it becomes a candidate country.

земји-апликанти/ки за членство

Ова означува дека некоја земја поднела барање за прием во Европската унија. Кога барањето е официјално прифатено, таа станува земја-кандидатка.

Area of freedom, security and justice (fr. Espace de liberté, de sécurité et de justice)

The Amsterdam Treaty established an area of freedom, security and justice to ensure genuine freedom of movement for individuals within the EU and more effective action against organised crime and fraud.

област на слобода, на безбедност и на правда

Со Договорот од Амстердам се востанови единствена област на слобода, на безбедност и на правда со која се обезбедува вистинска слобода на движење на поединци во рамките на ЕУ, како и поефикасна акција против организираниот криминал и измама.

Assent procedure (fr. Procédure de l'avis conforme)

The assent procedure requires the Council to obtain Parliament's assent before certain important decisions are taken. The European Parliament may accept or reject a proposal but cannot amend it. If the European Parliament does not give its assent, the act in question cannot be adopted. It applies mainly to the accession of new Member States, association agreements and other fundamental agreements with non-EU countries, and the appointment of the Commission President.

постапка на согласување

Со постапката на согласување се бара Советот да добие согласност од Парламентот пред да бидат донесени одредени важни одлуки. Европскиот парламент може да прифати или да одбие предлог, но не може да го измени. Ако Европскиот парламент не даде согласност, предметното прашање не може да биде прифатено. Тоа главно се однесува на пристапувањето на новите земји-членки, на спогодби за асоцијација и на други основни спогодби со земји што не се членки на ЕУ, како и при назначување претседател на Комисијата.

Benchmarking (fr. Point de référence, repère)

This means measuring how well one country, business, industry, etc. is performing compared to other countries, businesses, industries, and so on. The "benchmark" is the standard by which performance will be judged.

одредување главни показатели

Ова значи да се процени колку е добра и успешна една земја, односно нејзиното стопанство, нејзината индустрија итн. споредено со други земји, стопанства, индустрии итн. „Репер“ е стандардот според кој се проценува успешноста.

Best practice (fr. La meilleure pratique)

One way of improving policies in the EU is for governments to look at what is going on in other EU countries and to see what works best. They can then adopt this "best practice", adapting it to their own national and local circumstances.

најдобра практика

Еден начин за подобрување на политиките во ЕУ е: владите да следат што се случува во другите земји на ЕУ и да согледаат што е најдобро таму. Потоа, тие можат да ја применат таа „најдобра практика“, приспособувајќи ја на своите национални и локални услови.

„Brussels has decided...“ (fr. Bruxelles a décidé...)

The term *“Brussels”* is often used in the media to refer to the EU institutions, most of which are located in the city of Brussels. EU laws are proposed by the European Commission but it is the Council of the European Union (ministers from the national governments) and the European Parliament (elected by the European citizens) that debate amend and ultimately decide whether to pass these proposed laws.

„Брисел одлучи...“

Терминот *„Брисел“* честопати се користи во медиумите за да се означат институциите на Европската унија, од кои повеќето се сместени во Брисел. Законите на ЕУ ги предлага Европската комисија, но Советот на Европската унија (составен од министри на националните влади) и Европскиот парламент (избран од граѓаните на Европа) се тие што дебатираат, што изменуваат и што дополнуваат и на крај што одлучуваат дали да се донесат предложените закони.

Budget deficit (fr. Déficit budgétaire)

A technical term meaning the gap between a government's revenue and its expenditure.

буџетски дефицит

Ова претставува стручен термин со кој се означува разликата меѓу приходите на една влада и нејзините расходи.

Candidate Country(-ies) (fr. Pays candidat(s) à l'adhésion)

Candidate country status is conferred by the European Council on the basis of an opinion from the European Commission, drawn up following an application for membership by the country concerned. However, candidate country status does not give a right to join the Union automatically. The Commission scrutinises the application in the light of the accession criteria (Copenhagen criteria). Depending on their circumstances, candidate countries may be required to institute a reform process in order to bring their legislation into line with the Community *acquis* and to strengthen their

земја(-и)-кандидатка(-и)

Европскиот совет ѝ доделува на одредена земја статус на земја-кандидатка врз основа на мислењето од Европската комисија, подготвено по барањето за членство од одредената земја. Меѓутоа, со статусот - земја-кандидатка автоматски не се добива правото за влез во Унијата. Комисијата внимателно го разгледува барањето во однос на критериумите за пристапување (критериумите од Копенхаген). Зависно од околностите, од земјите-кандидатки може да се побара да воведат процес на реформи со цел да ги усогласат нивните законодавства со *acquis*-то на

infrastructure and administration if necessary. The accession process is based on the pre-accession strategy, which provides instruments such as financial aid. Accession depends on the progress made by the candidate countries, which is regularly assessed and monitored by the Commission.

At present there are three candidate countries: Croatia, Macedonia and Turkey.

Заедницата, и ако е потребно, да ги засилат нивните инфраструктури и нивната администрација. Процесот на пристапување е заснован врз стратегијата за претпристапување, со која се обезбедуваат инструменти, како што е финансиската помош.

Пристапувањето зависи од направениот напредок од страна на земјите-кандидатки, кој се проценува редовно и се следи од страна на Комисијата. Во моментот, има три земји-кандидатки: Хрватска, Македонија и Турција.

Citizenship of the Union (fr. Citoyenneté de l'Union)

European citizenship was established by the Treaty on European Union (EU Treaty), signed in Maastricht in 1992.

Citizenship of the Union is dependent on holding the nationality of one of the Member States. In other words, anyone who is a national of a Member State is considered to be a citizen of the Union. In addition to the rights and duties laid down in the Treaty establishing the European Community (EC Treaty), Union citizenship confers four special rights:

- the freedom to move and take up residence anywhere in the Union;
- the right to vote and stand in local government and European Parliament elections in the country of residence;
- diplomatic and consular protection from the authorities of any Member State where the country of which a person is a national is not represented in a non-Union country (Article 20 of the EC Treaty);
- the right of petition and appeal to the European Ombudsman.

Following the entry into force of the Treaty of Amsterdam (1999), the status of "European citizen" also confers the following rights:

европско граѓанство

Европското граѓанство е востановено со Договорот за Европската унија (Договорот за ЕУ), потпишан во Мастрихт во 1992 година.

Европското граѓанство е условено со поседување државјанство на една земја-членка. Со други зборови, секој којшто е државјанин на една од земјите-членки се смета за граѓанин на Унијата. Покрај правата и должностите утврдени со Договорот за основање на Европската заедница (Договорот за ЕЗ), со европското граѓанство се пренесуваат четири посебни права:

- Граѓаните имаат право да се движат слободно и да се населуваат насекаде во Унијата;
- Граѓаните имаат право да избираат и да бидат избрани во локалните влади и во Европскиот парламент во земјата на престој;
- Граѓаните имаат право на дипломатска и конзуларна заштита од властите на која и да е земја-членка каде што земјата на која лицето е државјанин не е претставена во земја која не е членка на Унијата (според членот 20 од Договорот за ЕЗ);

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

C

- the right to address the European institutions in any one of the official languages and to receive a reply written in the same language;
- the right to access the documents of the European Parliament, the Council and the Commission, subject to certain conditions (Article 255 of the EC Treaty);
- the right to non-discrimination between EU citizens on the basis of nationality (Article 12 of the EC Treaty) and to non-discrimination on the basis of gender, race, religion, handicap, age or sexual orientation;
- equal access to the Community's civil service.

The introduction of the notion of Union citizenship does not replace national citizenship: it is an addition to it. This gives citizens a deeper and more tangible sense of belonging to the Union.

- Граѓаните имаат право на тужби и на жалби до Европскиот правобранител.

По влегувањето во сила на Договорот од Амстердам (1999 год.), статусот на „европски граѓанин“, исто така, ги подразбира и следниве права:

- право да се обрати до европските институции на кој и да е од официјалните јазици и да добие писмен одговор на истиот јазик;
- право на пристап до документите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата, што е предмет на одредени услови (според членот 255 од Договорот за ЕЗ);
- право на недискриминација меѓу граѓаните на ЕУ врз основа на националност (според членот 12 од Договорот за ЕЗ) и на недискриминација врз основа на: пол, раса, религија, хендикеп, возраст или сексуална ориентација;
- еднаков пристап до граѓанските служби на Заедницата.

Воведувањето на поимот на граѓанство на Унијата не го заменува националното државјанство: тоа е само додаток кон него. Тоа, на граѓаните им дава само подлабоко и многу поконкретно чувство на припадност на Унијата.

Civil society (fr. *Société civile*)

This is the collective name for all kinds of organizations and associations that are not part of government but that represent professions, interest groups or sections of society. It includes (for example) trade unions, employers' associations, environmental lobbies and groups representing women, farmers, people with disabilities and so on. Since these organisations have a lot of expertise in particular areas and are involved in

граѓанско општество

Ова е заедничко име за сите видови организации и здруженија што не се дел од владата, но претставуваат професии, интересни групи или делови од општеството. Во нив спаѓаат (на пример): синдикати, здруженија на вработени, лоби-групи од областа на екологијата и групи што ги претставуваат жените, земјоделците, лицата со пречки во развојот итн. Бидејќи овие организации се со големи стручни познавања во

implementing and monitoring European Union policies, the EU regularly consults civil society and wants it to become more involved in policymaking.

одредените области и се вклучени во спроведувањето и во следењето на политиките на Европската унија, ЕУ редовно се консултира со граѓанското општество и сака тоа да се вклучи повеќе во креирањето на политиката.

Closer cooperation (fr. Cooperation plus étroite)³

The aim of such cooperation is to enable a limited number of Member States that are willing and able to advance further to deepen European integration within the single institutional framework of the EU.

поблиска соработка³

Целта на ваквата соработка е да им овозможи на ограничен број на земји-членки што сакаат и се во можност, да ја унапредат и понатаму да ја продлабочат европската интеграција во единствената институционална рамка на ЕУ.

Codecision procedure (fr. Procédure de codécision)

The codecision gives the European Parliament the power to adopt instruments jointly with the Council. The procedure comprises up to three readings and is now in effect the standard decision making procedure.

постапка на соодлучување

Со постапката на соодлучување се дава право на Европскиот парламент да донесува инструменти заедно со Советот. Постапката се состои од три читања, а тоа сега всушност е стандардната постапка на донесување одлуки.

Cohesion (fr. Cohésion)

This means (literally) “sticking together”. The jargon term “promoting social cohesion” means the EU tries to make sure that everyone has a place in society – for example by tackling poverty, unemployment and discrimination. The EU budget includes money known as the ‘Cohesion Fund’ which is used to finance projects that help the EU ‘stick together’.

кохезија

Тоа значи (буквално) „се држиме заедно“. Терминот (жаргонот) „унапредување на социјалната кохезија“ значи дека ЕУ се обидува да обезбеди место во општеството за секого, на пример, справување со сиромаштијата, со невработеноста и со дискриминацијата. Буџетот на ЕУ содржи средства познати како „Кохезивен фонд“, кој се користи за

³ May be used in other contexts, except when referred to the Treaties.
See also Enhanced cooperation p.29

³ Може да се сретне и во други контексти, освен кога станува збор за Договорите.

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

C

For example, it finances new road and rail links that help disadvantaged regions take a full part in the EU economy.

финансирање проекти што ѝ овозможуваат на ЕУ „да се држи заедно“. На пример, се финансира нов пат или железничка пруга, со што им се помага на недоволно развиените региони рамноправно да учествуваат во економијата на ЕУ.

Comitology (fr. Comitologie)

Although it is for the Commission to implement legislation at Community level, in practice each legislative instrument specifies the scope of the implementing powers granted to the Commission and how the Commission is to use them. Frequently, the instrument will also allow for the Commission to be 'assisted' by a committee in accordance with a procedure known as comitology.

The committees consist of representatives from Member States and are chaired by the Commission. They enable the Commission to consult national governments before adopting implementing measures. The Commission ensures that they reflect the situation in each country in question as far as possible. This is more correctly known as "committee procedure". It describes a process in which the Commission, when implementing EU law, has to consult special advisory committees made up of experts from the EU countries.

комитологија

И покрај тоа што Комисијата е таа што го спроведува законодавството на ниво на Заедницата, во практиката, секој законодавен инструмент го утврдува опсегот на овластувањата што ѝ е доделен на Комисијата и како Комисијата треба да го применува тоа овластување. Честопати, со инструментот ѝ се овозможува на Комисијата да ѝ „помага“ некој комитет, во согласност со постапката позната како комитологија. Комитетите ги сочинуваат претставници од земјите-членки, а со нив претседава Комисијата. Преку нив Комисијата ги консултира националните влади пред донесување мерки за спроведување. Комисијата се грижи тие да ја одразат состојбата на секоја одредена земја во најголема можна мера.

Ова, многу е попознато како „постапка на комитети“. Со неа се опишува процесот во кој Комисијата, кога спроведува некој закон на ЕУ, треба да консултира специјализирани советодавни комитети, кои пак се состојат од експерти од земјите на ЕУ.

Common market (fr. Marché commun)

When the EEC was founded in 1957, it was based on a "common market". The Common Market was one of the most important objectives of the original EEC

Заеднички пазар

Кога во 1957 година беше основана ЕЕЗ (Европската економска заедница), таа се засноваше на „заеднички пазар“. Заедничкиот пазар беше една од

Treaty. Within 12 years from the date of commencement (1 January 1958) of the Treaty, the Member States were required to have formed a common market for products, services, persons and capital within a fully customs union. No tariffs or quantitative barriers were to remain. In other words, people, goods and services should be able to move around freely between the member states as if they were all one country, with no checks carried out at the borders and no customs duties paid. However, this took a while to achieve: customs duties between the EEC countries were not completely abolished until 1 July 1968. Other barriers to trade also took a long while to remove, and it was not until the end of 1992 that the “Single Market” (as it became known) was in place.

најважните цели на Договорот за ЕЕЗ. Во рок од 12 години од датумот на започнување на Договорот (1 јануари 1958 г.), земјите-членки требаше да формираат заеднички пазар за: производи, услуги, лица и капитал во рамките на целосна царинска унија. Не требаше да останат какви било царини или квантитативни пречки. Со други зборови, луѓето, стоката и услугите треба да се движат слободно меѓу земјите-членки како да ѝ припаѓаат на една иста земја, без проверки на границите и без плаќање царински давачки. Меѓутоа, за да се постигне тоа, беше потребно време: царинските давачки меѓу земјите на ЕЕЗ не беа целосно укинати сè до 1 јули 1968 година. Потребно беше време да се отстранат и другите пречки во трговијата, сè до крајот на 1992 година кога започна да функционира (како што е сега познат) „Единствениот пазар“.

Community law (fr. Droit communautaire)

Strictly speaking, Community law consists of the founding Treaties (primary legislation) and the provisions of instruments enacted by the Community institutions by virtue of them (secondary legislation - regulations, directives, etc.). In a broader sense, Community law encompasses all the rules of the Community legal order, including general principles of law, the case law of the Court of Justice, law flowing from the Community's external relations and supplementary law contained in conventions and similar agreements concluded between the Member States to give effect to Treaty provisions. All these rules of law form part of what is known as the Community *acquis*.

право на Заедницата

Поточно кажано, правото на Заедницата се состои од основачките договори (примарното законодавство) и одредбите на инструментите донесени од страна на институциите на Заедницата (секундарното законодавство – регулативи, директиви итн.).

Пошироко кажано, правото на Заедницата ги опфаќа сите прописи на правниот поредок на Заедницата, вклучително и општите принципи на правото, судската практика на Судот на правдата, закони што произлегуваат од надворешните односи на Заедницата, како и дополнителни закони содржани во конвенции и слични спогодби склучени меѓу земјите-членки со цел да

се применат одредбите од Договорот. Сите овие прописи од правото сочинуваат дел од она што е познато како *acquis-to* на Заедницата.

Competencies (fr. *Compétences*)

This is eurojargon for ‘powers and responsibilities’. It is often used in political discussions about what powers and responsibilities should be given to EU institutions and what should be left to national, regional and local authorities.

надлежности

Ова е еврожаргон за „правата и одговорностите“. Во политичките разговори честопати се користи за да означи, кои права и одговорности треба да ги имаат институциите на ЕУ, а што се остава на националните, на регионалните и на локалните власти.

Competent authority (fr. *Autorité competente*)

This usually means the government department or other body responsible for dealing with a particular issue. It is ‘competent’ in the sense of having the legal power and responsibility.

надлежен орган/надлежно тело

Ова обично означува владин оддел или друго тело одговорно за работа со одделни прашања. Надлежен е, односно надлежно е во смисла на тоа што има законско право и одговорност.

Constitution of the EU (fr. *Constitution de l’UE*)

The European Constitution, officially known as the “Treaty establishing a Constitution for Europe”, was conceived as the continuation of the process of institutional reforms initiated by the Treaty of Nice.

It was the result of the work of the Convention, which drew up a “Draft Treaty establishing a Constitution for Europe” in July 2003. This draft served as a basis for the work of the Intergovernmental Conference (IGC) which started officially in October 2003. The IGC concluded on 29 October 2004 in Rome with the signature of the new Constitutional Treaty by the 25

Устав на ЕУ

Европскиот устав, официјално познат како „Договор за основање на Устав за Европа“, беше изготвен како продолжение на процесот на реформи на институциите започнат со Договорот од Ница.

Тоа беше резултат од работата на Конвенцијата која изготви „Нацрт-договор за основање на Уставот за Европа“ во јули 2003 година. Нацртот служеше како основа за работата на Меѓувладината конференција (МВК) која официјално започна во октомври 2003 година. МВК заврши на 29 октомври 2004 година во Рим со потпишувањето на нов

Heads of State and Government of the Member States.

To enter into force, the Treaty establishing a Constitution for Europe had to be ratified by all the Member States in accordance with each one's constitutional rules, namely either parliamentary ratification or referendum.

Following the difficulties in ratifying the Treaty in some Member States, the Heads of State and Government decided, at the European Council meeting on 16 and 17 June 2005, to launch a "period of reflection" on the future of Europe.

At the European Council meeting on 21 and 22 June 2007, European leaders reached a compromise and agreed to convene an IGC to finalise and adopt a "reform treaty" for the European Union.

The aim of the Treaty establishing a Constitution for Europe was to make the enlarged Europe more effective, democratic and transparent. It was intended to replace the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. It also:

- simplified the treaties so as to raise the profile of the EU's work;
- reformed the institutions;
- deepened European integration (for example reinforcing the common foreign and security policy by creating a European foreign affairs minister).

Уставен договор од страна на 25 шефови на држави и влади на земјите-членки.

За да влезе во сила, Договорот за основање на Устав за Европа требаше да биде ратификуван од страна на сите земји-членки во согласност со уставните прописи на секоја од нив, имено, или ратификација во парламентите или референдум.

По тешкотиите во процесот на ратификација на Договорот кај некои земји-членки, шефовите на држави и влади, на состанокот на Европскиот совет одржан на 16 и 17 јуни 2005 година, одлучија да отпочнат „период на размислување“ за иднината на Европа. На состанокот на Европскиот совет одржан на 21 и 22 јуни 2007 година, европските лидери постигнаа компромис и се согласија да ја свикаат МКВ за завршување и донесување на „реформски договор“ за Европската унија.

Целта на Договорот за основање на Устав за Европа беше да се направи проширената Европа поефикасна, демократска и транспарентна. Намерата беше да се замени Договорот за основање на Европската унија и Договорот за основање на Европската заедница. Исто така, имаше за цел:

- да ги поедностави договорите за да се подигне нивото на профилот на работа на ЕУ;
- да ги реформира институциите;
- продлабочена европска интеграција (на пример, засилување на заедничката надворешна и безбедносна политика со назначување на министер за надворешни прашања).

Convention (fr. Convention)

This term has various meanings, including (in the EU context) a group of people

конвенција

Овој термин има многу различни значења, вклучително (во контекст на ЕУ)

C

representing the EU institutions, the national governments and parliaments, who come together to draw up an important document. Conventions of this sort met to draw up the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the draft EU Constitution.

и група луѓе што ги претставуваат институциите на ЕУ, националните влади и парламенти, кои се здружиле за да изработат важен документ. Конвенции од овој вид се состанаа за да ја подготват Повелбата за основните права на Европската унија и Нацртот на Уставот на ЕУ.

Convention on the future of Europe (fr. Convention sur l’avenir de l’Europe)

The European Convention (also known as the Convention on the future of Europe) was set up in December 2001. It had 105 members, representing the presidents or prime ministers of the EU member states and candidate countries, their national parliaments, the European Parliament and the European Commission. Its Chairman was former French President Valéry Giscard d’Estaing. The Convention’s job was to draw up a new Treaty that would set out clear rules for running the European Union after enlargement. It was, in effect, to be the Constitution of the EU (see above). The Convention completed its work on 10 July 2003.

Конвенција за иднината на Европа

Европската конвенција (исто така позната и како Конвенција за иднината на Европа) беше одржана во декември 2001 година. Имаше претставници од 105 членки, претседатели или премиери на земјите-членки на ЕУ и земјите-кандидатки, нивните национални парламенти, Европскиот парламент и Европската комисија. Нејзин претседавач беше поранешниот француски претседател Валери Жискар Дестен. Работата на Конвенцијата се состоеше во изработка на нов договор со кој ќе се постават јасни правила за работата на Европската унија по проширувањето. Тоа всушност требаше да биде Устав на ЕУ (види погоре). Конвенцијата заврши со нејзината работа на 10 јули 2003 година.

Convergence criteria (fr. Critères de convergence)

In order to ensure the sustainable convergence required for the achievement of economic and monetary union (EMU), the Treaty sets five convergence criteria which must be met by each Member State before it can take part in the third stage of EMU and hence before it can adopt the euro. Compliance is checked on the basis

критериуми за приближување

Со цел да се обезбеди одржливо приближување, потребно за постигнување Економска и монетарна унија (ЕМУ/EMU), Договорот утврдува пет критериуми за приближување што треба секоја земја-членка да ги исполни пред таа да може да земе учество во третата фаза на ЕМУ, т.е. пред да го усвои еврото.

of reports produced by the Commission and the European Central Bank (ECB). The criteria are:

- the ratio of government deficit to gross domestic product must not exceed 3%;
- the ratio of government debt to gross domestic product must not exceed 60%;
- there must be a sustainable degree of price stability and an average inflation rate, observed over a period of one year before the examination, which does not exceed by more than one and a half percentage points that of the three best performing Member States in terms of price stability;
- there must be a long-term nominal interest rate which does not exceed by more than two percentage points that of the three best performing Member States in terms of price stability;
- the normal fluctuation margins provided for by the exchange-rate mechanism must be respected without severe tensions for at least the last two years before the examination.

The convergence criteria are meant to ensure that economic development within EMU is balanced and does not give rise to any tensions between the Member States. The criteria relating to government deficit and government debt must continue to be met after the start of the third stage of EMU (1 January 1999). To this end, a stability pact was adopted at the Amsterdam European Council in June 1997 and enables the members of the Euro-zone to coordinate national government budget policies and avoid excessive government budget deficits.

Усогласувањето се проверува врз основа на извештаи изготвени од страна на Комисијата и на Европската централна банка (ЕЦБ/ЕСБ). Критериумите се следниве:

- односот на владиниот дефицит со брутодомашниот производ не треба да надмине 3%;
- односот на владиниот долг со брутодомашниот производ не треба да надминува 60%;
- треба да постои еден одржлив степен на стабилност на цените и на просечна стапка на инфлација што треба да се зачува во период од една година пред испитувањето, а која не треба да надмине една и пол процентна точка од онаа на трите најуспешни земји-членки земајќи ја предвид стабилноста на цените;
- треба да постои долгорочна номинална каматна стапка, која не треба да надмине две процентни точки од онаа на трите најуспешни земји-членки во однос на стабилноста на цените;
- да се обезбеди почитување на нормалните граници на флукуација на курсниот механизам без поголеми тензии и тоа најмалку две години пред испитувањето.

Критериумите на приближување се со цел да обезбедат балансиран економскиот развој во рамките на ЕМУ и да не доведе до појава на тензии меѓу земјите-членки. Критериумите во врска со владиниот дефицит и владиниот долг треба постојано да се исполнуваат по започнување на третата фаза на ЕМУ (1 јануари 1999 год.). За таа цел, донесен е пакт за стабилност на Европскиот совет во јуни 1997 година во Амстердам, со кој им се овозможува на членките од еврозоната да ги координираат политиките на буџетот на националните влади и да одбегнуваат прекумерни дефицити на владините буџети.

Cooperation procedure (fr.
Procédure de coopération)

The cooperation procedure (Article 252 of the EC Treaty) was introduced by the Single European Act (1986). It gave the European Parliament greater influence in the legislative process by allowing it two “readings”. Initially, the scope of this procedure was considerably extended by the Treaty of Maastricht; the Treaty of Amsterdam then reversed the trend by encouraging the codecision procedure (Article 251 of the EC Treaty). The cooperation procedure will therefore now apply exclusively to the field of economic and monetary union.

The cooperation procedure is always initiated by a proposal from the Commission forwarded to the Council and the European Parliament. In the context of a first reading, Parliament issues an opinion on the Commission proposal. The Council, acting by a qualified majority, then draws up a common position, which is forwarded to Parliament together with all the necessary information and the reasons which led the Council to adopt this common position.

Parliament examines this common position at second reading, and within three months may adopt, amend or reject the common position. In the latter two cases, it must do so by an absolute majority of its members. If it rejects the proposal, unanimity is required.

The Commission then re-examines, within one month, the proposal upon which the Council based its common position and forwards its proposal to the Council; at its discretion it can include or exclude the amendments proposed by Parliament. Within three months, the Council may adopt the re-examined proposal by qualified majority, amend it unanimously or adopt the amendments not taken into

постапка на соработка

Постапката на соработка (според членот 252 од Договорот за ЕЗ) е воведена со Единствениот европски акт (1986 год.). Со него, Европскиот парламент добива поголемо влијание врз законодавниот процес дозволувајќи две „читања“.

Првично, опсегот на оваа постапка беше значително проширен со Договорот од Мастрихт; потоа со Договорот од Амстердам, тој процес се променува со поттикнување на постапката на соодлучување (според членот 251 од Договорот за ЕЗ). Постапката на соработка, според тоа, отсега единствено ќе се применува на полето на економската и монетарната унија.

Со постапката на соработка секогаш се започнува на предлог на Комисијата доставен до Советот и до Европскиот парламент. Во контекст на првото читање, Парламентот дава мислење за предлогот на Комисијата. Советот, дејствувајќи со квалификувано мнозинство, потоа донесува заеднички став, кој се доставува до Парламентот заедно со сите потребни информации и причини врз основа на што Советот го донесол заедничкиот став.

Парламентот го разгледува овој заеднички став на второто читање, и во рок од три месеци може да го усвои, да го измени или да го отфрли овој заеднички став. Во последните два случаи, тоа мора да го спроведе со апсолутно мнозинство гласови на своите членови. Ако го одбие предлогот, потребна е едногласност.

Потоа Комисијата повторно го разгледува предлогот во рок од еден месец врз основа на заеднички став на Советот и го доставува предлогот до Советот; а негово дискреционо право е да ги вклучи или да ги исклучи измените

consideration by the Commission, also unanimously.

In the cooperation procedure, the Council may still exercise a veto by refusing to express its opinion on the amendments proposed by the European Parliament or on the amended proposal from the Commission, thereby blocking the legislative procedure.

In accordance with the draft Reform Treaty, the European Parliament, the Council and the Commission shall consult each other and by common agreement make arrangements for their cooperation. To that end, they may, in compliance with the Treaties, conclude interinstitutional agreements which may be of a binding nature.

предложени од Парламентот.

Во рок од три месеци, Советот може да го усвои повторно разгледаниот предлог со квалификувано мнозинство гласови, да го измени едногласно или да ги усвои измените без тие да се разгледани од Комисијата и тоа, исто така, едногласно. При постапката на соработка, Советот може да примени вето со одбивање да го даде својот став за измените предложени од Европскиот парламент или за изменетиот предлог од Комисијата, а со тоа може да ја блокира законодавната постапка.

Во согласност со Нацрт-реформскиот договор, Европскиот парламент, Советот и Комисијата се консултираат меѓу себе, а со заедничка спогодба ја уредуваат нивната соработка. За таа цел, во согласност со договорите тие можат да склучат меѓуинституционални спогодби кои можат да бидат од обврзувачки карактер.

Coreper (fr. Coreper)

The Permanent Representatives Committee or "Coreper" (Article 207 of the Treaty establishing the European Community) is responsible for preparing the work of the Council of the European Union. It consists of the Member States' ambassadors to the European Union ("Permanent Representatives") and is chaired by the Member State which holds the Council Presidency.

Coreper occupies a pivotal position in the Community decision-making system, in which it is both a forum for dialogue and a means of political control (guidance and supervision of the work of the expert groups).

The agendas for Council meetings reflect the progress made in Coreper. They consist of A items, to be approved without discussion following agreement within

Корепер

Комитетот на постојаните претставници или „Корепер“ (според членот 207 од Договорот за основање на Европската заедница) е одговорен за подготвителната работа на Советот на Европската унија. Го сочинуваат амбасадорите на земјите-членки во Европската унија („постојаните претставници“), а со него претседава земјата-членка која го има претседателството со Советот.

Кореперот зазема централна позиција во системот на донесување одлуки во Заедницата, кој претставува форум за дијалог и средство за политичка контрола (насоки и надзор на работата на експертските групи).

Дневниот ред на седниците на Советот го отсликуваат напредокот постигнат во Кореперот. Тие се состојат од А-точки,

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

D

Coreper, and B items, for discussion.

Coreper works in two configurations:

- Coreper I, consisting of the deputy permanent representatives, deals with technical matters;
- Coreper II, consisting of the ambassadors, deals with political, commercial, economic or institutional matters.

кои се одобруваат без расправа, по постигнатиот договор во рамки на Кореперот, и Б-точки, за расправа.

Кореперот работи во два состава:

- Корепер I, којшто го сочинуваат замениците на постојаните претставници и работи на техничка проблематика;
- Корепер II, којшто го сочинуваат амбасадори и работи на политичка, трговска, економска или институционална проблематика.

Democratic deficit (fr. Déficit démocratique)

An accusation of democratic deficit is sometimes levelled at the EU its complex method of operating seems inaccessible to ordinary people and because members of the Commission are not directly elected, though they are appointed by the Member States and are collectively accountable to Parliament.

демократски дефицит

Постојат обвинувања дека демократскиот дефицит е поради сложениот метод на работа на ниво на ЕУ, кој е тешко пристапен за обичниот човек, а и затоа што членовите на Комисијата не се избираат на непосредни избори, иако тие се назначени од земјите-членки и колективно одговараат пред Парламентот.

Derogation (fr. Dérogation)

Derogation is a temporary waiver from a Regulation or a Directive and is normally only granted by unanimous agreement of the Council of Ministers and for a limited period.

дерогација

Дерогација е времено ограничување на некоја регулатива или директива и обично се одобрува единствено со едногласна спогодба на Советот на министри и за ограничен временски период.

Development aid (fr. Aide au développement)

The beginnings of the European Community's development policy coincided with the signature of the Treaty

помош за развој

Почетоците на развојната политика на Европската заедница се совпаѓаат со потпишување на Договорот од Рим во

of Rome in 1957, and the Member States' overseas countries and territories were its first beneficiaries. However, it is only since the entry into force of the Treaty on European Union (the Maastricht Treaty, 1993) that this policy has enjoyed a specific legal basis (Articles 177 to 181 of the EC Treaty). With the successive enlargements of the Union, cooperation has gradually extended to other countries, such as the African, Caribbean and Pacific countries (ACP) which have a particularly close and long-standing relationship with certain Member States. In addition to these initial agreements, other countries also benefit from the Community's development policy, such as the countries of Latin America and Asia.

The main objective of the European Community's development policy is to eradicate poverty. This policy is implemented not only through bilateral and regional agreements but also through specific programmes in certain sectors such as health and education. The development policy also entails cooperation with international institutions and the participation of the Community and Member States in initiatives implemented at global level such as the Initiative for Highly Indebted Poor Countries.

Today, the Union is the main trading partner of developing countries and the main contributor to development aid. The European Community and its Member States together provide 55% of international development aid.

1957 година, а први корисници беа прекуокеанските земји и територии на земјите-членки. Меѓутоа, токму со влегување во сила на Договорот за Европската унија (Договорот од Мастрихт, 1993 год.) оваа политика доби посебна правна основа (според членовите од 177 до 181 од Договорот за ЕЗ). Со постепеното проширување на Унијата, соработката постепено се прошири и на други земји, како што се земјите од Африка, Карибите и Пацификот (АКП/АСП), кои имаат особено блиски и долгорочни односи со одредени земји-членки. Покрај овие почетни спогодби, други земји исто така имаа полза од развојната политика на Заедницата, како што се земјите од Латинска Америка и од Азија.

Главна цел на развојната политика на Европската заедница е да се искорени сиромаштијата. Оваа политика се спроведува не само преку билатерални и регионални спогодби, туку, исто така, и преку посебни програми во одредени сектори како што се здравството и образованието. Развојната политика подразбира, исто така, и соработка со меѓународни институции и учество на Заедницата и на земјите-членки во иницијативи спроведени на глобално ниво, како што е Иницијативата за отпишување на долговите на најсиромашните земји.

Денес, Унијата е главен трговски партнер на земјите во развој и главен придонесувач во помошта за развој. Европската заедница и нејзините земји-членки заедно обезбедуваат 55% од меѓународната помош за развој.

E

Draft Reform Treaty Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community (Treaty of Lisbon) (fr. Le Traité de Lisbonne modifiant le traité sur l'Union européenne et le traité instituant la Communauté européenne, signé à Lisbonne - Traité de Lisbonne)

In October 2007, the informal European Council in Lisbon adopted the final text of the Treaty, as drawn up by the IGC so-called Draft Reform Treaty. It is intended that the treaty would come into force on 1 January 2009 in time for the 2009 European elections later that year. If there is a delay in ratification pushing it beyond that date, it will come into force on the first day of the month following the last ratification

Нацрт-реформски договор со кој се изменува Договорот за основање на Европската унија и Договорот за основање на Европската заедница (Договорот од Лисабон)

Во октомври 2007 година, неформалниот Европски совет во Лисабон ја донесе последната верзија на текстот на Договорот, составена од Меѓувладината конференција (МВК) т.н. Нацрт-реформски договор. Се планира Нацрт-договорот да влезе во сила на 1 јануари 2009 година, навреме за европските избори во 2009 година коишто треба да се случат подоцна истата година. Доколку има застој при ратификацијата што ќе го пролонгира датумот, Договорот ќе влезе во сила на првиот ден од месецот што следи по последната ратификација.

eEurope (fr. eEurope)

The European Commission launched the eEurope initiative in December 1999, and it was approved by the Lisbon European Council in March 2000. The communication adopted, "eEurope - an information society for all", is part of the Lisbon Strategy which states that the European Union should become, by 2010, the most competitive and dynamic knowledge-based economy in the world. The main objectives of the initiative are the following:

- bringing every citizen, home and school, every business and

e-Европа

Европската комисија започна со иницијативата за „e-Европа“ во декември 1999 година, а таа беше одобрена од Европскиот совет во Лисабон во март 2000 година. Усвоеното соопштение „e-Европа – информатичко општество за сите“, е дел од Лисабонската стратегија со која се констатира дека Европската унија до 2010 година треба да стане најконкурентната и најдинамична економија заснована на знаење во светот. Главните цели на иницијативата се следниве:

- да се овозможи секој граѓанин, секој

administration, into the digital age and online;

- creating a digitally literate Europe, supported by an entrepreneurial culture open to information technology;
- ensuring that the information society is socially inclusive.

To achieve this, the Commission adopted the eEurope 2002 action plan in May 2000. The main actions were intended to stimulate a cheaper, faster, more secure Internet, promote human and financial investment and stimulate the use of the Internet.

The eEurope 2005 action plan succeeded eEurope 2002. eEurope 2005 was essentially focused on the deployment of broadband access at competitive prices, network security and better use of information technology by public bodies ("eGovernment").

Launched in June 2005, the "i2010" initiative is a new strategy framework of the Commission in the field of the information society and the media. i2010 is the first Commission initiative adopted in the context of the revised Lisbon Strategy and the partnership for growth and employment.

дом и секое училиште, секое претпријатие и администрација, да стигне до дигиталното доба и сите да бидат директно поврзани во мрежа;

- да се создаде дигитално образована Европа, поддржана од една претприемачка култура отворена за информатичката технологија;
- да се обезбеди општествено вклучување на информатичкото општество.

За да се постигне тоа, Комисијата го усвои акцискиот план „е-Европа 2002“ во мај 2000 година. Главните активности имаа за цел да стимулираат поевтин, побрз, безбеден Интернет; да се унапреди инвестирањето како во човечки ресурси така и финансиски инвестирања; а и да се стимулира употребата на Интернет.

По „е-Европа 2002“ следеше акцискиот план „е-Европа 2005“. „Е-Европа 2005“ главно е фокусирана на: развој на широкопојасен пристап по конкурентни цени, безбедност на мрежата и подобро искористување на информатичката технологија од јавните тела (е-влада). Во јуни 2005 година започна иницијативата „и-2010“. Тоа е нова рамка за стратегија на Комисијата на полето на информатичкото општество и медиумите. „И-2010“ е прва иницијатива на Комисијата што е донесена во контекст на ревидираната Лисабонска стратегија и партнерството за развој и вработување.

Employability (fr. Employabilité)

An individual's ability to find or keep a job in a given socio-economic environment. Employability concerns the appropriateness of skills in relation to the requirements of the labour market, so that the individual concerned can keep his or

способност за вработување

Претставува способност на поединец да најде работа или да ја задржи работата во дадена социоекономска средина. Способноста за вработување се однесува на соодветноста на вештините во однос на барањата на пазарот на

E

her job or find a (new) job in reasonable conditions in a reasonable length of time. A project in favour of employability concerns human resource development and particularly training. The employability of an individual can be examined indirectly on the basis of pre-established factors (e.g. qualifications, experience, mobility, existence of job offers).

трудот, со што одредено лице може да најде работа или да ја задржи или да најде (нова) работа под прифатливи услови и во разумен временски период. Проект за способност за вработување се однесува на развој на човечките ресурси, а особено за обука. Способноста на едно лице може да се испита и индиректно врз основа на однапред утврдени фактори (на пр.: квалификации, искуство, мобилност, постоење на понуди за работа).

Enhanced cooperation (fr. Coopération renforcée)⁴

засилена соработка⁴

Enhanced cooperation allows those countries of the Union that wish to continue to work more closely together to do so, while respecting the single institutional framework of the Union. The Member States concerned can thus move forward at different speeds and/or towards different goals. However, enhanced cooperation does not allow extension of the powers as laid down by the Treaties. Moreover it may be undertaken only as a last resort, when it has been established within the Council that the objectives of such cooperation cannot be attained within a reasonable period by applying the relevant provisions of the Treaties. The general arrangements for enhanced cooperation are laid down by the Treaty on European Union (EU Treaty, Title VII) and relate to both the European Union and the European Community. In principle, at least eight States must be involved in enhanced cooperation, but it remains open to any State that wishes to participate. It may not constitute discrimination between the

Со засилена соработка им се овозможува на оние земји од Унијата што сакаат да продолжат да работат заедно да го направат тоа, при што треба да ја почитуваат единствената институционална рамка на Унијата. На тој начин тие земји-членки можат да одат напред со различна брзина и/или кон различни цели. Меѓутоа, засилената соработка не дозволува проширување на овластувањата, како што е утврдено со договорите. Освен тоа, кон неа треба да се прибегне единствено ако се утврди дека во рамки на Советот целите на таквата соработка не можат да се постигнат во разумен временски период со примена на односните одредби од договорите. Општите аранжмани за засилена соработка се утврдени со Договорот за Европската унија (Договорот за ЕУ, Наслов VII) и се однесуваат како на Европската унија, така и на Европската

⁴ 'Coopération renforcée' should always be rendered by 'enhanced cooperation' in a Treaty context. Articles 30 and 43 of the TEU use 'closer cooperation', but 'enhanced cooperation' should always be used from now on (unless quoting directly from the existing Treaty).

⁴ Cooperation renforcée' секогаш треба да се преведува со 'enhanced cooperation' на англиски јазик и со „засилена соработка“ на македонски јазик кога станува збор за Договорите. Во членовите 30 и 43 од ДЕУ се употребува „поблиска соработка“, но отсега натаму треба да се употребува „засилена соработка“ (освен кога директно се цитира од постојниот Договор).

participating States and the others. Enhanced cooperation must also further the Treaty objectives and respects the whole of the *acquis communautaire* and the powers of the various parties. It may not apply to an area that falls within the exclusive competence of the Community. Under the EC Treaty, for example, the initiative for enhanced cooperation is taken by the Commission at the request of the Member States concerned, whereas under the EU Treaty the initiative comes from the Member States. In either case, institution of enhanced cooperation is subject to a decision of the Council, acting by a qualified majority. The Treaty of Amsterdam incorporated the “enhanced cooperation” concept into the Treaty on European Union as regards judicial cooperation on criminal matters and into the Treaty establishing the European Community. The Treaty of Nice introduced major changes aimed at simplifying the mechanism. In particular, a Member State may not oppose the establishment of enhanced cooperation as originally allowed by the Treaty of Amsterdam. According to the Draft Reform Treaty, the decision authorising enhanced cooperation shall be adopted by the Council as a last resort, when it has established that the objectives of such cooperation cannot be attained within a reasonable period by the Union as a whole, and provided that at least nine Member States participate in it. Acts adopted in the framework of enhanced cooperation shall bind only participating Member States. They shall not be regarded as part of the *acquis* which has to be accepted by candidate States for accession to the Union.

заедница. Во принцип, најмалку осум држави треба да се вклучени во засилената соработка, но останува отворено, секоја држава да одлучи дали сака да учествува. Не смее да постои дискриминација помеѓу државите што учествуваат и другите држави. Засилената соработка мора, исто така, да ги подобри целите на Договорот и да го почитува целото *acquis communautaire*, како и овластувањата на различните страни. Не треба да се применува во област што потпаѓа во исклучива надлежност на Заедницата. Согласно Договорот за ЕЗ, на пример, иницијативата за засилена соработка ја презема Комисијата на барање на одредена земја-членка, додека согласно Договорот за ЕУ, иницијативата е на предлог на земјите-членки. Во секој случај, востановувањето на засилената соработка е предмет на одлука на Советот, со примена на квалификувано мнозинство. Договорот од Амстердам го вградува поимот на „засилена соработка“ во однос на судската соработка на кривични предмети и во Договорот за основање на Европската заедница. Со Договорот од Ница се воведуваат големи промени со цел да се поедностави механизмот. Конкретно, ниедна земја-членка не може да се спротивстави на востановувањето на засилената соработка како што тоа беше претходно можно со Договорот од Амстердам. Во согласност со Нацрт-реформскиот договор, Советот донесува одлука за овластување на засилена соработка како последно решение, но откако ќе се утврди дека Унијата како целина не може да ги постигне целите на таквата соработка во разумен период и под услов да учествуваат најмалку девет земји-членки. Актите кои се донесуваат во рамките на засилената соработка ги обврзуваат само земјите-членки кои учествуваат во неа. Тие не се сметаат за

дел од правото на ЕУ, коешто земјите-кандидатки мораат да го прифатат за влез во Унијата.

Enlargement (fr. Elargissement)

Enlargement refers to the expansion of the EU to take in new Member States. Enlargement is one of the EU's most powerful policy tools. The pull of the EU has helped to transform Central and Eastern Europe into modern, well-functioning democracies. More recently, it has inspired far-reaching reforms in Turkey, and the Western Balkans. All European citizens benefit from having neighbours that are stable democracies and prosperous market economies. Enlargement is a carefully managed process which helps the transformation of the countries involved, extending peace, stability, prosperity, democracy, human rights and the rule of law across Europe. The European Union has undergone a number of enlargements since its creation. More and more countries have joined the first six Member States. The EU has 27 Member States today.

проширување

Проширувањето се однесува на зголемување на ЕУ со нови земји-членки. Проширувањето е една од најмоќните алатки на политиката на ЕУ. Постојаниот напор на ЕУ помогна да се трансформираат Централна и Источна Европа во модерни, функционални демократии. Неодамна, со неа се поттикнаа далекосежни реформи во Турција и на Западниот Балкан. Сите европски граѓани имаат корист од тоа да имаат соседи со стабилни демократии и перспективни пазарни економии. Проширувањето е внимателно управуван процес, кој помага во трансформацијата на земјите што се вклучени, со цел да се одржи мирот, стабилноста, просперитетот, демократијата, човековите права и владеењето на правото во цела Европа. Европската унија има неколку проширувања од нејзиното постоење. Сè повеќе и повеќе земји се приклучуваат на првите шест земји-членки. ЕУ денес брои 27 земји-членки.

Eurobarometer (fr. Eurobaromètre)

This is a Commission service, set up in 1973, which measures and analyses trends in public opinion in all the member states and in the candidate countries. Knowing what the general public thinks is important in helping the European Commission draft its legislative proposals, take decisions and evaluate its work. Eurobarometer uses both opinion polls and focus groups. Its

Евробарометар

Тоа е служба на Комисијата, основана во 1973 година, која ги мери и ги анализира движењата на јавното мислење во сите земји-членки и во земјите-кандидатки. Да се знае што мисли општата јавност е важно, затоа што со тоа ѝ се помага на Европската комисија да ги подготви нејзините законодавни предлози, да донесува одлуки и да ја оцени нејзината

surveys lead to the publication of around 100 reports every year.

работа. Евробарометарот ги користи и јавните анкети и фокус-групите. Нејзините анкети опфаќаат публикации од околу 100 извештаи секоја година.

Eurocrat (fr. Eurocrate)

The term “Eurocrats” (a pun on the word “bureaucrats”) refers to the many thousands of EU citizens who work for the European institutions (Parliament, the Council, the Commission, etc.)

еврократ

Терминот „еврократ“ (игра на зборот „бирократ“) се однесува на неколку илјади граѓани на ЕУ, кои работат за европските институции (Парламентот, Советот, Комисијата итн.).

Eurojust (fr. Eurojust)

A body of judges, prosecutors, and police officers from each Member State which works to ensure co-operation between national prosecuting authorities and to support investigations into serious cross-border and organised crime. Formerly known as the European Judicial Co-operation Unit, the establishment of Eurojust was proposed by the Tampere European Council in October 1999. It was formally set up by a Council Decision in February 2002.

европравда

Тело составено од судии, обвинители и полициски службеници од секоја земја-членка, кое работи на обезбедување соработка помеѓу националните обвинителни власти и помага во истрагите за тежок прекуграничен и организиран криминал. Порано, позната како Европска единица за судска соработка, на предлог од Европскиот совет од Тампере во октомври 1999 година беше формирана Европравда. Истата, формално е основана со одлука на Советот во февруари 2002 година.

Euroland (fr. Euroland)

This is an unofficial nickname for what is officially called “the euro area”, also often referred to as “the euro zone”. This area consists of the EU member states that have adopted the euro as their currency. So far the countries involved are Austria, Belgium, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Netherlands, Portugal and Spain, and Slovenia which introduced the euro recently.

евроленд (евроземја)

Тоа е неофицијален прекар за она што официјално се нарекува „еврообласт“, но, исто така, се нарекува и „еврозона“. Оваа област ја сочинуваат земјите-членки на ЕУ, кои го усвоија еврото како нивна валута. Досега тоа се: Австрија, Белгија, Финска, Франција, Германија, Грција, Ирска, Италија, Луксембург, Холандија, Португалија и Шпанија, а од неодамна и Словенија.

EUROPA (fr. EUROPA)

This is not really eurojargon. It is the Latin name for Europe, and it is also the name of the European Union's official website. This contains a wealth of useful information about the EU, regularly updated, and it is available in all the official languages of the EU.

EUROPA

Ова, всушност, не е еврожаргон. Тоа е латинско име за Европа, но, исто така, е име и за официјалната веб-страница на Европската унија. Таа содржи мноштво на корисни информации за ЕУ, кои редовно се ажурираат, а може да се најдат информации на сите официјални јазици на ЕУ.

Europe "à la carte"

This refers to the idea of a non-uniform method of integration which allows Member States to select policies as if from a menu and involve themselves fully in those policies; there would still be a minimum number of common objectives.

европа „на мени“

Се однесува на идејата на неоедначен метод на интегрирање со кој им се овозможува на земјите-членки да ги изберат политиките, како од мени и целосно да се вклучат во тие политики, а сепак да се задржи минималниот број на заеднички цели.

Europe agreement (fr. Accord européen)

A Europe agreement is a specific type of association agreement between the European Union and the Central and Eastern European countries that subsequently became EU candidate countries. The Europe agreement is based on respect for human rights, democracy, the rule of law and the market economy. It is a bilateral agreement that fosters a special relationship between the two parties, particularly with a view to accession to the European Union. It therefore forms the framework for:

- setting up a political dialogue;
- establishing business relations, particularly within a free-trade area;
- developing economic, cultural, social and financial cooperation;
- aligning national legislation with Community legislation.

европска спогодба

Европската спогодба е посебен вид на спогодба за асоцијација помеѓу Европската унија и земјите од Централна и Источна Европа кои последователно станаа земји-кандидатки за ЕУ. Европската спогодба се заснова на почитување на човековите права, демократијата, владеење на правото и пазарната економија. Тоа е билатерална спогодба со која се засилуваат посебните односи меѓу две страни, особено во однос на пристапување кон Европската унија. Според тоа таа претставува рамка за:

- воспоставување политички дијалог;
- воспоставување деловни односи, особено во рамки на слободната трговска зона;
- развивање на економска, културна, социјална и финансиска соработка;

The Europe agreement also covers the creation of the institutions needed to operate it. As one of the components of the enhanced pre-accession strategy, the agreement and its institutions make a full contribution to the pre-accession process, particularly by monitoring the objectives and priorities identified in the accession partnership. Bulgaria and Romania are the last two candidate countries to benefit from this type of agreement.

Turkey, on the other hand, concluded an “association” agreement based on trade and cooperation relations with a view to establishing a customs union. Cyprus and Malta also enjoyed such association agreements prior to their accession. Bilateral relations between the Republic of Macedonia and Croatia on the one hand, and the EU on the other, are governed by stabilisation and association agreements, in accordance with EU policy on the countries of the Western Balkans. These latter agreements are tailored to the specific conditions in the region and the countries of the Western Balkans and are based on a similar model to the Europe agreements.

- усогласување на домашното законодавство со тоа на Заедницата.

Со Европската спогодба се опфаќа и градење на институциите чиешто функционирање е потребно за нејзино спроведување. Како една од компонентите на засилената претпристапна стратегија, спогодбата и односните институции придонесуваат целосно кон процесот на претпристапување, особено со следење на целите и приоритетите определени со партнерството за пристапување. Бугарија и Романија се последните две земји-кандидатки што го примениле овој тип на спогодба.

Турција, од друга страна, склучи спогодба за „асоцијација“, заснована врз трговија и односи на соработка со цел востановување царинска унија. Кипар и Малта, исто така, потпишаа такви спогодби за асоцијација пред нивното пристапување. Билатералните односи меѓу Република Македонија и Хрватска, од една страна, и ЕУ, од друга страна, се регулирани со спогодби за стабилизација и асоцијација, во согласност со политиката на ЕУ за земјите од Западен Балкан. Овие, последниве спогодби се приспособени во согласност со специфичните услови во регионот и земјите на Западниот Балкан и се засноваат на сличен модел како и европските спогодби.

Europe Day, 9th May (fr. Journée de l'Europe, le 9 mai)

It was on 9 May 1950 that Robert Schuman (then French Foreign Minister) made his famous speech proposing European integration as the way to secure peace and build prosperity in post-war Europe. His proposals laid the foundations for what is now the European Union, so 9 May is celebrated annually as the EU's birthday.

Денот на Европа, 9 Мај

На 9 мај 1950 година Роберт Шуман (тогаш француски министер за надворешни работи) го одржа неговиот познат говор во кој ја предложи европска интеграција како начин да се обезбеди мир и да се изгради просперитетна поствоена Европа. Неговите предлози ги поставија

E

темелите за она што е Европската унија денес, па затоа 9 Мај се прославува секоја година како роденден на ЕУ.

European integration (fr. Intégration européenne)

This means building unity between European countries and peoples. Within the European Union it means that countries pool their resources and take many decisions jointly. This joint decision-making takes place through interaction between the EU institutions (the Parliament, the Council, the Commission, etc.).

европска интеграција

Тоа значи градење единство меѓу европските земји и народи. Во рамките на Европската унија тоа значи дека земјите ги здружуваат нивните ресурси и заеднички донесување одлуки. Ова заедничко донесување одлуки се одвива преку соработка и меѓусебно дејствување помеѓу институциите на ЕУ (Парламентот, Советот, Комисијата итн.).

European Partnerships (fr. Partenariats européens)

European Partnerships are instruments of the stabilisation and association process and lay down the principles, priorities and conditions of the relations between the European Union and Western Balkan countries. They are established for each Western Balkan country and serve to prepare these potential candidate countries for European integration. They aim to promote stability in the Western Balkan region while bringing it closer to Community standards through alignment with the *acquis*.

европски партнерства

Европските партнерства се инструменти на процесот на стабилизација и асоцијација, со кои се утврдуваат принципите, приоритетите и условите на односите меѓу Европската унија и земјите од Западниот Балкан. Тие се утврдуваат посебно за секоја земја од Западниот Балкан и служат да ги подготват овие потенцијални земји-кандидатки за европска интеграција. Тие имаат за цел да ја подобрат стабилноста во регионот на Западниот Балкан со нивно приближување кон стандардите на Заедницата преку усогласување со *acquis-to*.

Europol (European Police Office) (fr. Europol (Office européen de police))

Europol provides a structure for developing police cooperation between

Европол

Европол дава рамка за развој на полициската соработка меѓу земјите-

Member States in preventing and combating serious forms of international organised crime. It initially confined its efforts to the fight against drugs, but its terms of reference were gradually extended to other serious crimes, such as clandestine immigration networks, trafficking in stolen vehicles, human trafficking, child pornography, counterfeiting currency and falsification of other means of payment, trafficking in radioactive and nuclear substances, terrorism and money laundering.

членки во спречување и во борба против тешки форми на меѓународен организиран криминал. Во почетокот беше ограничен на борба против дрогата, но постепено опсегот на надлежности се прошири и на други тешки форми на криминал, како што се: тајните мрежи на имигрирање, трговија со украдени возила, трговија со луѓе, детска порнографија, фалсификување пари и фалсификување други платежни средства, трговија со радиоактивни и со нуклеарни супстанции, тероризам и „перење“ пари.

Eurosceptic (fr. Eurosceptique)

This term is often used to mean a person who is opposed to European integration or who is “sceptical” of the EU and its aims.

евроскептик

Овој термин често пати се користи за да значи лице кое се противи на европската интеграција или кое е „скептик“ во однос на ЕУ и нејзините цели.

Fortress Europe (fr. La Forteresse Europe)

This expression is often used to mean an attitude that wants to defend Europe from outside influences, especially cultural influences. The term “Fortress Europe” often appears in discussions about asylum and immigration regulations.

тврдината Европа

Овој израз често пати се користи за да значи однос со кој се сака да се одбрани Европа од надворешните влијанија, особено од културните влијанија. Терминот „Тврдината Европа“ често пати се јавува во дискусии во врска со азилот и регулативата за имиграција.

Four freedoms (fr. Les quatre libertés)

One of the great achievements of the EU has been to create a frontier-free area within which (1) people, (2) goods, (3) services and (4) money can all move around freely. This four-fold freedom of movement is sometimes called “the four freedoms”.

четирите слободи

Една од големите придобивки на ЕУ е создавање област без граници во чии рамки: (1) луѓето, (2) стоката, (3) услугите и (4) капиталот слободно можат да се движат. Оваа четиристрана слобода на движење понекогаш се нарекува „четирите слободи“.

Framework legislation (fr. Législation-cadre)

This is generally a statement of aims and principles within a specified policy area. They rarely have binding legislative force in themselves, instead they set policy parameters to be followed up by more specific legislation, possibly several acts on detailed aspects of the general policy area covered by the framework act.

рамковно законодавство

Најчесто, тоа е изложување цели и принципи во рамки на одредена политичка област. Тие сами по себе ретко имаат обврзувачка законодавна сила. Наместо тоа, тие ги поставуваат параметрите на политиката по кои треба да се донесат поспецифични законски акти, по можност неколку акти за деталните аспекти на општата политика на областа што е опфатена со рамковниот акт.

Free trade area (fr. Zone de libre échange)

This means a group of countries that have removed barriers to trade between them – barriers such as import tariffs and quotas. Several free trade areas have been established around the world: Mercosur in South America, NAFTA in North America and EFTA in Europe. The European Union is also a free trade area, but it is much more than that because it is built on a process of economic and political integration, with joint decision-taking in many policy areas.

слободна трговска зона

Тоа значи група земји што ги отстраниле пречките за трговија меѓу нив, пречки како што се увозните царини и квотите. Во светот постојат неколку зони на слободна трговија: Меркосур во Јужна Америка, НАФТА во Северна Америка и ЕФТА во Европа. Европската унија е, исто така, слободна трговска зона, но таа е многу повеќе од тоа, бидејќи е изградена врз процес на економска и на политичка интеграција, со заедничко донесување одлуки во многу политички области.

Harmonisation (fr. Harmonisation)

This may mean bringing national laws into line with one another, very often in order to remove national barriers that obstruct the free movement of workers, goods, services and capital. In other words, harmonisation means making sure that, on any particular issue for which the EU has responsibility, the rules laid down by the

усогласување

Тоа значи да се усогласат националните закони едни со други, честопати за да се отстранат националните пречки во слободното движење на работници, на стока, на услуги и на капитал. Со други зборови, усогласувањето значи дека, за секое посебно прашање за кое е одговорна ЕУ, прописите утврдени од

different EU countries impose similar obligations on citizens of all those countries and that they impose certain minimum obligations in each country. Harmonisation can also mean co-ordinating national technical rules so that products and services can be traded freely throughout the EU. Contrary to popular myth, this does not mean pointlessly standardising everything from the curvature of cucumbers to the colour of carrots. Often it simply means that EU countries recognise one another's safety rules.

различните земји на ЕУ воведуваат слични обврски за граѓаните во сите тие земји и дека воведуваат одредени минимални обврски во секоја земја. Усогласувањето, исто така, значи координација на националните технички прописи, со цел да може слободно да се тргува со производите и услугите низ целата ЕУ. Спротивно на познатиот мит, тоа не значи бесмислено стандардизирање на сè, од тоа колку се искривени краставиците до бојата на морковите. Многу почесто тоа значи дека земјите на ЕУ ги прифаќаат и ги признаваат меѓу себе прописите за безбедност.

Intergovernmental (fr. Intergouvernemental)

This literally means “between governments”. In the EU, some matters such as security and defence issues are decided purely by intergovernmental agreement (i.e. agreement between the governments of the EU countries), and not by the ‘Community method’. These intergovernmental decisions are taken by ministers meeting in the Council of the European Union, or at the highest level by the prime ministers and/or presidents of the EU countries, meeting as the European Council.

меѓувладина

Буквално значи „помеѓу влади“. Во ЕУ, за некои работи како што се прашањата од областа на безбедноста и на одбраната, решенија се донесуваат само со меѓувладина спогодба (т.е. спогодба меѓу владите на земјите на ЕУ), а не со „методот на Заедницата“. Овие меѓувладини одлуки се донесуваат од министрите, кои се состануваат во Советот на Европската унија или на највисоко ниво од премиерите и/или претседателите на земјите на ЕУ, кои се состануваат како Европски совет.

Legal instruments (fr. Instruments juridiques)

Strictly speaking, Community law consists of the founding Treaties (primary legislation) and the provisions of instruments enacted by the Community institutions (secondary legislation). The latter refers to Decisions, Directives, Opinions, Recommendations and

правни инструменти

Попрецизно, правото на Заедницата се состои од основачките договори (примарното законодавство) и одредбите на инструментите донесени од институциите на Заедницата (секундарното законодавство). Последниве опфаќаат одлуки,

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

L

Regulations.

The term Community legal instruments refers to the instruments available to the Community institutions to carry out their tasks under the Treaty establishing the European Community with due respect for the subsidiarity principle. They are:

- regulations: these are binding in their entirety and directly applicable in all Member States;
- directives: these bind the Member States as to the results to be achieved; they have to be transposed into the national legal framework and thus leave margin for manoeuvre as to the form and means of implementation;
- decisions: these are fully binding on those to whom they are addressed;
- recommendations and opinions: these are non-binding, declaratory instruments.

In addition to these instruments listed in Article 249 of the EC Treaty, practice has led to the development of a whole series of *sui generis* documents: interinstitutional agreements, resolutions, conclusions, communications, green papers and white papers.

Moreover, under the second and third pillars, specific legal instruments are used, such as strategies, joint action and common positions in the area of the CFSP, and decisions, framework decisions, joint positions and conventions in the area of JHA. In accordance with the Draft Reform Treaty mandate, the idea of renaming and restructuring the legal instruments of the EU has been dropped, except for redefining a 'decision' along the lines of the Constitutional Treaty. The name of a legal instrument will therefore (as at present) not indicate whether it is a legislative act. However, as in the Constitutional Treaty, the specific types of legal acts adopted in the current second and third pillars have been abolished, and foreign policy acts will take the form of'. To exercise the Union's competences the

директиви, мислења, препораки и регулативи.

Значи, терминот правни инструменти на Заедницата се однесува на расположливите инструменти на институциите на Заедницата за спроведување на нивните задачи во согласност со Договорот за основање на Европската заедница целосно почитувајќи го принципот на супсидијарност. Тоа се:

- регулативи: Тие се целосно обврзувачки и директно применливи во сите земји-членки;
- директиви: Тие ги обврзуваат земјите-членки во однос на резултатите што треба да се постигнат; тие треба да се пренесат во националната законска рамка и на тој начин оставаат простор за маневар во однос на формата и на начините на спроведување;
- одлуки: Тие се целосно обврзувачки за оние на кои се наменети;
- препораки и мислења: Тие не се обврзувачки, туку се декларативни инструменти.

Покрај овие инструменти содржани во членот 249 од Договорот за ЕЗ, во практиката постои една цела серија на *sui generis* документи: меѓуинституционални спогодби, резолуции, заклучоци, соопштенија, зелени книги и бели книги. Освен тоа, со вториот и со третиот столб се користат специфични правни инструменти, како што се: стратегии, заеднички акции и заеднички ставови во областа на ЗНБП, потоа одлуки, рамковни одлуки, заеднички ставови и конвенции во областа на ПВР. Во согласност со Нацрт-реформскиот договор, идејата за повторно структурирање на правните инструменти на ЕУ отпадна, со исклучок на редефинирањето на „одлуката“ во согласност со Уставниот договор. Оттука, името на правниот инструмент (како што е сега) нема да покажува дали

institutions shall use as legal instruments, European laws, European framework laws, European regulations, European decisions, recommendations and opinions.

A European law shall be a legislative act of general application. It shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

A European framework law shall be a legislative act binding, as to the result to be achieved, upon each Member State to which it is addressed, but shall leave to the national authorities the choice of form and methods.

A European regulation shall be a non-legislative act of general application for the implementation of legislative acts and of certain provisions of the Constitution. It may either be binding in its entirety and directly applicable in all Member States, or be binding, as to the result to be achieved, upon each Member State to which it is addressed, but shall leave to the national authorities the choice of form and methods.

A European decision shall be a non-legislative act, binding in its entirety. A decision which specifies those to whom it is addressed shall be binding only on them.

Recommendations and opinions shall have no binding force.

тој е законодавен акт. Меѓутоа, како и кај Уставниот договор, специфичните видови на правни акти што се донесени во сегашните втор и трет столб се укинати, а актите за надворешна политика ќе имаат форма на „одлуки“. За да се извршуваат надлежностите на институциите на Унијата се употребуваат следните правни инструменти: европски закони, европски рамковни закони, европски регулативи, европски одлуки, препораки и мислења.

Европскиот закон е правен акт со општа примена. Во целост е обврзувачки и директно е применлив за сите земји-членки.

Европскиот рамковен закон е законодавен акт којшто е обврзувачки во однос на резултатите што треба да се постигнат, за секоја земја-членка на која се однесува, но се остава на националните власти да ги изберат формата и методите.

Европска регулатива е незаконодавен акт со општа примена за спроведување на законодавните акти и одредени одредби од Уставот. Може да биде или целосно обврзувачка и директно применлива за сите земји-членки, или да биде обврзувачка во однос на резултатот што треба да се постигне, за секоја земја-членка на која се однесува, но на националните власти им се остава избор во однос на формата и методите. Европската одлука е незаконодавен акт кој е целосно обврзувачки. Одлука во која се наведуваат оние на кои таа се однесува е обврзувачка само за нив. Препораките и мислењата немаат обврзувачки карактер.

Member State (fr. État Membre)

The countries that belong to an international organisation are its “member states”. The term is also often used to

земја-членка

Земјите што припаѓаат на некоја меѓународна организација се нејзини „земји-членки“. Терминот често пати се

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

N

mean the governments of those countries. It is a country which is a member of the European Union. There are now twenty seven Member States of the European Union.

They are the following:

Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom.

употребува и да ги означи владите на тие земји.

Тоа е земја што е членка на Европската унија. Сега има дваесет и седум земји-членки на Европската унија.

Тие се следниве:

Австрија, Белгија, Бугарија, Кипар, Чешка, Данска, Естонија, Финска, Франција, Германија, Грција, Унгарија, Ирска, Италија, Латвија, Литванија, Луксембург, Малта, Холандија, Полска, Португалија, Романија, Словачка, Словенија, Шпанија, Шведска и Обединетото Кралство.

“Multi-speed” Europe (fr. Europe « à plusieurs vitesses »)

“Multi-speed” Europe is the term used to describe the idea of a method of differentiated integration whereby common objectives are pursued by a group of Member States both able and willing to advance, that the others will follow later.

This refers to the theoretical possibility that, in future, a particular “core” group of EU Member States may decide to move faster than others along the road of European integration. It is already possible for a group of EU countries to work together more closely than others under an arrangement known as “enhanced co-operation”.

Европа „со повеќе брзини“

Европа „со повеќе брзини“ е термин што се употребува за да се опише идејата на методот на различно интегрирање со кое група на земји-членки, кои се способни и кои сакаат да напредуваат ги следат заедничките цели, додека другите истите ќе ги следат подоцна.

Всушност, тоа се однесува на теоретска можност, во иднина, посебна „централна“ група на земјите-членки на ЕУ да одлучи да се развива побрзо од другите на патот на европската интеграција. Веќе е можно една група земји на ЕУ да работат заедно поблиску од другите, преку аранжмани познати како „засилена соработка“.

National Action Plans (fr. Plans d’action nationaux)

National Action Plans are the basic tool of the so called open method of coordination. The Member States regularly draw up National Action Plans (on employment, social inclusion)

национални акциски планови

Националните акциски планови се основна алатка на таканаречениот отворен метод на координација. Земјите-членки редовно подготвуваат национални акциски планови (за

implementing policy guidelines, which are analysed by the Commission and the Council. The results, presented in a Joint Report, serve as a basis for making recommendations to Member States in respect of their policies in the field under consideration.

вработување, социјална вклученост) со примена на насоките на политиките, а кои ги анализира Комисијата и Советот. Резултатите што се поднесуваат како заеднички извештај, служат како основа за препораки до земјите-членки во однос на нивните политики на полето кое се разгледува.

Neighbourhood Policy (fr. Politique de voisinage)

The European Neighbourhood Policy (ENP) seeks to establish special relations with the neighbouring countries of Eastern Europe, the Southern Mediterranean and the Southern Caucasus for which accession is not in prospect. It was instituted as early as 2003 to share the benefits of enlargement with the neighbouring countries and avoid the emergence of new divisions, and forms part of the European security strategy. The ENP focuses on enhancing the existing relations with the various neighbouring countries in order to promote democracy, freedom, prosperity, security and stability. However, the establishment of such special relations depends on a mutual interest in upholding common values: democracy, the rule of law, human rights, good governance, the principles of a market economy and sustainable development. The policy is put into effect by means of bilateral action plans reflecting the needs of the neighbour concerned and the reciprocal interests of that country and the Union. These plans set out an agenda for a period of three to five years, covering political and economic reforms, closer alignment of legislation with that of the Community, participation in certain Community programmes and the development or strengthening of cooperation and dialogue.

добрососедска политика

Европската добрососедска политика (ЕДП/ENP) помага во утврдување на посебни односи со соседните земји на: Источна Европа, Јужниот Медитеран и Јужен Кавказ, за кои не е предвидено пристапување кон Унијата. Воспоставена е на почетокот на 2003 година за да се споделат придобивките од проширувањето со соседните земји и да се одбегне појава на нови поделби, како и да стане дел од европската безбедносна стратегија. ЕДП се сосредоточува на засилување на постојните односи со одделните соседни земји со цел да ја унапреди демократијата, слободата, просперитетот, безбедноста и стабилноста. Меѓутоа, воспоставувањето на такви посебни односи зависи од заедничкиот интерес во потврдувањето на заедничките вредности: демократијата, владеење на правото, човековите права, доброто владеење, принципите на пазарна економија и на одржлив развој. Политиката се остварува со помош на билатерални акциски планови со кои се прикажуваат потребите на конкретниот сосед и реципрочните интереси на таа земја и на Унијата. Со овие планови се подготвува агенда за период од три до пет години, кои опфаќаат политички и економски реформи, поголемо усогласување на законодавството со тоа на Заедницата, учество во некои

O

програми на Заедницата и развој или засилување на соработката и на дијалогот.

Non-discrimination principle (fr. Principe de non-discrimination)

The aim of this principle is to ensure equality of treatment for individuals irrespective of nationality, sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation. Article 12 of the EC Treaty outlaws any discrimination on the grounds of nationality. Under the Treaty of Amsterdam a new Article 13 has been written into the EC Treaty to reinforce the guarantee of non-discrimination laid down in the Treaties and extend it to the other cases cited above. As regards measures to combat discrimination, the Draft Reform Treaty provides for the EU's powers to be extended to enable it to lay down the "basic principles" underpinning incentive measures in this field.

принцип на недискриминација

Целта на овој принцип е да се обезбеди еднаков третман за поединците без оглед на: националност, пол, раса или етничко потекло, религија или верување, погреченост во развојот, возраст или сексуална ориентација. Членот 12 од Договорот за ЕЗ отфрла секаква дискриминација врз основа на националност. Согласно Договорот за ЕЗ од Амстердам додаден е нов член 13 во Договорот со кој се засилува гаранцијата за недискриминација утврдена во договорите и неа ја проширува на претходно споменатите случаи. Во однос на мерките за борба против дискриминацијата, Нацрт-реформскиот договор обезбедува овластувањата на ЕУ да се прошират со цел да се утврдат „основните принципи“ со кои се поддржуваат мерките на поттикнување на ова поле.

Official languages (fr. Langues officielles)

From 1 January 2007 there are 23 official languages in the European Union: Bulgarian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Irish, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese, Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish, and Swedish. All official languages of the EU are also working languages. EU legislation is published in all the official

официјални јазици

Од 1 јануари 2007 г. постојат 23 официјални јазици на Европската унија: бугарски, чешки, дански, холандски, англиски, естонски, фински, француски, германски, грчки, унгарски, ирски, италијански, латвиски, литвански, малтешки, полски, португалски, романски, словачки, словенечки, шпански и шведски јазик. Сите официјални јазици на ЕУ се и работни јазици на ЕУ.

languages, and you may use any of these languages to correspond with the EU institutions. In addition, of course, there are many other languages spoken in Europe, and this diversity of national and regional languages is something Europeans cherish. It is part of their rich cultural heritage.

Законодавството на ЕУ се објавува на сите официјални јазици и може да се употребува кој и да е од овие јазици за кореспонденција со институциите на ЕУ. Покрај нив, се разбира, постојат многу други јазици што се зборуваат во Европа, и оваа разновидност на националните и на регионални јазици е тоа што Европејците го негуваат. Тоа е дел од нивното богато културно наследство.

Ombudsman (Médiateur européen)

The position of Ombudsman was established by the Treaty on European Union (Maastricht, 1992) to ensure sound administration and administrative transparency at EU institutional level. The Ombudsman is appointed by the European Parliament after each election for the duration of Parliament's term of office (five years). He is empowered to receive complaints from any citizen of the Union or any natural or legal person residing in a Member State concerning instances of maladministration in the activities of the Community institutions or bodies (with the exception of the Court of Justice and the Court of First Instance). For example, complaints may be based on lack or denial of access to information, on unjustified administrative delay, on unfairness or discrimination, or on lack of transparency. The Ombudsman can open an investigation on his own initiative or following a complaint. Complaints can be submitted to the Ombudsman directly or through a Member of the European Parliament. Where the Ombudsman establishes an instance of maladministration he refers the matter to the institution concerned, conducts an investigation, seeks a solution

Европски правобранител

Функцијата правобранител беше воспоставена со Договорот за Европската унија (Мастрихт, 1992 година) за да се обезбеди стабилна и транспарентна администрација на институционално ниво во ЕУ. Правобранителот го назначува Европскиот парламент по секои избори во траење исто колку и мандатот на Парламентот (пет години). Тој е овластен да прима жалби од секој граѓанин на Унијата или од кое било физичко или правно лице-жител на некоја од земјите-членки, а во врска со случаи на лошо и на неправилно работење на институциите или на телата на Заедницата (со исклучок на Судот на правдата и на Првостепениот суд). На пример, жалбите може да се поради: недостаток или одбивање пристап до информации, за неоправдано административно доцнење, за нефер однос или дискриминација, или за недостаток на транспарентност. Правобранителот може да започне истрага по своја сопствена иницијатива или по поднесена жалба. Жалбите можат да се достават директно до Правобранителот или преку член на Европскиот парламент. Кога Правобранителот утврдува случај

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

O to redress the problem and, if necessary, submits draft recommendations to which the institution is required to reply in the form of a detailed opinion within three months. If the institution concerned does not agree to the proposed recommendations, the Ombudsman may in no case mandate a solution. However, he will be able to submit a special report on the question to the European Parliament so that it can take the appropriate measures. Every year, the Ombudsman gives the European Parliament a report on all his investigations.

на неправилно работење тој се обраќа до засегнатата институција и ја запознава со случајот, спроведува истрага, бара решение за да го реши проблемот, а ако е потребно доставува предлог-препораки на кои институцијата треба да одговори во форма на детално мислење во рок од три месеци. Ако не се сложува засегнатата институција со предложените препораки, Правобранителот не смее да наложи решение во никој случај. Меѓутоа, треба да достави посебен извештај за предметот до Европскиот парламент со цел тој да преземе соодветни мерки. Секоја година, Правобранителот доставува извештај до Европскиот парламент за сите преземени испитувања.

Opting out (fr. Opting out (clause d'exemption))

Opting out is an exemption granted to a country that does not wish to join the other Member States in a particular area of Community cooperation. The United Kingdom, for instance, did not wish to take part in the third stage of economic and monetary union (EMU) and similar clauses were agreed with Denmark as regards EMU, defence and European citizenship. The Schengen acquis has similarly been adopted only partially, as Ireland, the United Kingdom and Denmark can decide on a case-by-case basis whether or not to participate fully or only partially in the planned measures.

ИЗЗЕМАЊЕ

Повлекување, односно изземање е исклучок што ѝ се доделува на земја што не сака да се приклучи кон другите земји-членки во некоја посебна област на соработка на Заедницата. Обединетото Кралство, на пример, не сакаше да учествува во третата фаза на Економската и монетарната унија (ЕМУ), а слични клаузули беа одобрени и за Данска во однос на: ЕМУ, одбраната и европското државјанство. Слично на тоа и шенгенското *acquis* е усвоено делумно, бидејќи Ирска, Обединетото Кралство и Данска можат да одлучуваат од случај до случај дали ќе учествуваат целосно или само делумно во планираните мерки.

Pillars of the European Union (fr. Piliers de l'Union européenne)

The concept of “pillars” is generally used in connection with the Treaty on European Union. Three pillars form the basic structure of the European Union, namely:

- the Community pillar, corresponding to the three Communities: the European Community, the European Atomic Energy Community (Euratom) and the former European Coal and Steel Community (ECSC) (first pillar);
- the pillar devoted to the common foreign and security policy, which comes under Title V of the EU Treaty (second pillar);
- the pillar devoted to police and judicial cooperation in criminal matters, which comes under Title VI of the EU Treaty (third pillar).

The Treaty of Amsterdam transferred some of the fields covered by the third pillar to the first pillar (free movement of persons). The three pillars function on the basis of different decision-making procedures: the Community procedure for the first pillar, and the intergovernmental procedure for the other two. In the case of the first pillar, only the Commission can submit proposals to the Council and Parliament, and a qualified majority is sufficient for a Council act to be adopted. In the case of the second and third pillars, this right of initiative is shared between the Commission and the Member States, and unanimity in the Council is generally necessary.

The draft Treaty of Lisbon, if ratified by all member states, is meant to simplify and unify the operations of the European Union. As such the European Community is to be fully absorbed into the European Union and the three pillars of the EU are to be merged into a single structure.

столбовите на Европската унија

Поимот „столбови“ општо се користи во врска со Договорот за Европската унија. Трите столбови ја формираат основната структура на Европската унија, имено:

- столбот Заедница, кој одговара на трите заедници: Европската заедница, Европската заедница за атомска енергија (Евроатом) и поранешната Европска заедница за јаглен и челик (ЕЗЈЧ/ЕСС), (прв столб);
- столбот што се однесува на заедничката надворешна и безбедносна политика, кој потпаѓа под Насловот V од Договорот за ЕУ (втор столб);
- столбот што се однесува на полициската и на судската соработка на кривични случаи, кој потпаѓа под Насловот VI од Договорот за ЕУ (третит столб).

Со Договорот од Амстердам се пренесени некои од полињата покриени со третиот столб во првиот столб (слободно движење на лица).

Трите столба функционираат врз основа на различни постапки на донесување одлуки: постапка на Заедницата за првиот столб и меѓувладина постапка за другите два. Во случајот на првиот столб, единствено Комисијата може да достави предлози до Советот и до Парламентот, а квалификуваното мнозинство е доволно за да се донесе акт на Советот. Во случај на вториот и на третиот столб, ова право се споделува меѓу Комисијата и земјите-членки, а обично е неопходна едногласност во Советот.

Доколку Нацрт-договорот од Лисабон се ратификува од страна на сите земји-членки, предвидено е да се поедностави и обедини работењето на Европската унија. Како таква, Европската заедница

треба целосно да се апсорбира во Европската унија, а трите столба на ЕУ целосно да се соединат во единствена структура.

Pre-accession strategy (fr. Stratégie de préadhésion)

The pre-accession strategy offers a “structured dialogue” between the candidate countries and the Union institutions throughout the accession process, providing all the parties with a framework and the necessary instruments. It is laid down for each candidate country individually.

The pre-accession strategy conforms to the characteristics specified at the December 1997 Luxembourg European Council, at which an enhanced strategy was launched for the ten Central and Eastern European candidate countries. It was essentially based on:

- the bilateral agreements;
- the accession partnerships and national programmes for adoption of the *acquis*;
- participation in Community programmes, agencies and committees.

In addition to these main instruments, the pre-accession strategy may include others for individual candidates, depending on their particular circumstances.

претпристапна стратегија

Со претпристапната стратегија се овозможува „структурен дијалог“ меѓу земјите-кандидатки и институциите на Унијата за време на целиот процес на пристапување, обезбедувајќи рамка и неопходни инструменти за сите страни. Тоа се утврдува за секоја земја-кандидатка поединечно.

Претпристапната стратегија е во согласност со карактеристиките определени на Европскиот совет во Луксембург во декември 1997 година, кога е воведена една засилена стратегија за десетте земји-кандидатки од Централна и од Источна Европа. Таа главно се заснова на:

- билатерални спогодби;
- партнерства за пристапување и национални програми за усвојување на правото на Европската Унија;
- учество во програмите на: Заедницата, агенциите и комитетите.

Како дополнение на овие главни инструменти, претпристапната стратегија може да вклучи и други инструменти за поединечни кандидатки, зависно од околностите што се специфични за нив.

Procedural languages (fr. langues procédurales)

Internally the Commission works in three procedural languages, English, French and

процедурални јазици

Комисијата работи со три процедурални јазици: англиски, француски и

German, and material generated inside the Commission for internal use only is drafted in one or more of these and, if necessary, is translated only between those three. Similarly, incoming documents in a non-procedural language are translated into one of the procedural languages so that they can be generally understood within the Commission, but are not put into the other official languages.

германски, а материјалот што се создава во Комисијата и кој е наменет само за внатрешна употреба се изработува на еден или на повеќето вакви јазици, а доколку е потребно се преведува само помеѓу овие три јазика. Слично, документите што пристигнуваат, а се напишани на јазик што не е процедурален јазик се преведуваат на еден од процедуралните јазици за да може да се разберат во општа смисла во рамките на Комисијата, но не се преведуваат на друг официјален јазик.

Proximity (fr. Proximité)

The proximity principle is sometimes used as an alternative to subsidiarity, which is meant to ensure that decisions are taken as close to the citizen as possible. However, in practice, it has simply regulated relations between the EU and its Member States without reference to local or regional government, although many EU laws and policies are ultimately implemented at the local level. Users of the term 'proximity' consider that this word better encapsulates the original meaning.

блискост

Принципот на блискост понекогаш се користи како алтернативен термин за супсидијарност, со кој се означува дека одлуките се донесуваат што е можно поблиску до граѓаните. Меѓутоа, во практиката, со него само се регулираат односите меѓу ЕУ и земјите-членки, без надлежност на локалната или на регионална влада, иако многу правни акти и политики на ЕУ се спроведуваат целосно на локално ниво. Оние што го употребуваат терминот „блискост“ сметаат дека со овој збор подобро се изразува суштината на основното значење.

Qualified majority (fr. Majorité qualifiée)

A qualified majority (QM) is the number of votes required in the Council for a decision to be adopted when issues are being debated on the basis of Article 205(2) of the EC Treaty. Following the 2000 Inter Governmental Conference and the Nice Treaty, the number of votes allocated to each Member State has been re-weighted, in particular for those States with larger populations, so

квалификувано мнозинство

Квалификувано мнозинство (КМ/ММ) е бројот на гласови што е потребен во Советот за да се донесе некоја одлука кога прашањата што се дебатираат се во врска со член 205(2) од Договорот за ЕЗ. По Меѓувладината конференција од 2000 година и по Договорот од Ница, бројот на гласови распореден за секоја земја-членка е променет, особено за оние држави со поголем број на жители,

GLOSSARY OF TERMS: EU JARGON (EUROJARGON)

Q that the legitimacy of the Council's decisions can be safeguarded in terms of their demographic representativeness. After 1 November 2004, following enlargement of the Union, the QM went up to 255 votes out of a total of 345, representing a majority of the Member States. Moreover, a Member State may request verification that the QM represents at least 62% of the total population of the Union. If this is not the case, the decision is not adopted.

According to the Draft Reform Treaty, as from 1 November 2014, in cases where not all members of the Council participate in voting, a qualified majority shall be defined as follows:

a) at least 55 % of the members of the Council representing the participating Member States, comprising at least 65 % of the population of these States.

A blocking minority must include at least the minimum number of Council members representing more than 35 % of the population of the participating Member States, plus one member, failing which the qualified majority shall be deemed attained.

b) where the Council does not act on a proposal from the Commission or the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, the required qualified majority shall be defined as at least 72% of the members of the Council representing the participating Member States, comprising at least 65% the population of those States.

така што легитимитетот на одлуките на Советот може да се зачува во поглед на нивната демографска претставеност. По 1 ноември 2004 година, по проширувањето на Унијата, квалификуваното мнозинство се искачи на 255 гласови од вкупно 345, со кои е претставено мнозинството од земјите-членки. Освен тоа, секоја земја-членка може да побара потврда дека квалификуваното мнозинство претставува најмалку 62% од вкупниот број на жители на Унијата. Ако тоа не е случај, одлуката не се донесува.

Во согласност со Нацрт-реформскиот договор, од 1 ноември 2014 година, во случаите кога во гласањето не учествуваат сите земји-членки, квалификуваното мнозинство се дефинира на следниот начин:

а) најмалку 55% од членовите на Советот кои ги претставуваат земјите-членки што учествуваат, а кои сочинуваат 65% од населението во тие земји. Блокирачкото малцинство мора да го вклучи потребниот минимален број на членки на Советот кои претставуваат повеќе од 35% од населението на земјите-членки што учествуваат, плус уште еден член, пришто ако тоа не се исполни ќе се смета дека квалификуваното мнозинство е постигнато.

б) во случаи кога Советот не постапува по предлог на Комисијата или по предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, потребното квалификувано мнозинство се дефинира како најмалку 72% од членките на Советот што ги претставуваат земјите-членки што учествуваат, а кои сочинуваат најмалку 65% од населението во тие земји.

Roadmap (fr. Carte routière)

An increasingly popular piece of jargon, used to mean a set of guidelines, instructions, or explanations.

план

Популарен жаргон што сè повеќе се употребува, а се користи да означи збир на насоки, упатства или објаснувања.

Rule of law (fr. Règle de droit)

It means that everyone is subject to the law; that no one, no matter how important or powerful, is above the law — not the government; not the Prime Minister, or any other Minister; the armed forces; not Parliament itself. None of these has any powers except those given to it by law. The principle that every member of a society, even a ruler, must follow the law. A legal system in which rules are clear, well-understood, and fairly enforced, including property rights and enforcement of contracts; is another phrase for law and order. A State in which the individual enjoys the full exercise of his fundamental liberties and civil rights. This is one of the major legacies of the constitutional system. The rule of law can also be understood as the belief that there is a universal standard of justice, equality and impartiality, against which all governments and governmental actions may be measured. The rule of law implies that government authority may only be exercised in accordance with written laws, which were adopted through an established procedure.

владеење на правото

Тоа значи дека секој подлежи на закон; дека никој, без оглед колку е важен и моќен, не е над законот – ниту владата; ниту премиерот или некој друг министер; вооружените сили; ниту самиот Парламент. Ниеден од нив нема моќ и власт освен онаа што им е доделена со закон, според чиј принцип секој член на некое општество, дури и владетел, мора да го почитува законот. Тоа е правен систем каде што прописите се јасни, добро разбрани и правично спроведени, вклучувајќи ги и сопственичките права и спроведувањето на договорите; тоа е уште една фраза за закон и ред. Тоа е држава во која секој поединец ужива целосно во основните слободи и граѓански права. Тоа е едно од најголемите наследства на уставниот систем. Владеењето на правото може да се подразбере, исто така, и како верување дека постои универзален стандард за правда, еднаквост и непристрасност, според кој сите влади и владини активности можат да се проценат. Владеењето на правото подразбира дека владата може единствено да ја практикува власта во согласност со пишаните закони, кои се донесени според утврдена постапка.

S

Schengen (Agreement and Convention) (fr. Schengen (accord et convention))

By the Schengen Agreement signed on 14 June 1985, Belgium, France, Germany, Luxembourg and the Netherlands agreed that they would gradually remove controls at their common borders and introduce freedom of movement for all nationals of the signatory Member States, other Member States or third countries.

The Schengen Convention supplements the Agreement and lays down the arrangements and safeguards for implementing freedom of movement. It was signed by the same five Member States on 19 June 1990 but did not enter into force until 1995.

The 10 Member States from the 2004 enlargement have adopted the Schengen *acquis*, but a decision of the Council of the European Union will be required before controls at their borders are lifted.

Switzerland has also begun to work towards joining the Schengen *acquis*. Countries that are candidates for Union membership must have accepted the whole of the Schengen *acquis* at the time of accession.

Шенген (спогодба и конвенција)

Со потпишувањето на Шенгенската спогодба на 14 јуни 1985 година, Белгија, Германија, Луксембург, Франција и Холандија се договорија постепено да ги отстранат контролите на нивните заеднички граници и да воведат слобода на движење за сите државјани на потписничките земји-членки, други земји-членки или трети земји.

Шенгенската конвенција ја надополнува Шенгенската спогодба и ги утврдува аранжманите и безбедносните мерки за спроведување на слободата на движење. Неа ја потпишаа истите пет земји-членки на 19 јуни 1990 година, но не влезе во сила сè до 1995 година.

Десетте земји-членки од проширувањето во 2004 година го усвоија шенгенското *acquis*, но е потребна одлука на Советот на Европската унија пред да се укинат контролите на нивните граници. Швајцарија, исто така, започна да работи на приклучување кон шенгенската област.

Земјите што се кандидатки за членство во Унијата мораат целосно да го имаат усвоено шенгенското *acquis* кога ќе пристапат во Унијата.

Schengen land (= the Schengen area, the Schengen countries) (fr. Espace Schengen (= les États Schengen))

In 1985, five EU countries (France, Germany, Belgium, Luxembourg and the Netherlands) agreed to abolish all checks on people travelling between them. This created a territory without internal borders

шенген-земја (= шенгенска област, шенген-земјите)

Во 1985 година, пет земји на ЕУ (Франција, Германија, Белгија, Луксембург, и Холандија) се договорија да ги укинат сите контроли за луѓето што патуваат во тие земји. Тоа создаде

which became known as the Schengen area. (Schengen is the town in Luxembourg where the agreement was signed).

The Schengen countries introduced a common visa policy for the whole area and agreed to establish effective controls at its external borders. Checks at the internal borders may be carried out for a limited period if public order or national security makes this necessary.

Little by little, the Schengen area has been extended to include every EU country plus Iceland and Norway, and the agreement has become an integral part of the EU treaties. However, Ireland and the United Kingdom do not take part in the arrangements relating to border controls and visas.

територија без внатрешни граници што стана попозната како шенгенска област. (Шенген е град во Луксембург каде што е потпишана Спогодбата).

Шенген-земјите воведоа заедничка визна политика за целата област и се договорија да востановат ефикасни контроли на нивните надворешни граници. Контролите на внатрешните граници можат да се спроведуваат за одреден временски период ако го наложуваат тоа јавниот ред или националната безбедност. Малку по малку, шенгенската област се прошири и ги вклучи сите земји на ЕУ плус Исланд и Норвешка, а Спогодбата стана интегрален дел од договорите на ЕУ. Меѓутоа, Ирска и Обединетото Кралство не учествуваат во Спогодбата во врска со граничните контроли и со визниот режим.

Screening (fr. Screening)

Screening, or analytical examination of the *acquis*, is the stage preparatory to accession negotiations. It is vital since it forms the basis for the bilateral negotiations between the European Union and the various candidate countries.

The screening process is carried out jointly by the Commission and each of the candidate countries, allowing the latter to familiarise themselves with the *acquis* and demonstrate their capacity to put it into effect.

A further purpose of screening is to identify those areas of the *acquis* in which progress is needed if the candidate countries' legislation is to be compatible with the Community rules. These areas are divided into chapters, which are negotiated individually.

скрининг

Скрининг или аналитичкото испитување на *acquis*-то, е подготвителна фаза кон преговорите за пристапување. Оваа фаза е од особена важност бидејќи претставува основа за билатералните преговори меѓу Европската унија и земјите-кандидатки.

Скрининг-процесот се спроведува заеднички со Комисијата и со секоја од земјите-кандидатки, овозможувајќи им на последниве да се запознаат со *acquis*-то и да покажат дека имаат капацитет да го спроведат во практиката.

Покрај тоа, скринингот има за цел да ги определи оние области од *acquis*-то каде е потребен напредок во законодавството на земјата-кандидатка за да биде во согласност со прописите на Заедницата. Овие области се поделени во поглавја, за кои посебно се преговара.

S

Services of general economic interest (fr. Services d'intérêt économique général)

Services of general economic interest are commercial services, on which the public authorities therefore impose specific public-service obligations (Article 86 of the EC Treaty, formerly Article 90). Transport, energy and communications services are prime examples.

A new Article 16 has been written into the EC Treaty by the Treaty of Amsterdam, acknowledging the place occupied by services of general economic interest in the shared values of the Union and their role in promoting social and territorial cohesion. Article 16 also states that such services must operate on the basis of principles and conditions which enable them to fulfil their functions.

услуги од општ економски интерес

Услуги од општ економски интерес се комерцијални услуги, за кои јавните власти воведуваат посебни задолженија во однос на јавните услуги (според членот 86 од Договорот за ЕЗ, поранешен член 90). Примери за тоа се услугите за: сообраќај, енергија и комуникации.

Нов член (член 16) е додаден на Договорот за ЕЗ со Договорот од Амстердам, со кој се потврдува местото што го заземаат услугите од општ економски интерес во заедничките вредности на Унијата и нивната улога во унапредување со социјалната и со територијалната кохезија. Со членот 16, исто така, се одредуваат таквите услуги да мораат да функционираат врз основа на принципи и услови со кои им се овозможува да ги исполнат своите функции.

Single Market (fr. Marché unique)

The Single European Market stands for 'free movement' of people, goods, services and capital.

On a practical level, it means the possibility for EU citizens to live, work, study and do business throughout the EU as well as to enjoy a wide choice of competitively priced goods and services.

Since its inception in 1993, the Single Market has opened up economic and working opportunities that have transformed the lives of hundreds of millions of Europeans.

Removing the barriers that still prevent citizens and business from fully enjoying the benefits of the Single Market is a key aim of the European Commission.

Единствен пазар

Единствениот европски пазар значи „слободно движење“ на луѓе, стока, услуги и капитал.

Конкретно тоа значи можност за граѓаните на ЕУ, да живеат, да работат, да студираат и деловно да соработуваат насекаде во ЕУ, како и да имаат право на избор на конкурентна стока и на услуги. Уште од самиот почеток во 1993 год., Единствениот пазар ги отвори економските работни можности што ги изменија животите на стотици милиони Европејци.

Отстранувањето на пречките што сè уште ги спречуваат граѓаните и стопанствата да ги уживаат придобивките од Единствениот пазар е главна цел на Европската комисија.

Single programming document (SPD) (fr. Document unique de programmation DOCUP)

It means a single document approved by the European Commission and containing the same information to be found in a Community support framework and operational programme.

единствен програмски документ (ЕПД/SPD)

Тоа е единствен документ одобрен од Европската комисија што ги содржи истите информации, кои се наоѓаат и во рамковната и во оперативната програма за поддршка на Заедницата.

Small and medium-sized enterprises SMEs (fr. Petites et moyennes entreprises (PME))

At Community level, small and medium-sized enterprises (SMEs) are defined by a set of criteria concerning the workforce, turnover and independence of the business. In terms of the workforce alone, a micro-enterprise has fewer than 10 employees, a small enterprise fewer than 50 and a medium-sized enterprise fewer than 250. The European Union has specifically defined SMEs so that the benefits introduced for their support are reserved for those businesses which genuinely have the characteristics of such firms.

Small and medium-sized enterprises account for more than 90% of all European enterprises and are at the very heart of the European economy. In line with the slogan "think small first" from the European Charter for Small Enterprises (2000), the Union is setting up a number of SME support measures (access to funding, taxation, research, information and communication technology, etc.). It has also established a single, coherent policy framework for these various measures, with the aim of realising the untapped potential of SMEs for growth and job creation within the Union.

To ensure that the specific interests and

мали и средни претпријатија (МСП/SMEs)

На ниво на Заедницата, малите и средните претпријатија (МСП/SMEs) се дефинираат како збир на критериуми што се во врска со работната сила, со прометот и со независноста на стопанисувањето. Само од аспект на работна сила, едно микропретпријатие има помалку од 10 вработени, мало претпријатие помалку од 50, а средно претпријатие помалку од 250. Европската унија конкретно ги има дефинирано МСП со цел придонесите воведени за нивна поддршка да се резервираат за оние претпријатија кои се вистински претставници и ги имаат карактеристиките на такви фирми. Се смета дека повеќе од 90% од сите европски претпријатија отпаѓаат на малите и средните претпријатија и тие претставуваат средиште на европската економија. Во согласност со слоганот „најпрво мисли на мали нешта“ содржано во Европската повелба за мали претпријатија (2000 год.), Унијата подготвува бројни мерки за поддршка на МСП (пристап до финансирање, оданочување, истражување, информатичка и комуникациска технологија итн.). Унијата, исто така, утврди и единствена, доследна

S

needs have SMEs are taken more fully into account in European policies, a representative of the SMEs acts as a link between them and the European Commission.

политичка рамка за овие различни мерки, сè со цел да се реализира неискористениот потенцијал на МСП за пораст и за отворање работни места во рамки на Унијата. За да се обезбеди, одделните интереси и потреби на МСП целосно да се земат предвид во европските политики, претставник на МСП дејствува како врска меѓу нив и Европската комисија.

Social Charter (Charter of the Fundamental Social Rights of Workers) (fr. Charte sociale (Charte des droits sociaux fondamentaux))

The Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, known as the Social Charter, was adopted in 1989, in the form of a declaration by all Member States except the United Kingdom, which did not sign it until 1998. It is seen as a political instrument containing “moral obligations” whose object is to guarantee that certain social rights are respected in the countries concerned. These relate primarily to the labour market, vocational training, social protection, equal opportunities and health and safety at work. It also contains an explicit request to the Commission to put forward proposals for translating the content of the Social Charter into legislation.

According to the Draft Reform Treaty the Union and the Member States, having in mind fundamental social rights such as those set out in the European Social Charter signed at Turin on 18 October 1961 and in the 1989 Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, shall have as their objectives the promotion of employment, improved living and working conditions, so as to make possible their harmonisation while the improvement is being maintained, proper social protection, dialogue

Социјална повелба (Повелба за основните социјални права на работниците)

Повелбата за основните социјални права на работниците, попозната како Социјалната повелба, е усвоена во 1989 година, во форма на декларација од сите земји-членки освен од Обединетото Кралство, кое не ја потпиша сè до 1998 година. Се смета за политички инструмент што содржи „морални обврски“ чија цел е да се гарантираат одредени социјални права што треба да се почитуваат во засегнатите земји. Тоа првенствено се однесува на пазарот на трудот, на стручното оспособување, на социјалната заштита, на еднаквите можности, на здравјето и на безбедноста на работното место. Исто така, содржи и конкретно барање до Комисијата да поднесе предлози да се преточи содржината од Социјалната повелба во законите.

Во согласност со Нацрт-реформскиот договор, Унијата и земјите-членки, имајќи ги предвид основните социјални права како што се оние утврдени со Европската социјална повелба потпишана во Турин на 18 октомври 1961 година и со Повелбата на Заедницата за основните социјални права на работниците од 1989 година, како своја цел имаат унапредување на

between management and labour, the development of human resources with a view to lasting high employment and the combating of exclusion.

вработувањето, подобрени услови за живот и работа, со цел да се реализира нивното усогласување, а притоа да се одржи нивното подобрување, соодветната социјална заштита, дијалогот помеѓу работодавците и вработените, развојот на човековите ресурси со цел да се одржи високото ниво на вработување и борбата против исклучувањето.

Social dialogue (fr. Dialogue social)

Social dialogue is the term used to describe a joint consultation procedure involving the social partners at European level (see below). It involves discussion, joint action and sometimes negotiations between the European social partners, and discussions between the social partners and the EU institutions on the future development of Community action and on the content of any social policy proposals.

социјален дијалог

Социјалниот дијалог е термин, којшто се користи за да се опише постапка на заеднички консултации во која се вклучени социјалните партнери (види подолу) на европско ниво. Тој вклучува: дискусии, заеднички активности, а понекогаш и преговори меѓу европските социјални партнери, како и дискусии помеѓу социјалните партнери и институциите на ЕУ за идниот развој на активностите на Заедницата и за содржината на сите предлози на социјалната политика.

Social partners (fr. Partenaires sociaux)

The Commission is required to consult various social partners when it wants to submit proposals in this field. This occurs via the three main organisations: the European Trade Union Confederation (ETUC), the Union of Industries of the European Community (UNICE) and the European Centre for Public Enterprise (CEEP).

социјални партнери

Кога Комисијата сака да поднесе предлози за одредена област потребно е да се консултира со различни социјални партнери. Тоа се одвива преку трите главни организации: Европската конфедерација на синдикати (ЕКЦ/ЕТУС), Унијата на индустриските гранки на Европската заедница (УИГЕЗ/УНИСЕ) и Европскиот центар за јавни претпријатија (ЕЦЈП/СЕЕР).

Stabilisation and Association Agreement (fr. Accord de stabilisation et d'association)

It is an agreement between the European Community and its Member States and the relevant South-Eastern European government setting out a framework for close cooperation in the political and institutional stabilisation in the South-Eastern Europe and for the promotion of economic and trade relations.

A series of agreements with individual Balkan countries, aimed at creating a free trade area and encouraging reforms designed to achieve the adoption of EU standards. They are regarded as the first step towards applying for EU membership.

Спогодба за стабилизација и асоцијација

Тоа е спогодба помеѓу Европската заедница и нејзините земји-членки и одредена влада на земјите од Југоисточна Европа со која се утврдува рамката за поблиска соработка на полето на политичката и на институционална стабилизација на земјите од Југоисточна Европа, како и за унапредување на економските и на трговските односи.

Тоа е серија на поединечни спогодби со балканските земји, со цел да се создаде слободна трговска зона и да се поттикнат реформите со кои треба да се постигне усвојување на стандардите на ЕУ. Спогодбите се сметаат за прв чекор кон барањето за членство во ЕУ.

Stabilisation and Association Process - Sap (fr. Processus de stabilisation et d'association)

The European Union's policy towards the countries of the Western Balkans takes the form of the Stabilisation and Association Process launched at the Zagreb Summit in November 2000. The countries concerned are: Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Republic of Macedonia, Montenegro and Serbia, including Kosovo. The process is intended to ensure peace and stability in the region by providing support for the strengthening of democracy and the rule of law and the development of a market economy. It places great stress on developing regional cooperation, e.g. by a free trade area and political dialogue.

The purpose of the Stabilisation and Association Process is to establish special relations between the countries concerned

процес за стабилизација и за асоцијација – ПСА

Политиката на Европската унија за земјите од Западниот Балкан има форма на процес за стабилизација и за асоцијација, којшто е воведен на Самитот во Загреб во ноември 2000 година. Земји опфатени со овој процес се: Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Република Македонија, Црна Гора и Србија, вклучително и Косово. Процесот има за цел да обезбеди мир и стабилност во регионот со обезбедување поддршка во зајакнување на демократијата и на владеењето на правото, како и развој на пазарната економија. Големо внимание се посветува и на развојот на регионалната соработка, на пр.: преку слободната трговска зона и политичкиот дијалог. Целта на Процесот за стабилизација и за

and the Union in exchange for reforms with a view to accession, which will involve aligning their legislation more closely with that of the Community. These countries are recognised as potential candidates for Union membership.

The Stabilisation and Association Process was strengthened at the Thessalonica Summit in 2003, taking over elements of the accession process. It rests on:

- contractual relationships (bilateral Stabilisation and Association Agreements), the conclusion of which depends on the progress made by the countries within the process;
- trade relations at regional level and with the Union; the Union grants trade preferences to the Western Balkans countries;
- a financial instrument, the programme of Community assistance for reconstruction, development and stabilisation (CARDS), to be replaced by the Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) from 2007 onwards.

The Western Balkans countries that acquire candidate country status continue to benefit from certain aspects of the Stabilisation and Association Process although they are engaged in the process of accession.

In short, it is the cornerstone of the European Union's policy in the countries of South-Eastern Europe (Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Macedonia and former FR Yugoslavia) aiming at:

- supporting the region in order to secure political and economic stabilisation
- facilitating a closer association with the EU
- eventually opening the road towards EU membership once the conditions have been met.

асоцијација е да определи посебни односи меѓу овие земји и Унијата во однос на реформите што треба да се направат за нивно пристапување, а што подразбира усогласување на нивното законодавство со тоа на Заедницата. Овие земји се познати како потенцијални кандидати за членство во Унијата.

Процесот за стабилизација и за асоцијација е засилен на Самитот во Солун во 2003 година, преземајќи елементи од процесот за пристапување. Се потпира на:

- договорни односи (билатерални спогодби за стабилизација и асоцијација), чие склучување зависи од направениот напредок од страна на земјите од процесот;
- трговски односи на регионално ниво и со Унијата; Унијата одобрува трговски овластувања за земјите од Западниот Балкан;
- воведување на финансиски инструмент, односно програмата за помош на Заедницата за реконструкција, развој и стабилизација (КАРДС/CARDS), да се замени со инструментот за претпристапна помош (ИПП/ИПА) од 2007 година.

Земјите од Западниот Балкан што стекнале кандидатски статус продолжуваат во некои аспекти да користат од Процесот за стабилизација и за асоцијација, иако тие се ангажирани во процесот на пристапување.

Накратко, тоа е камен-темелникот на политиката на Европската унија кон земјите од Југоисточна Европа (Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Македонија и поранешна СР Југославија), а има за цел:

- да даде поддршка на регионот во обезбедување политичка и економска стабилност;
- да овозможи и да потпомогне во поблиско поврзување со ЕУ;

- конечно да го отвори патот кон членство во ЕУ со исполнување на условите.

State aid (fr. Aides d'État)

State aid is business support. EU law states that any government aid which distorts or threatens to distort competition by favouring certain businesses or goods is deemed incompatible with the single market.

The European Commission and the Court of Justice have placed a very broad interpretation on the concept of aid as regards the body granting it, to include national, regional or local government, a body over which the government directly or indirectly exerts an influence to a private company or a public corporation.

државна помош

Државната помош претставува поддршка за стопанството. Во согласност со правото на ЕУ, секоја помош на владата со која се нарушува или може да ја загрози конкурентноста со фаворизирање на одредени претпријатија или на стока се смета за неспоиво со единствениот пазар. Европската комисија и Судот на правдата имаат многу широко толкување за поимот помош во однос на тоа кое тело ја доделува, а кое тело ја вклучува во: национална, регионална или локална влада, тело преку кое владата директно или индиректно врши влијание врз приватна компанија или јавна корпорација.

Subsidiarity (fr. Subsidiarité)

In the EU context, subsidiarity means, for example, that the Community acts in those cases where an objective can be achieved better at the European level than at the level of Member States taken alone. This corresponds to the notion of Community value added which is frequently considered a criterion to take into account during the evaluation of programmes. Subsidiarity principle is intended to ensure that decisions are taken as closely as possible to the citizen and that constant checks are made as to whether action at Community level is justified in the light of the possibilities available at national, regional or local level. Specifically, it is the principle whereby the Union does not take action (except in the areas which fall

супсидијарност

Во контекст на ЕУ, супсидијарноста значи дека Заедницата дејствува во случаи кога некоја цел може да се постигне подобро на европско ниво отколку поединечно на ниво на земја-членка. Тоа одговара на идејата за додадената вредност на Заедницата што често пати се смета за критериум што треба да се земе предвид кога се прави оценување на програми. Принципот на супсидијарност има за цел да обезбеди одлуките што се носат да бидат што е можно поблиску до граѓаните, како и да се прават постојани проверки за тоа дали се оправдани активностите на ниво на Заедницата во однос на можностите што се расположливи на национално, на

within its exclusive competence) unless it is more effective than action taken at national, regional or local level. It is closely bound up with the principles of proportionality and necessity, which require that any action by the Union should not go beyond what is necessary to achieve the objectives of the Treaty.

регионално или на локално ниво. Поконкретно, тоа е принцип според кој Унијата не дејствува (освен во областите што се вклучени исклучиво во нејзина надлежност) освен ако има таа поефикасно дејствување од она на национално, на регионално или на локално ниво. Супсидијарноста е тесно поврзана со принципите на пропорционалност и неопходност, со кои се бара секое дејствување од страна на Унијата да не оди подалеку од тоа што е неопходно за да се постигнат целите на Договорот.

Supranational (fr. Supranational)

This literally means 'at a level above national governments' – as distinct from 'intergovernmental' which means 'between governments'. Many EU decisions are taken at 'supranational' level in the sense that they involve the EU institutions, to which EU countries have delegated some decision-making powers. Do not confuse this term with 'transnational'.

наднационално

Тоа буквално значи „на ниво над националните влади“ - за да се разликува од „меѓувладино“ што значи „меѓу владите“. Многу одлуки на ЕУ се донесуваат на „наднационално“ ниво во смисла што ги вклучуваат институциите на ЕУ, чии земји делегирале некои од правата за донесување одлуки на ЕУ. Не треба да се меша со терминот „транснационално“.

Sustainable development (fr. Développement durable)

Increase in economic activity which respects the environment and uses natural resources harmoniously so that future generations' capacity to meet their own needs is not compromised. By contrast, unsustainable development is characterised by the destruction of natural resources. This has negative repercussions on long-term development potential.

одржлив развој

Тоа означува зголемување на економската активност што ја почитува животната средина и усогласено ги користи природните ресурси, со што нема да се загрози способноста на идните генерациите, да ги задоволат нивните потреби. Спротивно на тоа, неодржлив развој се карактеризира со уништување на природните ресурси. Тоа има негативни реперкусии на потенцијалот за долготраен развој.

T

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange) (fr. TAIEX (Assistance technique et échange d'information))

The Technical Assistance and Information Exchange Programme (TAIEX) is an institution-building instrument for short-term assistance in adoption, application and enforcement of the Community *acquis*. It has been operational since 1996 and its responsibilities and area of activity have greatly increased since. TAIEX assistance is available to candidate countries, acceding countries as part of the pre-accession strategy and screening process, the twelve new Member States and the countries of the Western Balkans. TAIEX also targets the countries involved in the European Neighbourhood Policy and Russia, which it assists in drafting and implementing their legislation in accordance with their action plans. TAIEX centralises requests for help from both the public authorities and the private sector and brokers contacts between the requesters and the Member States. It deploys seconded experts and arranges peer reviews, study or assessment visits, seminars, workshops and training. It also helps with the translation of legislation and provides expert databases and information on the alignment of legislation.

ТПРИ/ТАИЕХ (техничка помош за размена на информации)

Програмата за техничка помош за размена на информации (ТПРИ/ТАИЕХ) е инструмент за институционална надградба за краткорочна помош во усвојување, во примена и во спроведување на *acquis*-то на Заедницата. Работи од 1996 год., а нејзините одговорности и областа на активности многу се зголемени оттогаш. Помошта ТПРИ/ТАИЕХ им е достапна на земјите-кандидатки, на земјите-пристапнички, како дел од претпристапната стратегија и од скрининг-процесот, на дванаесетте нови земји-членки и на земјите од Западниот Балкан. ТПРИ/ТАИЕХ е достапен и за земјите вклучени во Европската добрососедска политика со Русија, која ја помага во изготвување и во спроведување на нивното законодавството во согласност со нивните акциски планови. ТПРИ/ТАИЕХ ги прибира барањата за помош, како од јавните власти и од приватниот сектор, така и од посредничките контакти меѓу барателите на помош и од земјите-членки. ТПРИ/ТАИЕХ испраќа експерти на одредено време, договара експертски ревизии, посети за истражувања или проценки, семинари, работилници и обуки. Исто така, помага во преведување на законодавството и обезбедува база на податоци и информации за усогласување на законодавството.

Third country (fr. Pays tiers)

This phrase simply means a non-EU country. The meaning is clearest when we are speaking about relations between two EU member states (or between the EU institutions and a member state) and another country - literally a third country - that is outside the European Union.

трета земја

Оваа фраза едноставно значи земја којашто не е членка на ЕУ. Значењето е појасно кога зборуваме за односите меѓу две земји-членки на ЕУ (или меѓу институциите на ЕУ и на некоја земја-членка) и друга земја – буквално трета земја – што е надвор од Европската унија.

Trans-European networks TEN (fr. Réseaux transeuropéens RTE)

In order to exploit the full potential of the single market, the Community is contributing towards the development of trans-European networks (Articles 129b-129d of the EC Treaty), that is cross-frontier infrastructures in the field of transport, energy, telecommunications and the environment. Measures taken must promote the interoperability of national networks and access to them. In 1994 the European Council decided to provide support for 14 priority transport projects and 10 energy projects.

In 1999 the economic and social situation in some regions was such that continued Community regional assistance in 2000-2006 was no longer justified. Phasing out measures were designed to avoid a brutal cut-off of assistance to these regions. Regions which were eligible under Objective 1 in 1994-99 continued to receive support until the end of 2005. If areas in these regions meet the criteria for the new Objective 2, they will continue to receive support from the four Structural Funds until the end of 2006. Until that date, other areas will continue to receive assistance from the ESF (Objective 3) and possibly the EAGGF Guidance Section (rural development) and the FIFG (fisheries) but not from the ERDF.

трансевропски мрежи

Со цел целосно да се искористи потенцијалот на Единствениот пазар, Заедницата придонесува кон развојот на трансевропските мрежи (според членовите 129б-129г од Договорот за ЕЗ), односно прекугранични инфраструктури на полето на транспортот, на енергијата, на телекомуникациите и на животната средина. Мерките што се преземаат треба да го унапредат меѓусебното функционирање на националните мрежи и пристапот до нив. Во 1994 година Европскиот совет донесе одлука да обезбеди поддршка за 14 приоритетни проекти за транспорт и за 10 проекти за енергија.

Во 1999 година економско-социјалната состојба во некои региони беше таква што регионалната помош на Заедницата од 2000 година до 2006 година не беше веќе оправдана. Беа подготвени мерки за постепено укинување за да се избегне нагло прекинување на помошта за овие региони.

Така, регионите што се квалификуваа за поддршка преку Целта 1 од 1994 година до 1999 година продолжија да добиваат поддршка сè до крајот на 2005 година. Ако областите од овие региони ги исполнат критериумите за новата Цел 2,

тие ќе продолжат да добиваат поддршка од четирите структурни фондови сè до крајот на 2006 година. Дотогаш, други области ќе продолжат да добиваат помош од ЕЦФ/ESF (Цел 3) а може и од ЕЗФНГ/EAGGF од Одделот за насоки (рурален развој) и од ФИПП/FIFG (рибарство), но не од ЕФПП/ERDF.

Transnational (fr. Transnational)

This word is often used to describe cooperation between businesses or organisations based in more than one EU country. Part of the EU's purpose is to encourage this cross-border or 'transnational' cooperation.

транснационална (соработка)

Често пати овој збор се употребува за да се опише соработката меѓу стопанствата или организациите воспоставени во повеќе земји на ЕУ. Целта на ЕУ е да поттикне прекугранична или „транснационална“ соработка.

Twinning (fr. TWINNING, Jumelage)

An instrument developed the European Commission whereby Member States' Public administrations develop partnership with counterparts' public administrations in applicant or partner countries. Under a Member states' civil servants are seconded to serve as advisers in the counterpart administration of the partner country. The Twin Member States' administration is selected after a competition among administrations of several Member States.

Твининг

Инструмент, создаден од Европската комисија, со кој јавните администрации на земјите-членки развиваат партнерства со јавните администрации на земјите што поднесуваат барање за членство или партнерските земји. Во рамките на твининг-проектот, државните службеници на земјата-членка се испраќаат како советници на одредено време во јавната администрација на партнерската земја. Твининг-партнерот се избира по одредена постапка во која конкурираат администрациите на неколку земји-членки.

Unanimity (fr. Unanimité)

The term "unanimity" means the requirement for all the Member States meeting within the Council to be in agreement before a proposal can be

едногласност

Терминот „едногласност“ значи да се исполни условот: сите земји-членки во состав на Советот да бидат усогласени пред да се донесе некој предлог.

adopted.

In the context of the first pillar, voting by qualified majority is now the rule. The second and third pillars, however, still operate largely according to the intergovernmental method and the unanimity requirement, although the Treaty of Nice introduced qualified majority voting in certain areas. In view of the challenge posed by enlargement and its consequences in terms of unanimity, the Draft Reform Treaty makes qualified majority voting the general procedure. But there are around 50 areas in which unanimity is still required.

Во контекст на првиот столб, гласањето со квалификувано мнозинство гласови сега е правило. Меѓутоа, во вториот и во третиот столб, сè уште функционираат главно според меѓувладиниот метод и според условот за едногласност и покрај тоа што со Договорот од Ница се вовеле гласање со квалификувано мнозинство гласови во одредени области. Со оглед на предизвикот од проширување и последиците од него во однос на едногласноста, со Нацрт-реформскиот договор постапката за гласање со квалификувано мнозинство е општа постапка. Но, сè уште постојат околу 50 области каде што е потребна едногласност.

Universal service (fr. Service universel)

Universal service is a concept developed by the Community institutions. It refers to the set of general interest demands to which services such as telecommunications and the mail should be subject throughout the Community. The aim is to ensure that all users have access to quality services at an affordable price.

универзална услуга

Универзална услуга е термин, којшто е создаден од институциите на Заедницата. Се однесува на збир на побарувачка од општ интерес за која услугите, како што се телекомуникациите и поштата, се воспоставуваат низ целата Заедница. Целта е да се обезбеди: сите корисници да имаат пристап до квалитетни услуги по пристапни цени.

Urban (fr. Urban)

This is one of the four Community Initiatives which operated in 2000-2006. Its work focuses on the economic and social regeneration of towns and urban areas in difficulty to promote sustainable urban development. Its funding for 2000-2006 was total EUR 700 million. The other three Initiatives are Leader+ (rural development), Equal (equal opportunities) and Interreg (cross-border, transnational and interregional cooperation).

Урбан

Тоа е една од четирите иницијативи на Заедницата, која функционираше во периодот од 2000 година до 2006 година. Нејзината работа е фокусирана на економско-социјална ревитализација на градовите и на урбаните средини што имаат проблеми со унапредување на одржлив урбан развој. Финансирањето за периодот од 2000 година до 2006 година изнесува 700 милиони евра. Другите три иницијативи се: Лидер+

(рурален развој), Иквал (еднакви можности) и Интерег (прекугранична, транснационална и меѓурегионална соработка).

Vocational training (fr. Formation professionnelle)

Training policy is based on Article 150 of the Treaty establishing the European Community, which provides that: "The Community shall implement a vocational training policy which shall support and supplement the action of the Member States, while fully respecting the responsibility of the Member States for the content and organisation of vocational training".

The Leonardo da Vinci (lifelong learning) programme is the funding vehicle for training activities. It seeks to support and supplement the action taken by the Member States, using transnational partnership to improve quality, promote innovation and strengthen the European dimension of training systems and practice. This programme has been opened in 31 participating countries.

The European agencies and bodies active in the field of training are:

- the European Centre for the Development of Vocational Training, with its headquarters in Thessalonica, established in 1975;
- the European Training Foundation, Turin, established in 1994;
- the Advisory Committee on Vocational Training, set up in 2004 to assist the Commission in carrying out its policy.

стручна обука

Политиката за стручна обука се заснова врз членот 150 од Договорот за основање на Европската заедница со кој се утврдува: „Заедницата спроведува политика за стручна обука со која се поддржуваат и дополнуваат активностите на земјите-членки, при што се почитуваат одговорностите на земјите-членки за содржината и организирањето на стручната обука“.

Програмата Леонардо да Винчи (доживотно учење) е финансиско средство за активностите на обучување. Се обидува да ги поддржи и надополни активностите преземени од земјите-членки, со примена на транснационално партнерство за да се подобри квалитетот, да се поттикне иновацијата и да се засили европската димензија на системите и на практиката за обука.

Оваа програма се применува во 31 земја-учесничка.

Европски агенции и тела што се активни на ова поле се:

- Европскиот центар за развој на стручната обука, со седиште во Солун, основан во 1975 год.;
- Европската фондација за обука, во Турин, основана во 1994 год.;
- Советодавниот комитет за стручни обуки, основан во 2004 год., кој ѝ помага на Комисијата во спроведување на нејзината политика.

GLOSSARY OF TERMS:

EUROPEAN UNION PRE- ACCESSION ASSISTANCE

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ:

ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

GLOSSARY OF TERMS: EU PRE-ACCESSION ASSISTANCE

Accession negotiations (fr. Négociations d'adhésion)

Accession negotiations are vital in terms of evaluating how ready candidate countries are for accession. Each country is judged on its own merits from the point of view of compliance with the accession criteria. Negotiations help candidate countries to prepare to fulfil the obligations of European Union membership. They also allow the Union to prepare itself for enlargement in terms of absorption capacity¹.

Negotiations relate to the adoption and implementation of the Community *acquis*, which is monitored by the Commission.

The *acquis* is divided into chapters. There are as many chapters as areas in which progress must be made. Negotiations take place at bilateral intergovernmental conferences between the Member States and the candidate country.

The results of the negotiations are incorporated into a draft accession treaty, once the negotiations on all chapters are closed. Where appropriate, the system of transitional measures allows negotiations to be concluded even if transposal of the *acquis* has not been completed.

переговори за пристапување

Преговорите за пристапување се важни затоа што со нив се проценува подготвеноста на земјите-кандидатки за пристапување. Секоја земја се проценува според нејзините заслуги од гледна точка на исполнување на критериумите за пристапување. Со преговорите им се помага на земјите-кандидатки да се подготват да ги исполнат обврските за членство во Европската унија. Тие, исто така, ѝ овозможуваат на Унијата и таа да се подготви за проширување во однос на апсорпцискиот капацитет¹.

Преговорите се однесуваат на донесување и на спроведување на *acquis*-то на Заедницата, кои ги следи Комисијата. *Acquis*-то е поделено на поглавја. Постојат онолку поглавја колку и области каде што треба да се постигне напредок. Преговорите се одвиваат на меѓувладини билатерални конференции помеѓу земјите-членки и земјите-кандидатки.

Резултатите од преговорите се внесуваат во нацрт-договор за пристапување, по завршување на преговорите по сите поглавја. Онаму каде што е можно, системот за преодни мерки овозможува преговорите да завршат дури и ако не е завршено транспонирањето на *acquis*-то.

Accountability (fr. Obligation de rendre compte; responsabilité)

Obligation, for the actors participating in the introduction or implementation of a project, to provide political authorities and

¹ The term "absorption capacity" which refers to the capacity of the Union to accept new Member States, is replaced by the term "integration capacity".

отчетност

Се однесува на обврската на актерите што учествуваат во воведување или во спроведување на некој проект, во

¹ Терминот „апсорпциски капацитет“ кој се однесува на способноста на Унијата за прием на нови земји-членки се заменува со терминот „интегративен капацитет“

A

the general public with information and explanations on the expected and actual results of a project, with regard to the sound use of public resources.

обезбедување информации за политичките власти и општо за јавноста, како и во појаснувањата за очекуваните и реалните резултати од проектот, за правилното искористување на јавните ресурси.

Additionality (fr. Additionnalité)

The fact that Community support for economic and social development is not substituted for efforts by national governments; in other words, the fact that the beneficiary State's own financing remains, globally, at least equal to that which existed before the Structural funds' contribution. Verification of the implantation of this principle is carried out at the national level in the context of financial control.

дополнителни средства

Фактот што Заедницата ги помага економскиот и социјалниот развој, не значи и исклучување на напорите кои потекнуваат од националните влади. Со други зборови, сопственото финансирање на земјата-корисничка останува, општо, најмалку до степенот до којшто постоело и пред помошта од структурните фондови. Потврдата на примената на овој принцип се спроведува на национално ниво во контекст на финансиска контрола.

Assistance (fr. Assistance)

It means the forms of assistance provided by the Funds:

- operational programmes or single programming documents
- Community initiative programmes
- Support for technical assistance and innovative measures.

ПОМОШ

Форми на помош обезбедени преку фондовите:

- оперативни програми или поединечни програмски документи,
- иницијатива на Заедницата во вид на програми,
- поддршка за техничка помош и за иновативни мерки.

Audit (fr. Audit)

Verification of the legality and regularity of the implementation of resources. Auditing makes a judgement in terms of general criteria and standards. The main purpose of an audit is to find mistakes and evidence of dysfunction. The idea is to obtain a dissuasive effect.

ревизија

Претставува потврда за законитоста и за исправноста на искористувањето на ресурсите. Со ревизија се донесува став во однос на општите критериуми и на стандардите. Главна цел на ревизијата е да се откријат грешки и докази за неправилно работење. Целта е да се

With time, the terms 'control' and 'audit' have extended further a field to encompass more activities than those corresponding to the original definition.

The objective of an audit (i.e. an assurance engagement) is for an auditor to evaluate, and to express a conclusion (i.e. opinion) that provides the intended user with a level of assurance about that subject. In other words: auditing is measuring facts and reporting a conclusion.

постигне ефект на разубедување. Со време, значењето на термините „контрола“ и „ревизија“ се проширија и опфаќаат и други активности освен оние што соодветствуваат на првобитната дефиниција.

Целта на ревизијата (т.е. потврдувањето на работата) е ревизорот да оцени и да донесе заклучок (т.е. мислење) што на корисникот му обезбедува ниво на сигурност за предметот. Со други зборови: ревизијата е мерење факти и донесување заклучок.

Audit Authority (fr. Autorité d'audit)

The audit authority is designated by the Beneficiary and is functionally independent from all actors in the management and control system and complies with internationally accepted audit standards. The audit authority is responsible for the verification of the effective and sound functioning of the management and control systems.

Ревизорско тело

Ревизорското тело е назначено од Корисникот, кој е функционално независен од сите учесници во системот за управување и за контрола и ги почитува меѓународно прифатените стандарди за ревизија. Ревизорското тело е одговорно за верификација на ефективното и на стабилното функционирање на системите за управување и за контрола.

Audit trail (fr. Piste d'audit)

An audit trail or audit log is a chronological sequence of audit records, each of which contains evidence directly pertaining to and resulting from the execution of a business process or system function.

евиденција на ревизијата

Евиденција на ревизијата или дневник на ревизијата е хронолошко следење на документите за ревизија, од кои секој/а содржи евиденција, кој/а директно се однесува и е резултат од извршувањето на деловниот процес или работењето на системот.

Baseline (fr. Base)

State of the economic, social or environmental context, at a given time, and from which changes will be measured.

ОСНОВА

Се однесува на состојбата на економски, на социјален план или од аспект на животната средина, и тоа во одредено време, од кое се мерат промените.

Benchmarking (fr. Point de référence ; repère)

Qualitative and quantitative comparison of the performance of a project, with that which is reputed to be the best in the same domain of projects or in a related domain.

одредување главни показатели

Претставува квалитативна и квантитативна споредба на изведбата на некој проект, со проект што е признат дека е најдобар во истата област на проекти или во слична област.

Beneficiary Country (fr. Pays bénéficiaire)

The country or state outside the European Union, with which the European Communities have an agreed programme of co-operation.

земја-корисничка

Претставува земја или држава надвор од Европската унија, со која Европската заедница ја договорила програмата за соработка.

Budgetary Authority (fr. Autorité budgétaire)

The budgetary authority, comprised of the Council and the Parliament, amends and adopts the draft budget. In case of disagreement between the two institutions before the end of the year or where the Parliament rejects the draft, a system of provisional twelfths applies until they reach an agreement.

Орган надлежен за буџет

Органот за буџет, составен од Советот и од Парламентот, го изменува и го донесува предлог-буџетот. Во случај на несогласување меѓу двете институции пред крајот на годината или пак кога Парламентот го отфрла предлогот, се применува систем на времени дванаесеттини сè додека тие не постигнат договор.

CARDS - Community Assistance for Reconstruction, Development and Stability (fr. CARDS)

Abbreviation for Community Assistance for Reconstruction, Development and Stability. EU assistance programme for the countries of the Stabilisation and Association process (SAP Countries): Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia (including Kosovo), Macedonia and Montenegro.

КАРДС/CARDS - Помош на Заедницата за реконструкција, развој и стабилност

Оваа скратеница е од англискиот назив за „Помош на Заедницата за обнова, развој и стабилност“. Претставува програма на Европската унија за помош на земјите во процес на стабилизација и на асоцијација (односно за земјите на ПСА/SAP): Албанија, Босна и

The programme of Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation (CARDS) makes up the single framework of assistance for the Western Balkan countries aimed at supporting their participation in the stabilisation and association process. Community assistance is conditional upon respect for democratic principles, the rule of law, human rights, including the rights of minorities, and the implementation of reforms. CARDS programme assistance for the Western Balkan countries with candidate country status is limited to programmes and projects with a regional dimension. The CARDS programme is set to be replaced by the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) in 2007.

Херцеговина, Хрватска, Србија (вклучувајќи го Косово), Македонија и Црна Гора.

Програмата за помош на Заедницата за реконструкција, развој и стабилност (КАРДС/CARDS) ја сочинува единствената рамка на помош за земјите од Западен Балкан со цел да се поддржи нивното учество во процесот на стабилизација и на асоцијација. Помошта на Заедницата е условена со: почитување на демократските принципи, владеењето на правото, човековите права, вклучително и правата на малцинствата, како и со спроведувањето на реформите. Програмата КАРДС/CARDS за помош за земјите од Западен Балкан со статус на земја-кандидатка е ограничена на програми и проекти со регионална димензија. Програмата КАРДС/CARDS треба да се замени со инструментот за претпристапна помош (ИПП/ИПА) во 2007 година.

Case study (fr. Étude de cas)

In-depth study of data on a specific case (e.g. a project, addressee, and town). The case study is an appropriate tool for the inductive analysis of impacts for which there is no explanatory theory of impacts.

испитување на случај

Се однесува на детално испитување на податоците за посебен случај (на пр.: проект, адресат, град). Испитувањето на случајот е соодветна алатка за индуктивна анализа на влијанија за кои, всушност, нема теоретско објаснување за влијанијата.

Ceiling (fr. Plafond)

Limits of expenditure or revenue fixed by law or by agreement, such as in the own resources decision or in the multi-annual financial framework. The latter defines an annual ceiling for each expenditure heading in commitment appropriations and an annual global ceiling for payment appropriations.

плафон (највисока граница)

Означува ограничување на трошоците или приходите утврдени со закон или со договор, како во одлуката за сопствени ресурси така и во повеќегодишната финансиска рамка. Во втората се одредува годишен плафон за секоја ставка на трошоците во распределбите на обврските и глобален годишен плафон за распределби на плаќањата.

Central Finance and Contracting Unit - CFCU (fr. Unité centrale de financement et de passation des contrats)

An implementing body of the Decentralised Implementation System (DIS) within the administration of the beneficiary country in charge of tendering, contracting and payments for EC funded decentralised projects. For these projects the technical implementation is carried out by a Senior Programme Officer.

Одделение за централно финансирање и склучување договори – ОЦФСД

Тело на децентрализираниот систем за спроведување (ДСС/DIS) во рамките на државната администрација на земјата-корисничка, задолжена за распишување тендери, склучување договори и плаќање децентрализирани проекти финансирани од страна на ЕЗ. Техничкото спроведување на овие проекти го врши виш службеник на програмата.

Clearance of accounts (fr. Apurement des comptes)

Procedure aiming at checking that expenditure by the Member States (under shared management) or by third countries (under decentralised management) may be charged to the EC budget, and if not, at recovering money unduly paid.

порамнување на сметките

Претставува постапка насочена кон проверување дека трошокот од земјите-членки (според споделеното управување) или од трети земји (според децентрализираното управување) може да се наплати од буџетот на ЕЗ. Во спротивно, ќе се вратат прекумерно исплатените пари.

Cohesion Fund (fr. Fonds de cohésion)

Under the terms of Article 130d of the EC Treaty, the Cohesion Fund was set up in 1993 to provide financial help for projects in the fields of environment and transport infrastructure.

In order to speed up economic, social and territorial convergence, the European Union set up a Cohesion Fund in 1994. Since enlargement to 25 Member States, the 10 new Member States have been eligible for the Cohesion Fund. The

Кохезивен фонд

Во согласност со членот 130г од Договорот за ЕЗ, во 1993 година е формиран Кохезивниот фонд преку кој се обезбедува финансиска помош за проекти на полето на животната средина и на сообраќајната инфраструктура. Со цел да се забрза економското, социјалното и територијалното приближување, Европската унија го формира Кохезивниот фонд во 1994 година.

purpose of the Cohesion Fund is to grant financing to environment and transport infrastructure projects.

The support granted is, however, subject to certain conditions. If the public deficit of a beneficiary Member State exceeds 3% of national GDP no new project will be approved until the deficit has been brought under control.

The scope of the Cohesion Fund is to be extended to include renewable energies, intermodal transport, and urban and public transport.

По проширувањето, при што се постигна број од 25 земји-членки, десетте нови земји-членки ги исполнија условите за користење на Кохезивниот фонд. Целта на Кохезивниот фонд е да се обезбеди финансирање на проекти поврзани со животната средина и со сообраќајната инфраструктура.

Меѓутоа, доделувањето на поддршката подлежи на одредени услови. Ако јавниот дефицит на корисничката земја-членка, надминува 3% од националниот БДП, нема да се одобри нов проект сè додека дефицитот не се стави под контрола.

Опсегот на Кохезивниот фонд треба да се прошири и да вклучи: обновливи енергии, интермодален сообраќај, како и градски и јавен сообраќај.

Cohesion policy (fr. Politique de cohésion)

The cohesion policy is one of the most important policies of the European Union in both financial and political terms. The purpose of the policy is to narrow the economic disparities among regions and Member States. To this end, the European Union disposes of the Structural Funds and other cohesion instruments.

кохезивна политика

Кохезивната политика е една од најважните политики на Европската унија, како од финансиски, така и од политички аспект. Целта на оваа политика е да ги намали економските разлики помеѓу регионите на земјите-членки. За оваа цел, Европската унија ги користи структурните фондови и други кохезивни инструменти.

Community contribution (fr. Contribution communautaire)

It is the part of the eligible expenditure which is financed by the Community.

придонес од Заедницата

Делот од оправданите трошоци што е финансиран од страна на Заедницата.

Competent Accrediting Officer (CAO) (fr. Responsable de l'accréditation)

The CAO is appointed by the Beneficiary. He is a high-ranking official in the government or the state administration of the beneficiary country.

The CAO is responsible for issuing, monitoring and suspending or withdrawing the accreditation of the national authorising officer (NAO) both

- as the head of the national fund bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in beneficiary country and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions;
- with regard to the NAO's capacity to fulfill the responsibilities for the effective functioning of management and control systems under IPA.

надлежен координатор за акредитација (НКА/CAO)

НКА/CAO е назначен од Корисникот. Тој е висок функционер во владата или во државната администрација на земјата-корисничка.

НКА/CAO е одговорен за издавање, следење или за привремено одземање или повлекување акредитации на националниот координатор за авторизација (НКА/NAO)

- И како раководител на националниот фонд кој има целосна одговорност за финансиското управување на средствата на ЕУ во земја-корисничка и кој е одговорен за законитоста и за регуларноста на основните трансакции;
- И во однос на способноста на НКА/NAO за исполнување на одговорностите за ефективно функционирање на системите за управување и за контрола според ИПП/IPA.

Competitiveness (fr. Compétitivité)

The capacity of a firm, in a competitive socio-economic environment, to defend or increase its market share in a longer term. The notion of competitiveness can apply to a single firm or to all the business in a sector or region. It is directly related to the notion of competitive advantage, an advantage which an enterprise, region or sector must possess or develop if it is to be competitive in a segment of a particular market.

конкурентност

Претставува способност на некоја фирма, во едно конкурентно социоекономско опкружување, да го одбрани или да го зголеми своето учество на пазарот на подолг период. Поимот на конкурентност може да се однесува на една единствена фирма или на стопанството во рамките на еден сектор или регион. Директно се поврзува со поимот за конкурентска предност, предност што треба да ја поседува или развие едно претпријатие, регион или сектор, за да биде конкурентен во некој сегмент на одреден пазар.

Coordination of Aid (fr.
Coordination des aides)

A set of activities and mechanisms developed by a recipient government, whose objective is to maximise the impact of international assistance on the recipient country's economic and social development, matching its strategy and sector priorities.

координација на помош

Претставува низа од активности и од механизми што ги развива корисничката влада, чија цел е да добие максимален резултат од меѓународната помош за економски и за социјален развој на земјата-корисничка, во согласност со својата стратегија и со секторските приоритети.

Country Strategy Paper (CSPs) (fr.
Document de Stratégie pays (DSP))

Country Strategy Papers are an instrument for guiding, managing and reviewing EC assistance programmes. The purpose of CSPs is to provide a framework for EU / EC objectives, the Partner Country government policy agenda, an analysis of the partner countries situation, and the activities of other major partners.

документи за стратегија на земјата (ДЦЗ/ССПс)

Документите за стратегија на земјата (ДЦЗ/ССПс) се инструмент за насочување, управување и ревизија на програмите за помош на ЕЗ. Целта на ДЦЗ/ССПс е да обезбедат рамка за програмите за помош на ЕУ заснована врз: целите на ЕУ/ЕК, политичката агенда на владата на партнерската земја, анализата на состојбата во партнерската земја, како и врз активностите на другите поголеми партнери.

Cross-Border Cooperation (fr.
Coopération transfrontalière)

Cross-border cooperation between adjacent regions aims to develop cross-border social and economic centres through common development strategies. Cross-border cooperation promoting integrated regional development between neighbouring border regions, including external borders and certain maritime borders; the objective is developing cross-border economic and social cooperation through joint strategies and development programmes. Transnational cooperation

прекугранична соработка

Прекуграничната соработка меѓу соседни региони има за цел да развие прекугранични социјални и економски центри со заеднички стратегии за развој. Прекуграничната соработка поттикнува интегриран регионален развој меѓу соседни гранични региони, вклучително и надворешни граници и одредени граници на море. Целта е да се развие прекуграничната економска и социјална соработка со заеднички стратегии и развојни програми. Меѓународната

D

aiming to promote a higher degree of integration across large groupings of European regions, with view to achieving sustainable, harmonious and balanced development in the EU and higher territorial integration, including with candidate and other neighbouring countries.

It includes also, interregional cooperation throughout the territory of the Union (and neighbouring countries) to improve regional development and cohesion.

соработка има за цел да го зголеми степенот на интеграција преку поголеми групирања на европските региони, со цел да се постигне одржлив, воедначен и балансиран развој во ЕУ, како и поголема територијална интеграција, вклучувајќи ги земјите-кандидатки и другите соседни земји.

Исто така, тука спаѓа и меѓурегионалната соработка на целата територија на Унијата (како и на соседните земји) со цел да се подобри регионалниот развој и кохезијата.

Development Programmes (fr. Programmes de développement)

Each Member State concludes an agreement with the European Commission known as an Operational Programme (OP) or Single Programming Document (SPD). These agreements cover several years and are designed to be put into practice by the national and regional authorities designated by the Member States. These authorities also select the specific projects for financing. However, the European Commission works together with the responsible authorities on the programmes.

развојни програми

Секоја земја-членка склучува спогодба со Европската комисија позната како Оперативна програма (ОП/ОР) или како Единствен програмски документ (ЕПД/SPD). Овие спогодби се однесуваат за период од неколку години и се наменети да се спроведат од национални и од регионални власти назначени од земјите-членки. Овие власти, исто така, избираат посебни проекти за финансирање. Меѓутоа, Европската комисија работи заедно со одговорните власти на програмите.

Directorate General for External Relations (DG Relex) (fr. Direction générale pour les relations extérieures (DG Relex))

Directorate General of the European Commission in charge of co-coordinating external relations activities of the Commission and giving policy orientations to the assistance programmes.

Генерален директорат за надворешни односи (ГД Релекс/ DG Relex)

Тоа е Генералниот директорат на Европската комисија задолжен за координација на активностите на Комисијата на полето на надворешните односи, како и за давање насоки на политиката во поглед на програмите за помош.

Diversification (fr. Diversification)

Deployment of the production of a firm or a region beyond its traditional specialisation, with a view to creating new activities and/or setting up in new market segments. Policies which create incentives and support for diversification are intended for all enterprises established in market segments which are threatened or in crisis.

диверзификација

Претставува разместување на производството на една фирма или на еден регион и над традиционалната специјалност, во однос на создавање нови активности и/или формирање нови пазарни сегменти. Политиките што создаваат поттикнувања и поддршка за диверзификација се однесуваат на сите претпријатија основани во пазарни сегменти што се загрозени или се наоѓаат во криза.

Economic and social cohesion (fr. Cohésion économique et sociale)

The fact that there are unacceptable gaps between regions, territorial categories (e.g. urban/rural) or social groups, from the point of view of their level of economic development and social integration. Economic and social cohesion relates primarily to disparities in regional income and quality of life, as well as to all differences between social groups' access to employment. It is the main objective of the European policy of the same name (see Article 130 A of the Treaty).

економско-социјална кохезија

Постојат неприфатливи разлики помеѓу регионите, територијалните категории (на пр.: градски/селски) или социјалните групи, од гледна точка на нивото на економскиот развој и на социјалното интегрирање. Економско-социјалната кохезија се однесува првенствено на разликите во приходите во регионите и на квалитетот на живот, како и на сите разлики помеѓу социјалните групи и нивниот пристап до вработување. Тоа е главната цел на европската политика со исто име (види го членот 130 А од Договорот).

Endogenous development (fr. Développement endogène)

Increase in economic activity based on internal competitive advantages within a region or territory. The main factors of endogenous development are human capital, entrepreneurial spirit, local savings and local innovation networks. By contrast, exogenous development favours the

ендоген развој

Се однесува на зголемување на економската активност врз основа на внатрешни конкурентни предности во рамки на регионот или територијата. Главните фактори на ендогениот развој се: човечкиот капитал, претприемачкиот дух, домашните заштеди и иновативните

E

inward transfer of capital, technology, know-how and skills.

мрежи. Спротивно на тоа, егзогениот развој подразбира трансфер на капиталот, технологија, знаење и способности.

Enlargement package (fr. Dossier élargissement)

It is a set of documents presented each year to the Council and the European Parliament by the Commission, the strategic and political part of which consists of the revisions, where appropriate, of the accession partnerships and the European partnerships, the regular reports established by country and the Commission's strategy paper. A multi-annual indicative financial framework completes the package.

пакет за проширување

Тоа е пакет документи што Комисијата ги претставува пред Советот и пред Европскиот парламент секоја година, чијшто стратешки и политички дел се состои од: ревизии, онаму каде што е соодветно, на партнерствата за пристапување и на европските партнерства, на редовните извештаи подготвени од земјата и на документот за стратегија на Комисијата. Повеќегодишната индикативна финансиска рамка го комплетира пакетот.

Environmental Impact Assessment (EIA) (fr. Evaluation de l'impact sur l'environnement (EIE))

Study of all the repercussions of an individual project on the natural environment. EIA is a compulsory step in certain countries in the selection of major infrastructure projects. By contrast, strategic environmental assessment (SEA) refers to the evaluation of programmes and policy priorities.

оцена на влијанието врз животната средина (ОВЖС/EIA)

Претставува студија на сите реперкусии на одделен проект за природната животна средина. ОВЖС/EIA е задолжителен чекор во некои земји при изборот на главни инфраструктурни проекти. Спротивно на тоа, стратешката оцена на животната средина (СОЖС/SEA) се однесува на евалуацијата на приоритетни програми и политики.

EU External Assistance (fr. Aide extérieure de l'UE)

Financial assistance to third countries is one of the central components of the EU's

надворешна помош на ЕУ

Финансиската помош за трети земји е една од централните компоненти на

external action. The EU is one of the major actors in international cooperation and development assistance.

надворешното дејствување на ЕУ. ЕУ е една од главните учесници во давање помош за меѓународна соработка и развој.

Euro account (fr. Compte en euros)

It is the interest bearing bank account opened by the national fund in a financial or treasury institution, on behalf of the beneficiary country and under its responsibility, to receive payments from the Commission.

евро – сметка

Тоа е банкарска сметка со камата отворена од националниот фонд во финансиска институција или трезор, од страна на земјата–корисничка и под нејзина одговорност, на која ги добива исплатите од Комисијата.

European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI) (fr. Instrument européen de voisinage et de partenariat)

This instrument covers countries targeted by the European Neighbourhood Policy, i.e. the countries of the south and eastern Mediterranean (the MEDA countries), the Western NIS and the countries of the southern Caucasus. This instrument will also support the strategic partnership with Russia. ENPI has two main objectives namely:

- promote progressive economic integration and deeper political cooperation between the EU and partner countries
- address the specific opportunities and challenges related to the geographical proximity common to the EU and its neighbours.

Европски инструмент за соседство и партнерство (ЕИСП/ ENPI)

Со овој инструмент се опфатени земјите што се цел на Европската политика за соседство, односно земјите од јужниот и од источниот дел од Медитеранот (земјите на МЕДА/MEDA), Западните ННД/NIS и земјите на Јужен Кавказ. Со овој инструмент, исто така, се поддржува и стратегиското партнерство со Русија. ЕИСП/ENPI има две главни цели и тоа:

- да поттикне постепена економска интеграција и подлабока политичка соработка меѓу ЕУ и партнерските земји,
- да ги реши посебните можности и предизвици поврзани со географската близина, заеднички за ЕУ и за нејзините соседи.

European Regional Development Fund (ERDF) (fr. Fonds européen de développement régional (FEDER))

It is currently the largest financial instrument of the EU. Since 1975 it has

Европски фонд за регионален развој (ЕФРР/ERDF)

Тоа е моментално најопсежен финансиски инструмент на ЕУ. Уште од

F

provided support for the creation of infrastructure and productive job-creating investment.

This instrument aims to reduce regional development disparities, primarily through productive investment, the creation and modernisation of infrastructure, measures to generate regional development and related investment in education and health.

1975 година тој обезбедува поддршка за инвестирање во градење инфраструктура и во отворање продуктивни работни места.

Овој инструмент има за цел да ги намали нееднаквоста во регионалниот развој, првенствено преку: инвестирање во производството, градење и осовременување на инфраструктурата, мерки со кои ќе се постигне регионален развој и сродни инвестирања во образованието и во здравството.

European Social Fund (ESF) (fr. Fonds social européen (FSE))

It was set up by the Treaty of Rome; the ESF is the European Union's main tool for the development of human resources and the improvement of the workings of the labour market. Its aim is to improve the prospects of those who face the greatest obstacles in finding, keeping or regained work.

This fund is the main financial instrument of Community social policy, providing assistance for vocational training, retraining and job creation schemes. Three quarters of it goes towards combating youth unemployment.

Европски социјален фонд (ЕЦФ/ESF)

Фондот е основан со Договорот од Рим. ЕЦФ/ESF е главна алатка на Европската унија за развој на човечките ресурси и за подобрување на работните услови на пазарот на трудот. Фондот има за цел да ги подобри перспективите на оние што се соочуваат со големи пречки во: изнаоѓање, задржување и повторно добивање работа.

Овој фонд е главен финансиски инструмент на социјалната политика на Заедницата, со која се обезбедува помош за стручна обука, за преквалификација и за создавање програми за отворање работни места. Три четвртини од средствата се користат за борба против невработеноста на младината.

Final beneficiary (fr. Bénéficiaire final)

It is a body or firm, whether public or private, responsible for initiating or initiating and implementing operations. In the context of aid schemes, final beneficiaries are public or private firms carrying out an individual project and receiving public aid.

краен корисник

Тоа е приватно или државно тело или фирма кое е одговорно за започнување активности или за почетните активности и за активностите за спроведување. Во контекст на плановите за помош, крајните корисници се државни или приватни фирми што спроведуваат

поединечен проект и добиваат државна помош.

Financing Agreement (fr. Convention de financement)

It is an annual or multi-annual agreement concluded between the Commission and the beneficiary country, following a Commission financing decision approving the Community contribution to a programme or an operation falling within the scope of the IPA Regulation.

Спогодба за финансирање

Тоа е годишна или повеќегодишна спогодба склучена помеѓу Комисијата и земјата–корисничка што следи по одлука за финансирање на Комисијата со која се одобрува придонесот на Заедницата за програма или активност што спаѓа во опсегот на Регулативата за ИПП/IPA.

Financial Framework (fr. Cadre financier)

It is a multi annual spending plan that translates into financial terms the Union's policy priorities. It sets limits on European Union expenditure over a fixed period and thus imposes budgetary discipline. The financial framework sets annual maximum amounts (ceilings) of commitments for the main categories of expenditure (called headings) and an overall payments ceiling. This term is used in the draft constitution for what is currently called the 'financial perspective'. It should not be confused with the financial framework included in legislative co-decisions, fixing an amount for the programme concerned during the life of that programme.

финансиска рамка

Претставува повеќегодишен план за трошоци што ги отсликува приоритетите на Европската унија со финансиски термини. Таа поставува ограничувања на трошоците на Европската унија за одреден период и на тој начин воведува дисциплина во однос на буџетот. Финансиската рамка утврдува годишни максимални износи (плафони) на обврски за главните категории на трошоци (наречени ставки) и плафон за севкупните плаќања. Овој термин се употребува при утврдувањето на она што моментално се нарекува „финансиска перспектива“. Не треба да се меша со финансиската рамка вклучена во законодавните заеднички одлуки, одредувајќи износ за засегнатата програма за време на текот на програмата.

Financial regulation (fr. Règlement financier)

Adopted by unanimity in Council after obtaining the opinion of the European

финансиска регулатива

Донесена едногласно во Советот по добивањето на мислењето на

H

Parliament and the Court of Auditors, this regulation lays down the rules for the establishment and implementation of the general budget of the European Communities.

Европскиот парламент или на Судот на ревизори, оваа регулатива ги утврдува правилата за изготвување и спроведување на буџетот на Европските заедници.

Financial statement (fr. État financier)

Presentation of financial data including balance sheets, revenue and cash flow statements, or any supporting statement that is intended to communicate an entity's financial position at a point in time and its results of operations for a period then ended.

финансиски извештај

Се однесува на претставување на финансиски податоци вклучувајќи книговодствени биланси, извештаи за приходи и проток на парични средства или, пак, се однесува на секој придружен извештај што е наменет да даде известување за финансиската состојба на субјектот во одреден период и резултатите од активностите за периодот што тогаш завршил.

Financial year (fr. Exercice financier)

A financial year is considered to cover the period as of 1 January until 31 December.

финансиска година

Финансиската година го опфаќа периодот од 1 јануари до 31 декември.

Framework agreement (fr. Accord-cadre)

It is an agreement concluded between the Commission and the beneficiary country and applying to all IPA components, laying down the principles of the cooperation of the beneficiary country and the Commission under this Regulation.

рамковна спогодба

Тоа е спогодба склучена помеѓу Комисијата и земјата-корисничка која се однесува на сите компоненти на ИПП/ИРА и ги утврдува принципите на соработка помеѓу земјата-корисничка и Комисијата според оваа Регулатива

Human Resources (fr. Ressources humaines)

Human resources have at least two meanings depending on context. The

човечки ресурси

Човечките ресурси имаат најмалку две значења, зависно од контекстот.

original usage derives from political economy and economics, where it was traditionally called labour, one of three factors of production. The more common usage within corporations and businesses refers to the individuals within the firm, and to the portion of the firm's organization that deals with hiring, firing, training, and other personnel issues.

Првичната употреба доаѓа од економијата и од политичката економија, каде што традиционално беше користен терминот труд, како еден од трите фактори на производството. Најчесто се употребува во контекст на корпорации и на деловни активности, а се однесува на поединци во рамки на една фирма или на организацискиот дел на фирмата што се занимава со вработување и со отпуштање од работа, со обуки, како и со други прашања поврзани со персоналот.

Joint Monitoring Committee (JMC) (fr. Comité mixte de suivi)

A committee, consisting of NAC, and the Commission representatives, in charge of the review of the CARDS programmes. The NAC and the EC Delegation will jointly chair the JMC (in a decentralised implementation system).

Заеднички комитет за следење (ЗКС)

Комитет во кој членуваат националниот координатор за странска помош (НКСП/ NAC), како и претставници на Комисијата, задолжени за разгледување на КАРДС/ CARDS програмите. Националниот координатор за странска помош и Делегацијата на ЕК заедно претседаваат со Комитетот (ЗКС/ JMC) (во децентрализираниот систем за спроведување).

Implementation (fr. Mise en œuvre, Implémentation)

The operational process needed to produce expected outputs. In the context of European Union socio-economic programmes, implementation comprises all or part of the following tasks: mobilising and distributing allocated inputs; assigning management responsibilities to operators; and, lastly, selecting and financing projects. To monitor and improve implementation, a monitoring committee is set up, a system of information monitoring is launched, and audits and evaluations are performed.

спроведување

Претставува оперативен процес, потребен за да се добијат очекуваните резултати. Во контекст на социоекономските програми на Европската унија, спроведувањето ги опфаќа сите или опфаќа дел од следниве задачи: мобилизирање и распределба на добиените средства; определување на раководните одговорности на субјектите; и на крај, избирање и финансирање на проекти. За да се следи и за да се подобри спроведувањето, се формира Комитет за следење, се воведува систем на следење на

информациите, а се спроведуваат и ревизии и евалуации.

Indicator (fr. Indicateur)

Measurement of an objective to achieve, a resource mobilised, an output accomplished, an effect obtained (economic, social or environmental). The information provided by an indicator is of a quantitative nature and is used to measure facts or opinions. An indicator must, among other things, produce simple information which is easy to communicate and easily understood by both the provider and the user of the information.

показател

Претставува мерење на целта што треба да се постигне, ресурс што треба да се искористи, резултати што треба да се добијат (економски, социјални или на животната средина). Податоците што се добиваат со показателот се од квантитативна природа и се користат за да се измерат фактите или мислењата. Со показателот треба да се добие, покрај другите работи и едноставна информација, која лесно може да се пренесе и лесно може да се разбере, како од давателот, така и од корисникот на информацијата.

Input-output analysis (fr. Analyse entrées-sorties)

The tool which represents the interaction between sectors of a national or regional economy. Input-output analysis serves to estimate the repercussions of a direct effect and then secondary effects throughout the economy. The tool can be used when a table of inputs and outputs is available. This is usually the case at the national level but more rarely so at the regional level. The tool is capable of estimating demand-side effects but not supply-side effects.

анализа на вложување и на исходи

Претставува алатка со која се прикажува меѓусебното дејствување и соработка меѓу секторите на стопанството на национално или регионално ниво. Со анализата на вложувањето и на исходи се проценуваат реперкусиите од директниот ефект, а потоа и на споредните ефекти во стопанството. Алатката може да се користи ако постои табела на вложување и на резултати. Обично, тоа е можно на национално ниво, а многу ретко на регионално ниво. Со алатката може да се проценат ефектите од страна на побарувачката, но не и ефектите од страна на набавката.

Institution building (fr. Renforcement des institutions)

Reinforcing the institutional and administrative capacity is one of the two Phare priorities. About 30% of Phare funds are allocated to institution building, which concerns the strengthening of democratic institutions, public administrations and organisations at central, regional and local level that implement Community legislation. It also ensures the adoption and implementation of the *acquis*. Moreover, institution building constitutes a fundamental objective of the European Union enlargement policy. Institution building is assisted by TAIEX for short-term assignments and furthered by Twinning and investments in the *acquis*. New Member States and Western Balkan countries also benefit from institution building programmes.

институционална надградба

Зајакнување на институционалниот и административниот капацитет е еден од двата приоритета на Фаре/Phare. Околу 30% од фондовите на Фаре/Phare се наменети за институционална надградба, што подразбира јакнење на: демократските институции, јавната администрација, како и организациите на централно, регионално и локално ниво, што го спроведуваат законодавството на Заедницата. Тоа, исто така, обезбедува и донесување и спроведување на *acquis*-то. Покрај тоа, институционалната надградба претставува основна цел на политиката за проширување на Европската унија. Во процесот на институционалната надградба со доделување краткорочна помош помага ТПРИ/ТАИЕХ, потоа таа помош се зголемува преку Твининг и преку инвестирања во *acquis*-то. Новите земји-членки и земјите од Западниот Балкан, исто така, имаат корист од програмите за институционална надградба.

Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) (fr. Instrument d'aide de préadhésion (IAP))

In order to rationalise the pre-accession aid (for the period 2007-2013) that the EU provides to potential members, the Council adopted the Regulation (EC) No. 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA). IPA aims at providing targeted assistance to countries which are candidates and potential candidates for membership to the EU. IPA supersedes the previously existing pre-accession instruments: Phare, ISPA, Sapard, thus uniting under a single

Инструментот за претпристапна помош (ИПП/ИРА)

Со цел да се рационализира претпристапната помош (за периодот 2007-2013 година) што ЕУ ја обезбедува за потенцијалните членки, Советот ја донесе Регулативата (ЕЗ), бр. 1085/2006 од 17 јули 2006 година, за воспоставување на инструмент за претпристапна помош (ИПП/ИРА). ИПП/ИРА има за цел да обезбеди насочена помош за земјите што се кандидатки и за потенцијалните кандидатки за членство во ЕУ. На ИПП/ИРА и претходеа

I

legal basis all pre-accession assistance. The Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) will be the sole funding vehicle, replacing the other pre-accession instruments.

The purpose of IPA is to support countries in their transition from potential candidates to candidate countries and through to membership of the EU. IPA will thus help these countries meet the Accession Criteria (to fulfil the political, economic and acquis-related criteria for membership, building up their administrative and judicial capacity) and prepare for the programming, management and implementation of EU Cohesion, Structural and Rural development Funds after accession.

претпристапните инструменти: Фаре/Phare, ИСПП/ISPA, СППЗРР/SAPARD, и на тој начин се обедини на една единствена правна основа целата претпристапна помош.

Инструментот за претпристапна помош (ИПП/ИРА) ќе биде единствен финансиски инструмент, заменувајќи ги другите претпристапни инструменти.

Целта на ИПП/ИРА е да им помогне на земјите во транзиција да станат членки на ЕУ, од потенцијални кандидатки преку земји-кандидатки. На тој начин, ИПП/ИРА им помага на овие земји да ги исполнат критериумите за пристапување (да ги исполнат политичките, економските критериуми и критериумите поврзани со асquis-то, зголемувајќи ги нивните административни и судски капацитети), како и по пристапувањето, да ги подготват за користење на програмите, за управување и за спроведување на Кохезивниот фонд и структурните фондови, како и на Фондот за рурален развој на ЕУ.

IPA Monitoring Committee (fr. Comité de suivi IAP)

The main monitoring body for the implementation of IPA measures on the level of beneficiary country. It is composed of the representatives of the European Commission, the National IPA Coordinator (NIPAC), the National Authorising Officer, the strategic Coordinator and the representatives of the operating structure. The Committee is cochaired by a representative of the Commission and the NIPAC.

Комитет за следење на ИПП/ИРА

Тоа е главно тело за следење за спроведување на мерките за ИПП/ИРА на ниво на земја корисничка. Составено е од претставници на Европската комисија, Националниот координатор за ИПП/ИРА (НКИПП/НIPAC), Национален координатор за авторизација, стратешкиот координатор и претставници на работната структура. Со Комитетот сопредседава претставник на Комисијата и на НКИПП/НIPAC.

Intervention (fr. Intervention)

Any action or operation carried out by public authorities regardless of its

интервенција

Претставува каква било операција или операција спроведена од јавните власти

nature (e.g. policy, programme). In the framework of European Economic and Social Cohesion policy, interventions take the following forms: Operational Programmes and Community Initiatives and Support Programmes. Means of interventions employed are grants, loans, guarantees, or other forms of financing. The major domains of intervention are in infrastructure, the productive environment and human resources.

без оглед на нивната природа (на пр.: политика, програма). Во рамките на европската политика за економска и за социјална кохезија, интервенциите можат да бидат: оперативни програми, иницијативи на Заедницата и програми за поддршка. Средства што се користат за интервенциите се: грантови, заеми, гаранции или други форми на финансирање. Најчестите интервенции се во доменот на: инфраструктурата, производственото опкружување и човечките ресурси.

Irregularity (fr. Irrégularité)

неправилност

It is any infringement of a provision of applicable rules and contracts resulting from an act or an omission by an economic operator which has, or would have, the effect of prejudicing the general budget of the European Union by charging an unjustified item of expenditure to the general budget.

Тоа е секое прекршување на одредба од прописите кои се применуваат и договорите што произлегуваат од постапување или испуштање на економски субјект што има, или ќе има, ефект кој штетно ќе влијае на општиот буџет на Европската унија на тој начин што ќе додаде неоправдани трошоци на општиот буџет.

ISPA-Instrument for Structural Policies for Pre-Accession
(fr. Instrument structurel de préadhésion (ISPA))

Инструментот за структурни политики за претпристапување (ИСПП/ISPA)

The Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (ISPA) has provided additional financial support for the accession process of the candidate countries since 1999 in the areas of transport and the environment. Its aim is to enhance economic and social cohesion. This pre-accession assistance is the responsibility of the Directorate-General for Regional Policy for the period 2000-2006. Launched in 2000, ISPA is one of the three financial instruments (with Phare and Sapard) to assist the candidate countries in

Инструментот на структурните политики за претпристапување (ИСПП/ISPA) обезбедува дополнителна финансиска поддршка на процесот на пристапување на земјите-кандидатки од 1999 година во областа на сообраќајот и на животната средина. Негова цел е да се зајакне економската и социјалната кохезија. Оваа претпристапна помош е одговорност на Генералниот директорат за регионална политика за периодот 2000-2006 година. Воведена во 2000 година, ИСПП/ISPA е

M

the preparation for accession. Based on the principles that govern the Cohesion Fund, it provides assistance for infrastructure projects in the EU priority fields of environment and transport. Its objectives are the following:

- familiarising the candidate countries with the policies, procedures and the funding principles of the EU
- helping them catch up with EU environmental standards
- upgrading and expanding links with the trans-European transport networks.

During its first four years of implementation (2000-2003), ISPA grant-aided over 300 large-scale infrastructure investments in the 10 candidate countries of Central and Eastern Europe (Bulgaria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia, Slovenia). After the EU enlargement in 2004, the remaining ISPA beneficiary countries were Bulgaria and Romania, the other beneficiary countries having become eligible to the Cohesion Fund. Since the 1 st of January 2005, Croatia benefits from ISPA as well.

еден од трите финансиски инструменти (заедно со Фаре/Phare и Сапард/ Sapard) за помош на земјите-кандидатки во подготовката за пристапување. Заснован врз принципите според кои се раководи Кохезивниот фонд, со ИСПП/ISPA се доделува помош за инфраструктурни проекти во приоритетните области на ЕУ, односно за животната средина и за сообраќајот. Неговите цели се следниве:

- да се запознаат земјите-кандидатки со: политиките, постапките и принципите на финансирање на ЕУ,
- да им се помогне во достигнување на стандардите на ЕУ за животната средина,
- да се надградуваат и да се прошируваат врските со трансевропските сообраќајни мрежи.

Во првите четири години од неговото спроведување (2000 год.-2003 год.), преку ИСПП/ISPA е доделена помош за над 300 инвестиции во инфраструктурата од големи размери во 10-те земји-кандидатки на Централна и на Источна Европа (Бугарија, Чешката Република, Естонија, Унгарија, Латвија, Литванија, Полска, Романија, Словачка и Словенија). По проширувањето на ЕУ во 2004 година, останати земји-кориснички на ИСПП/ISPA беа Бугарија и Романија, а другите земји-кориснички станаа подобни за користење на Кохезивниот фонд. Од 1 јануари 2005 година, Хрватска, исто така, користи помош од ИСПП/ISPA.

Macroeconomic model (fr. Modèle macro-économique)

Tool used to simulate the main mechanisms of a regional, national or international economic system. A large number of models exist, based on widely diverse macro-economic theories. The type of tool is often used to simulate future trends.

макроекономски модел

Тоа е алатка за симулирање на главните механизми на регионалниот, на националниот или на меѓународниот економски систем. Постојат голем број модели, врз основа на многу различни макроекономски теории. Овој вид на алатка често пати се користи за

симулирање и предвидување на идните движења.

Mainstreaming (fr. Intégration)

Systematically taking into account the specific priorities and needs of women and men. By extension, the principle of integration may also apply to other impacts considered to be priorities. Put simply, mainstreaming an issue means making sure it is fully taken into account in all EU policies. For example, every European Union policy decision must now take account of its environmental implications. In other words, environmental considerations have been 'mainstreamed'.

интегрирање

Претставува системско вклучување на одделните приоритети и потреби на жените и на мажите. Поопширно, принципот на интегрирање може, исто така, да се однесува и на влијанијата што се сметаат за приоритети. Поедноставно, прашањето на интегрирање значи тоа да биде земено предвид во сите политики на ЕУ. На пример, сега секоја одлука за некоја политика на ЕУ треба да ги вклучи и влијанијата врз животната средина. Со други зборови, сознанијата за животната средина се „интегрирани“.

Managing authority² (fr. Autorité de gestion)

It means any public or private authority or body at national, regional or local level designated by the Member State, or the Member State when it is itself carrying out this function, to manage assistance from the Structural Funds. If the Member State designates a managing authority other than itself, it shall determine all the modalities of its relationship with the managing authority. If the Member State so decides, the managing authority may be the same body as the paying authority for the assistance concerned.

орган за управување²

Тоа е јавен или приватен орган, или тело на национално, на регионално или на локално ниво, назначено од земјата-членка или од земјата-членка кога само ја спроведува функцијата, да управува со помошта од структурните фондови. Ако земјата-членка назначува друг орган за управување, се утврдуваат сите модалитети на нивните врски со органот за управување. Ако така одлучи земјата-членка, органот за управување може да биде истото тело како и платежната агенција кога се работи за помош.

Measure (fr. Mesure)

Within the framework of European economic and social cohesion policy, the

мерка

Во рамките на Европската економско-социјална кохезивна политика, мерка

² It can also be used in context of rural development

² Може да се сретне и во контекст на рурален развој

M

basic unit of programme management, consisting of a set of similar projects and disposing of a precisely defined budget. Measures generally consist of projects. Many measures are implemented in the form of calls for projects.

претставува основно средство на управувањето со некоја програма, која се состои од збир на слични проекти и со располагање на точно определен буџет. Мерките обично се состојат од проекти. Многу од мерките се спроведуваат во форма на повици за проекти.

Method (fr. Méthode)

Complete plan of evaluation team's work. A method is an ad hoc procedure, specially constructed in a given context to answer one or more evaluative questions. Some evaluation methods are of low technical complexity, while others include the use of several tools.

метод

Претставува целосен план на работата на тимот за евалуација. Методот е ад хок постапка, посебно создадена за даден контекст за да одговори на едно или на повеќе прашања на евалуацијата. Некои методи на евалуација се помалку технички сложени, додека други опфаќаат употреба на неколку алатки.

Methodology (fr. Méthodologie)

Strictly speaking, this is the science of the construction of evaluation methods. The technical design of an evaluation is, however, a matter of know-how and expertise rather than a purely scientific procedure. In practice, the term methodology is often used in the sense of a method.

методологија

Попрецизно, тоа е наука за изработка на методи на евалуација. Техничкиот дизајн на една евалуација е повеќе предмет на знаење и на вештини, отколку чисто научна постапка. Во практиката, терминот методологија често пати се користи со значење на метод.

Monitoring (fr. Suivi, Monitoring)

An exhaustive and regular examination of the resources outputs and results. Monitoring is based on a system of coherent information including reports, reviews, balance sheets, indicators, etc. When monitoring includes a judgement, this judgement refers to the achievement of operational objectives.

следење

Претставува исцрпно и редовно испитување на исходите и резултатите од ресурсите. Следењето се заснова врз систем на доследно информирање што вклучува извештаи, прегледи, биланси, показатели итн. Кога следењето вклучува донесување мислење, тогаш се однесува на постигнувањата на целите на работењето.

Multi-Annual Indicative Programme (fr. Programme indicative multi-annuel)

A document based upon the CSP reflecting the priorities set out in the framework of the SAp and the priorities identified and agreed with the government of the beneficiary country. It is drawn up for a certain period indicative amounts per priority sector and of time, gives sets out criteria for funding in the assistance programme.

Повеќегодишна индикативна програма – ПИП/МIP

Претставува документ заснован на Документот за стратегија на земјата (ДСЗ/ CSP), со кој се одразуваат приоритетите во рамките на ПСА/ SAp и приоритетите што се утврдени и се договорени со владата на земјата-корисничка. Се подготвува за одреден временски период, дава индикативни суми по приоритетен сектор и ги наведува критериумите за финансирање во програмата за помош.

National Aid Coordinator (NAC) (fr. Coordinateur National d'Aide (CNA))

The State Minister responsible for EU affairs, in charge of the programming within the recipient country. The NAC also ensures a close link between the SAp and the use of Community financial assistance, and is responsible for the monitoring and assessment of the decentralised EC programmes.

национален координатор за странска помош (НКСП/ NAC)

Се однесува на државен министер одговорен за европските прашања и задолжен за програмите за помош внатре во земјата-корисничка. НКСП/ NAC, исто така, обезбедува и тесна врска меѓу ПСА/SAp и користењето на финансиската помош од Заедницата, а е одговорен и за следење и проценка на децентрализираните програми на ЕЗ.

National Authorising Officer (NAO) (fr. Ordonnateur national)

The NAO is appointed by the Beneficiary. He is a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.

The NAO fulfils the following functions and assumes the following responsibilities:

- As the head of the national fund, bearing overall responsibility for the financial management of EU

национален координатор за авторизација (НКА/NAO)

НКА/NAO е назначен од Корисникот. Тој е висок функционер во владата или во државната администрација на Корисникот.

НКА/NAO ги извршува следниве функции и ги презема следниве одговорности:

- Како раководител на националниот фонд, кој има целосна одговорност за финансиското управување со

N

funds in the beneficiary country and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions.

- being responsible for the effective functioning of management and control systems under IPA.
-

средствата на ЕУ во земјата-корисничка и кој е одговорен за законитоста и за регуларноста на основните трансакции;

- носење одговорност за ефективно функционирање на системите за управување и за контрола во согласност со ИПП/ИРА.

National Fund (NF) (fr. Fonds national (FN))

The NF is a body located in a State level Ministry of the Beneficiary and has central budgetary competence and acts as central treasury entity.

The NF is in charge of tasks of financial management of assistance under IPA, under the responsibility of the NAO.

The NF is, in particular, in charge of organising the bank accounts, requesting funds from the Commission, authorising the transfer of funds from the Commission to the operating structures or to the final beneficiaries and the financial reporting to the Commission.

Национален фонд (НФ/NF)

НФ/NF е тело лоцирано во државно министерство на Корисникот и има централни буџетски надлежности и дејствува како централен финансиски субјект.

НФ/NF е одговорен за задачите на финансиско управување со помошта според ИПП/ИРА, под одговорност на НКА/НАО.

НФ/NF, особено, е одговорен за организирање на банкарските сметки, барање средства од Комисијата, овластување на преносот на средства од Комисијата до оперативните структури или до крајните корисници и поднесување финансиски извештаи до Комисијата.

National IPA Coordinator (NIPAC) (fr. Coordinateur IAP national)

The NIPAC is appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.

He ensures the overall coordination of assistance under IPA.

The NIPAC ensures partnership between the Commission and the Beneficiary and close link between the general accession process and the use of pre-accession assistance under IPA.

национален координатор за ИПП/ИРА (НКИПП/NIPAC)

НКИПП/NIPAC е назначен од Корисникот. Тој е висок функционер во владата или во државната администрација на Корисникот.

Тој осигурува севкупна координација на помошта во согласност со ИПП/ИРА. НКИПП/NIPAC осигурува партнерство меѓу Комисијата и Корисникот и тесна врска меѓу општиот процес за пристапување и користењето претпристапна помош според ИПП/ИРА.

Objectives 1, 2 and 3 (fr. Objectifs 1, 2 et 3)

- Objective 1 promotes the catching-up of the economies of regions whose development is lagging behind. It is "regionalised" in that it applies to statistically demarcated regions. Only those which per capita GDP is less than 75% of the Community average are eligible. In all, Objective 1 covers over ninety regions in nineteen Member States. Transitional support is also available over a seven-year period for the regions previously eligible between 1994 and 1999. Basic infrastructure, the development of human resources, investment in research and innovation, and the information society are the four main priority areas.
- Objective 2 contributes to the economic and social conversion of geographical regions faced with structural difficulties. It too is regionalised, the demarcation of eligible areas depending both on national and European population ceilings (18% of the Union's population) and on specific socio-economic criteria. Four categories of eligible area are defined: areas undergoing economic change in industry and the service sector, declining rural areas, urban areas in difficulty and depressed areas dependent on fisheries.
- Objective 3 supports the adaptation and modernisation of educational, training and employment policies and systems. It serves as the reference framework for all measures taken on the basis of the new employment title in the Treaty of Amsterdam and for the resulting European strategy. It is not regionalised: all regions falling outside

цели 1, 2 и 3

- Со Целта 1 се поттикнува приближувањето на економиите на регионите чијшто развој заостанува. Тоа се однесува на „регионализирање“ во однос на статистички определени региони. Се квалификуваат само оние чиј БДП по глава на жител е помал од 75% од просекот на Заедницата. Сè на сè, Целта 1 покрива преку 90 региони во 19 земји-членки. Исто така, на располагање е и преодна помош за период од преку седум години за регионите што претходно биле квалификувани, во периодот од 1994 година до 1999 година. Четирите главни приоритетни области се: основната инфраструктура, развојот на човечките ресурси, инвестирањето во истражувањето и иновациите, како и во информатичкото општество.
- Целта 2 придонесува за економско-социјалното приближување на географските региони, кои се соочуваат со структурни тешкотии. Таа, исто така, е регионализирана преку определувањето на квалификувани области зависни како од националната така и од горната граница на европската популација (18% од популацијата на Унијата), како и од специфичните социоекономски критериуми. Се дефинираат четири категории на квалификувани области: области што трпат економски промени во индустрискиот и во служниот сектор, влошување на состојбата во руралните области, урбаните области што имаат тешкотии и неразвиените области зависни од рибарството.

Objective 1 are eligible.

How Objectives 1, 2 and 3 develop beyond 2006 will depend on the assessments of their impact on economic, social and territorial cohesion, and on the outcome of the debate on the future of regional policy. The Union's enlargement to 27 Member States has entirely altered the socio-economic context. The period from 2007 to 2013 will need a new policy strategy and a reform of the implementing instruments. The crucial problems of development, simplification and decentralisation will constitute the main priorities of this reform.

- Целта 3 помага во приспособувањето и во осовременувањето на политиките и системите за образование, обука и вработување. Таа служи како референтна рамка за сите преземени мерки врз основа на новото поглавје за вработување во Договорот од Амстердам од каде што произлегува и европската стратегија. Таа не е регионализирана. Сите региони што се надвор од Целта 1 се квалификуваат.

Продолжувањето со целите 1, 2 и 3 по 2006 година ќе зависи од процените на нивното влијание врз економската, социјалната и територијалната кохезија, како и од непосредните резултати од дебатата за иднината на регионалната политика. Проширувањето на Унијата на 27 земји-членки целосно ја промени ситуацијата во социоекономската сфера. За периодот од 2007 година до 2013 година ќе биде потребна нова стратегија и реформа на инструментите што ќе се применуваат. Главните проблеми на: развојот, поедноставувањето и децентрализацијата, ќе ги сочинуваат главните приоритети на оваа реформа.

Operational Programme (OP) (fr. Programme opérationnel (PO))

In the context of the Structural Funds, this refers to a document approved by the Commission to implement a Community Support Framework, comprising a consistent set of priorities and multi-annual measures, which may be implemented by one or more Structural Funds or other financial instruments.

оперативна програма (ОП)

Во контекст на структурните фондови, се однесува на документ одобрен од Комисијата за спроведување на рамковна помош на Заедницата, а се состои од постојан збир на приоритети и повеќегодишни мерки, коишто можат да се спроведат со еден или со повеќе структурни фондови или други финансиски инструменти.

Operating Structures (fr. Structures d'exécution)

An operating structure is established for each IPA component or programme to deal with the management and implementation of assistance under IPA. The operating structure is a body or a collection of bodies within the administration of the Beneficiary.

The operating structure is responsible for managing and implementing the IPA programme or programmes concerned in accordance with the principle of sound financial management.

оперативни структури

Оперативна структура се воспоставува за секоја компонента или програма на ИПП/ИРА за да се занимава со управувањето и со спроведувањето на помошта според ИПП/ИРА. Оперативната структура е тело или збир тела во рамките на администрацијата на Корисникот.

Оперативната структура е одговорна за управување и за спроведување на предметната програма или програми на ИПП/ИРА во согласност со принципот на стабилно финансиско управување.

Paying Authority (fr. Autorité de paiement)

In the context of the Structural Funds, this means the body, at Member State, regional or local level, designated by the Member State to handle applications and receive payments from the Commission.

платежен орган

Во контекст на структурните фондови, тоа означува тело во земја-членка, на регионално или на локално ниво, назначено од земјата-членка, коешто работи на барањата и прима уплати од Комисијата.

Payment appropriations (fr. Crédits de paiement)

Part of the annual budget, payment appropriations refer to the spending for the current year.

распределба на буџетски средства (за плаќање)

Претставува дел од годишниот буџет. Распредувањето на буџетски средства се однесува на трошењето за тековната година.

Performance (fr. Performance)

The fact that effects were obtained at a reasonable cost and that the addressees are satisfied with them. For example: a water purification programme has a high

изведба

Се однесува на фактот што ефектите се постигнати со разумни трошоци и што оние за кои се наменети се задоволни со нив. На пример: програмата за

P

performance if the purification plants built comply with quality standards, and if the rivers concerned are less polluted. Efficiency and performance are two similar notions, but the latter extends, more broadly, to include qualitative dimensions. In certain contexts, performance concerns outputs and results but not impacts. In other contexts, the term applies mainly to either outputs or impacts. The meaning of the word performance is not yet stable; it is therefore preferable to define it whenever it is used.

прочистување на водата има висок степен на изведба (успешност) ако се изградени пречистителните станици во согласност со стандардите за квалитет и ако реките што се загадуваат се загадуваат помалку. Ефикасноста и изведбата (успешноста) се два слични поими, но вториот термин има пошироко значење, затоа што ја вклучува и димензијата на квалитетот. Во одредени контексти, изведбата се однесува на непосредните резултати и на општите резултати, но не и на влијанијата. Во друг контекст, терминот се однесува како на непосредните резултати така и на влијанијата. Значењето на зборот изведба (успешност) сè уште не е утврден, затоа е препорачливо да се опише секогаш кога се употребува.

Phare Programme (fr. Programme Phare)

Phare, the main pre-accession assistance, concentrates on the preparation of candidate countries for membership. It focuses on key priorities identified in the Accession Partnerships. Phare helps candidate countries to align themselves with the *acquis* and to prepare for structural funds. It has two priorities: institution building and investing in the *acquis*. Phare funds are allocated to projects that correspond to Phare types of programmes: national, multi-beneficiary, regional and horizontal programmes, cross-border co-operation and other specific programmes.

The Phare programme is for institution building, infrastructural investment and economic and social cohesion. The Phare programme was the initial pre-accession assistance in the 1990s and was supplemented in 2000 by two new instruments.

Програмата Фаре/Phare

Фаре/Phare, главната претпристапна помош, е концентрирана на подготовката на земјите-кандидатки за полноправно членство. Се фокусира на главните приоритети што се определени во партнерствата за пристапување. Со Фаре/Phare им се помага на земјите-кандидатки да се усогласат со *acquis*-то и да се подготват за структурните фондови. Има два приоритета: институционална надградба и инвестирање во *acquis*-то. Фондовите на Фаре/Phare се распределуваат на проекти што одговараат на видовите програми на Фаре/Phare: национални, за повеќе корисници, регионални и хоризонтални програми, за прекугранична соработка и други специфични програми. Програмата Фаре/Phare е за институционална надградба, за инвестирање во инфраструктурата и за

економска и за социјална кохезија. Програмата Фаре/Phare беше првата помош за претпристапување во деведесеттите години, а во 2000 год беше дополнета со два нови инструмента.

Pre-accession assistance (fr. Aide de préadhésion)

Pre-accession assistance helps the countries that are candidates for membership of the European Union to satisfy the accession conditions (the Copenhagen criteria). Considerable investment is required if the candidate countries are to adapt their institutions and standards in order to comply with the Community acquis and to be able to meet their obligations as Member States. Pre-accession assistance to the candidate countries is a key factor in the Union's pre-accession strategy and is determined by the accession partnerships.

The pre-accession assistance for the period 2000-2006 consists of three financial instruments:

- the Phare programme, for institution building, infrastructural investment and economic and social cohesion (the Phare programme was the initial pre-accession assistance in the 1990s and was supplemented in 2000 by two new instruments);
- SAPARD, for structural measures in agriculture;
- ISPA, the Instrument for Structural Policies for Pre-Accession, for infrastructure development in the fields of the environment and transport.

There is also a special pre-accession instrument for Turkey.

For the period 2007-2013, the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) will be the sole funding vehicle, replacing

претпристапна помош

Претпристапната помош им помага на земјите што се кандидатки за членство во Европската унија да ги исполнат условите за пристапување (критериумите од Копенхаген). Потребни се значителни инвестиции за да можат земјите-кандидатки да ги приспособат своите институции и стандарди, со цел да бидат во согласност со *acquis*-то на Заедницата и да бидат способни да ги исполнат нивните обврски како земји-членки.

Претпристапната помош за земјите-кандидатки е клучен фактор во стратегијата за претпристапување кон Унијата и се одредува преку партнерства за пристапување.

Претпристапната помош за периодот 2000 – 2006 година се состои од три финансиски инструменти:

- програмата Фаре/Phare, за институционална надградба, инвестиции во инфраструктурата и за економска и социјална кохезија (програмата Фаре/Phare беше почетната претпристапна помош во 90-тите од минатиот век и беше дополнета во 2000 година со два нови инструмента);
- СППЗРР/SAPARD за структурни мерки во земјоделството;
- ИСПП/ISPA, инструментот за структурни политики за претпристапување, за развој на инфраструктурата на полето на животната средина и транспортот.

P

the other pre-accession instruments. It will also replace the CARDS programme linked to the stabilisation and association programme in the Western Balkans countries.

Исто така, постои посебен инструмент за претпристапување за Турција. За периодот 2007–2013 година, инструментот за претпристапна помош (ИПП/ИРА) ќе претставува единствен начин на финансирање заменувајќи ги другите инструменти за претпристапување. Исто така, тој ќе ја замени програмата КАРДС/CARDS, која се однесува на програмата за стабилизација и асоцијација во земјите од Западен Балкан.

Programme (fr. Programme)

Organised set of financial, organisational and human resources mobilised to achieve an objective or set of objectives in a given lapse of time. A programme is delimited in terms of a schedule and a budget. Programme objectives are defined beforehand; an effort is then made systematically to strive for coherence among these objectives.

Can have various meanings, either: (i) a set of projects put together under the overall framework of a common Overall Objective/ Goal; (ii) an ongoing set of initiatives/ services that support common objectives (i.e. a Primary Health Care Programme); or (iii) a Sector Programme, which is defined by the responsible government's sector policy (i.e. a Health Sector Programme).

програма

Претставува организиран збир на финансиски, организациски и човечки ресурси, ангажирани за постигнување на некоја цел или низа на цели во одреден временски период. Програмата е ограничена во однос на планот и на буџетот. Целите на програмата се определуваат однапред, а напорите потоа се прават систематски за да се постигне доследност помеѓу тие цели. Може да има различно значење, односно: (I) збир на проекти содржани во една сеопфатна рамка со заедничка главна цел; (II) збир на тековни иницијативи/услуги во поддршка на заеднички цели (на пр.: Програма за примарна здравствена заштита); или (III) секторска програма, дефинирана според соодветната секторска политика на владата (на пр.: Програма за здравството).

Programming (fr. Programmation)

One of the Structural Funds' principles which results in multi-annual development programmes, the result of a process leading to decision taken through partnership. The process has a number of

програмирање

Се однесува на еден од принципите на структурните фондови, кој се состои од повеќегодишни развојни програми, а е резултат на процес со кој се донесуваат одлуки преку партнерство. Самиот

stages culminating in the measures being taken over by public or private promoters.

процес има бројни етапи чија завршница се мерките што се преземаат од страна на јавни или на приватни носители на проекти.

Programme Authorising Officer (PAO) (fr. Ordonnateur de programme)

An official of the national administration responsible for the implementation of all or part of a programme managed under DIS. The PAO is responsible for the operations of the CFCU and for the sound financial management of the projects to be implemented in a decentralised manner.

службеник за одобрување програми (СОП/РАО)

Службеник од државната администрација на земјата -корисничка кој е одговорен за спроведување на целата или на дел од програмата која се спроведува преку децентрализиран систем на спроведување. СОП/РАО е одговорен и за активностите на ОЦФСД/ CFCU и за стабилно финансиско управување со проектите што се спроведуваат на децентрализиран начин.

Public expenditure (fr. Dépenses publiques)

Any public contribution to the financing of operations whose origin is the European Community or the budget of the public authorities of the beneficiary country and any contribution to the financing of operations whose origin is the budget of public law bodies or associations of one or more regional or local authorities or public law bodies.

јавни трошоци

Секој јавен придонес за финансирање на активностите што доаѓа од Европската заедница или од буџетот на јавните органи на земјата–корисничка и каков било придонес за финансирање на активности што доаѓа од буџетот на јавните правни тела или здруженија на еден или повеќе регионални или локални органи или јавни правни тела.

Questionnaire survey (fr. Enquête par questionnaire)

A set of structured questions addressed to a sample of people or, exhaustively, to a group of people. A questionnaire consists of a list of questions of which the sequence is determined in advance. Depending on

прашалник

Претставува збир од составени прашања наменети за избрани лица или детално, за група лица. Прашалникот се состои од список на прашања за кои редоследот се утврдува однапред. Зависно од тоа дали

R

whether the questions are open or closed, the interviewee is either free to formulate his or her answers as he or she wishes, or is given predefined statements (descriptors) from which to choose. A questionnaire can be undertaken by post, telephone, e-mail or face-to-face interview.

прашањата се отворени или затворени, испитаникот е или слободен да ги формулира неговите или нејзините одговори како што сака, или претходно му се дадени искази (описно) од кои треба да се направи избор. Прашалникот може да се спроведе по пошта, по телефон, по електронска пошта или лично.

Regional Cooperation (fr. Coopération régionale)

The promotion of regional cooperation among the countries in Eastern Europe is not just the most appropriate way to deal with global challenges and issues of a transboundary nature faced by these countries, but also crucial for ensuring peace, stability and security as well as promoting sustainable economic and social development. It is of the interest to the EU to support programmes that reflect current and future needs of the countries in Eastern Europe and encourage them to cooperate among themselves in addressing these needs.

регионална соработка

Унапредувањето на регионалната соработка помеѓу земјите од Источна Европа не е само најсоодветниот начин да се соочи со глобалните предизвици и прашањата кои по својата природа ги надминуваат националните граници, а со кои овие земји се соочуваат, туку, исто така, е и многу важна за обезбедување мир, стабилност и безбедност, како и унапредување на одржлив економски и социјален развој. Од интерес за ЕУ е да поддржува програми што ги отсликуваат сегашните и идните потреби на земјите од Источна Европа и да ги поттикнува да соработуваат меѓу себе во решавање на овие потреби.

Sectoral agreement (fr. Accord sectoriel)

It is an agreement relating to a specific IPA component drawn up, where appropriate, between the Commission and the beneficiary country, and setting out the relevant provisions to be respected which are not contained in the country specific framework agreement or financing agreements.

секторска спогодба

Тоа е спогодба што се однесува на одредена компонента на ИПП/ИРА составена, онаму каде што е соодветно, од Комисијата и земјата-корисничка, која ги утврдува соодветните одредби кои треба да се почитуваат што не се содржани во специфичната рамковна спогодба или во спогодбите за финансирање на земјата.

Senior Programme Officer (SPO)
(fr. Responsable principal de programme)

An official of the national administration (line ministry/agency) in charge of the technical implementation of the projects.

виш службеник за програма (ВСП/СРО)

Функционер од националната администрација (ресорно министерство/ агенција) одговорен за техничко спроведување на проекти.

Sound Financial Management (fr. Bonne gestion financière)

It is the budgetary principle according to which budget appropriations must be used according to economy, efficiency and effectiveness.

стабилно финансиско управување

Стабилно финансиско управување е буџетски принцип според кој буџетските распределби мораат да се користат според економичност, ефикасност и ефективност.

Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (SAPARD)³ (fr. Programme spécial d'adhésion pour l'agriculture et le développement rural (SAPARD))

This is a programme, partly financed by the European Union that is designed to assist candidate countries to implement the acquis communautaire in the field of rural development. It provides support to measures to enhance the efficiency and competitiveness of farming and the food industry, and to create employment and sustainable economic development in rural areas.

Специјална програма за пристапување за земјоделство и рурален развој (СППЗРР/ SAPARD)³

Ова е програма што делумно е финансирана од Европската унија, а е наменета да им помогне на земјите-кандидатки да го спроведат acquis-то на полето на руралниот развој. Со неа се обезбедуваат мерки за поддршка со цел зголемување на ефикасноста и на конкурентноста на фармерството и на прехранбената индустрија, како и создавање услови за вработување и одржлив економски развој во руралните области.

³ It can also be used in context of rural development

³ Може да се сретне и во контекст на рурален развој

Strategy (fr. Stratégie)

Selection of priority actions according to the urgency of needs to be met, the gravity of problems to be solved, and the chances of actions envisaged being successful. In the formulation of a strategy, objectives are selected and graded, and their levels determined. Not all territories and groups are concerned by the same development strategy.

стратегија

Претставува избор на приоритетни активности според: итноста на потребите што треба да се задоволат, сериозноста на проблемите што треба да се решат, како и можностите на активностите предвидени како успешни. При формулирање на стратегијата, целите се избираат и се класифицираат, а нивните нивоа се определуваат. Не се засегнати сите територии и групи од истата стратегија за развој.

Strategic Co-ordinator (fr. Coordinateur stratégique)

A strategic co-ordinator is appointed by the Beneficiary to ensure the co-ordination of the Regional Development Component and Human Resources Development Component. The strategic co-ordinator is an entity within the state administration of the Beneficiary, placed under the responsibility of the NIPAC and with no direct involvement in the implementation of components concerned.

стратешки координатор

Корисникот назначува стратешки координатор за да се осигури координацијата на Компонентата за регионален развој и на Компонентата за развој на човечки ресурси. Стратешкиот координатор е субјект во рамките на државната администрација на Корисникот, ставен под одговорност на НКИПП/NIPAC и без директна вклученост во спроведувањето на предметните компоненти.

Structural Funds (fr. Fonds structurels)

The Structural Funds are the financial instruments of European Union (EU) regional policy, which is intended to narrow the development disparities among regions and Member States, and to promote equal opportunities for all. The Funds participate fully, therefore, in pursuing the goal of economic, social and territorial cohesion. They are expression of solidarity between the Member States and

структурни фондови

Структурните фондови се финансиски инструменти на регионалната политика на Европската унија (ЕУ), со кои се има за цел да се намалат разликите во развојот помеѓу регионите и земјите-членки, како и да се подобрат еднаквите можности за сите. Фондовите, според тоа, учествуваат целосно во постигнување на целта на економската, на социјалната и на територијалната кохезија. Тие се израз

regions of the EU.

In practical terms this is achieved by means of a variety of financing operations, principally through the Structural Funds and the Cohesion Fund. Every three years the European Commission presents a report on progress made in achieving economic and social cohesion and on how Community policies have contributed to it. The EU's Structural Funds are administered by the Commission to finance Community structural aid. They comprise the Guidance Section of the EAGGF for agriculture, the Regional Fund for structural aid under the regional policy, the Social Fund for social policy measures, and the Financial Instrument for Fisheries (FIFG). Financial support from the Structural Funds mainly goes to the poorer regions to strengthen the Union's economic and social cohesion so that the challenges of the single market can be met right across the EU.

на солидарност меѓу земјите-членки и регионите на ЕУ.

Во практиката тоа се постигнува со помош на различни финансиски операции, главно преку структурните фондови и Кохезивниот фонд. Секои три години Европската комисија доставува извештај за напредокот во постигнување економска и социјална кохезија, како и за тоа, како придонесле за тоа политиките на Заедницата.

Со структурните фондови на ЕУ управува Комисијата со цел да се спроведе финансирање на структурната помош на Заедницата. Тука спаѓаат Одделот за насоки на ЕФНГЗ/ЕАГГФ за земјоделство, Регионалниот фонд за структурна помош во рамки на регионалната политика, Социјалниот фонд за мерки од социјалната политика, како и Финансискиот инструмент за рибарство (ФИРП/ФИГ). Финансиската поддршка од структурните фондови главно оди за посиромашните региони за зајакнување на економската и на социјална кохезија на Унијата, со цел да се исполнат барањата за единствен пазар на целата територија на ЕУ.

Subsidiarity (fr. Subsidiarité)

The principle which justifies that a public authority decides to implement a project rather than to leave it up to private initiative or another public authority. The principle of subsidiarity justifies a project when there are shortcomings in the private sector and when other public administration levels would not have been as effective. Subsidiarity is part of the rationale of a project.

супсидијарност

Принцип со кој се оправдува што некоја јавна институција одлучила да спроведе некој проект наместо да го остави на некоја приватна иницијатива или на друга јавна институција. Принципот на супсидијарниот е оправдан кога постојат недостатоци во приватниот сектор и кога другите нивоа на јавната администрација не би биле толку ефикасни. Супсидијарноста е логичен дел од постоење на проектот.

Subsidy (fr. Subvention)

Subsidies are aids granted to businesses by the public authorities for specific economic policy purposes in the form of direct financial support or tax concessions and the like. For example, subsidies may be granted to keep a business or even an entire sector going, to help companies adjust to changed circumstances, to boost productivity and growth in business and industry. Subsidies that distort competition are prohibited in the EU. Exceptions are permitted where the subsidies are aimed at social, structural and regional improvements.

субвенции

Субвенции се помош доделена на стопанствата од страна на јавните власти за посебни цели на економската политика во форма на директна финансиска поддршка или на даночни концесии и слично. На пример, субвенции можат да се дадат за да се овозможи работење на некое претпријатие, па дури и на цел сектор, да им се помогне на компаниите да се приспособат на променетите услови, да ја поттикнат продуктивноста и порастот во стопанството и во индустријата. Субвенциите што ја нарушуваат конкуренцијата се забранети во ЕУ. Се дозволуваат исклучоци каде што субвенциите имаат за цел социјални, структурни и регионални подобрувања.

Sustainability (fr. Durabilité)

The ability of effects (of the project) to last in the middle or long term. Effects are sustainable if they last after the funding granted by the project has ceased. They are not sustainable if an activity is unable to generate its own resources, or if it is accompanied by negative effects, particularly on the environment, and if that leads to blockages or rejection. The likelihood of a continuation in the stream of benefits produced by the project after the period of external support has ended. Key factors that impact on the likelihood of sustainability include: (i) ownership by beneficiaries; (ii) policy support/consistency; (iii) appropriate technology; (iv) environment; (v) socio-cultural issues; (vi) gender equity; (vii) institutional management capacity; and (viii) economic and financial viability.

одржливост

Претставува способност ефектите (од проектот) да траат среднорочно или долгорочно. Ефектите се одржливи ако траат и по престанување на финансирањето на проектот. Ефектите не се одржливи ако не можат да се создадат сопствени ресурси со активностите или ако се јават негативни ефекти, особено врз животната средина и ако тоа води до блокирање или до одбивање. Тоа е веројатноста да продолжат и понатаму придобивките од проектот што се резултат на истиот откако ќе заврши периодот на надворешна поддршка. Клучните фактори што влијаат врз веројатноста за одржливост се: (I) сопственоста на корисниците; (II) поддршката на политиките/конзистентноста; (III) соодветната технологија; (IV) заштитата на животната

средина; (V) општествено-културните прашања; (VI) родовата еднаквост; (VII) капацитетот за институционално управување; и (VIII) економската и финансиската изводливост.

Tool (fr. Outil)

Tools serve to collect quantitative or qualitative data, synthesise judgement criteria, explain objectives, and estimate impacts, and so on. A tool has a specific name that is described in a manual.

алатка

Алатките се користат да се соберат квантитативни и квалитативни податоци, да се синтетизираат критериумите за оценување, да се објаснат целите, да се проценат влијанијата итн. Секоја алатка има посебно име, а дадена е и опишана во прирачник.

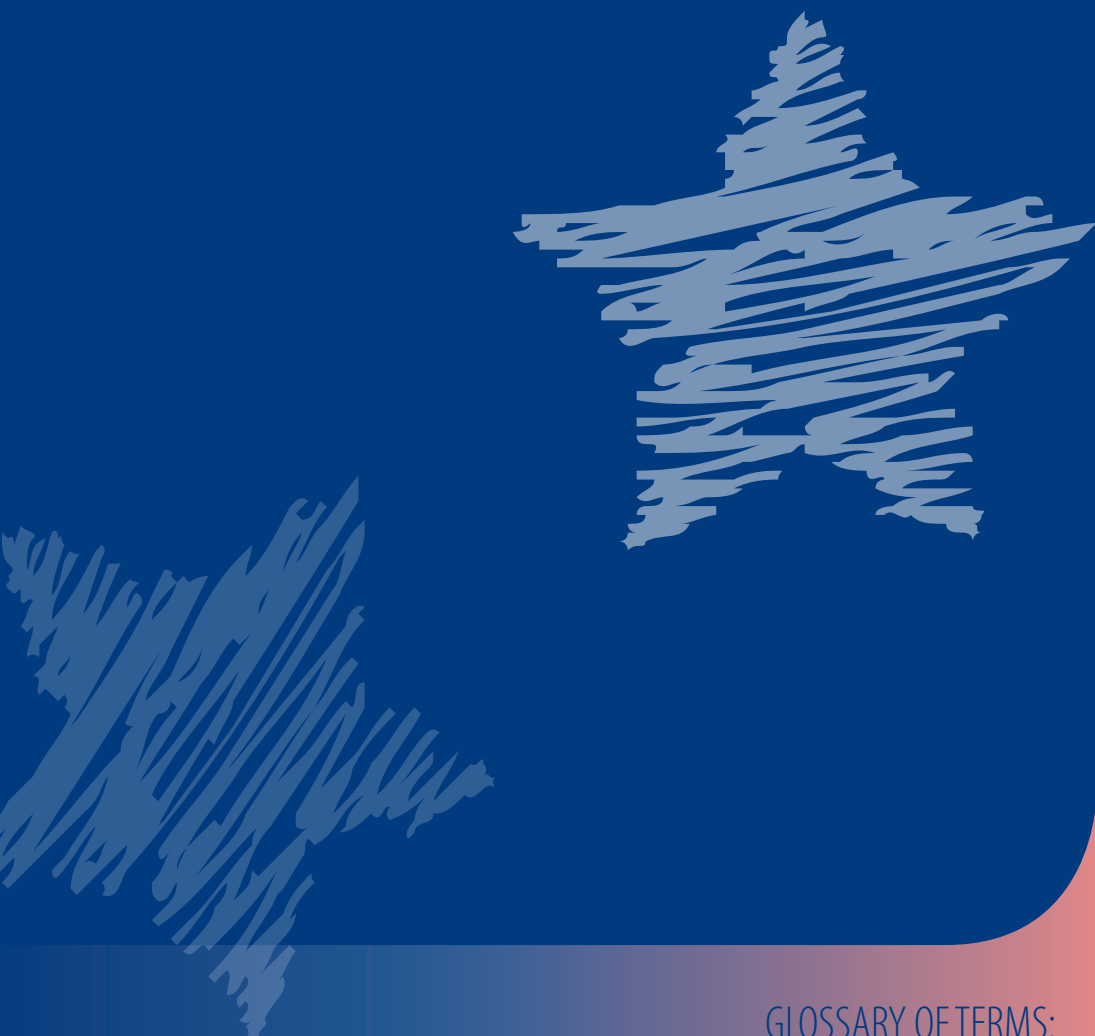
Total expenditure (fr. Dépenses totales)

It is the public expenditure and any private contribution to the financing of operations.

вкупни трошоци

Тоа се јавните трошоци и каков било приватен придонес за финансирање на активности.

GLOSSARY OF TERMS:

**THE INSTRUMENT FOR PRE-
ACCESSION ASSISTANCE FOR
RURAL DEVELOPMENT (IPARD)**

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ:

**ИНСТРУМЕНТОТ ЗА
ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ ЗА
РУРАЛЕН РАЗВОЈ (ИППРР/IPARD)**

Afforestation (fr. Boisement)

This is the planting of trees for the purpose of creating woodland or forest, undertaken with a view to environmental concerns. In the context of the common agricultural policy, the term refers to measures, co-financed by the European Union, to encourage new woodland development.

пошумување

Подразбира садење дрвја со цел да се создаде нова шумска површина или шума, во рамките на грижата за животната средина. Во контекст на заедничка земјоделска политика, терминот се однесува на мерките, кофинансирани од Европската унија, со цел да се поттикне развој на нови шумски површини.

Agricultural holding (fr. Exploitation agricole)

A basic unit for agricultural production

земјоделско претпријатие

Претставува основна единица за земјоделско производство.

Agri-environmental measures (fr. Mesures agroenvironnementales)

In the context of the common agricultural policy these are measures undertaken by farmers that go beyond the requirements of Good Farming Practice. The purpose is to protect and improve the environment and to maintain the countryside in a good environmental condition. A further objective is the preservation of genetic diversity. Farmers are reimbursed, from European Union and national funds, for the costs incurred and income forgone as a result of undertaking these measures.

агроеколошки мерки

Во контекст на заедничката земјоделска политика, станува збор за мерки, кои ги преземаат земјоделците и кои ги надминуваат барањата на добрата земјоделска практика. Целта е да се заштити и да се подобри животната средина, како и природата да се одржува во добра еколошка состојба. Дополнителна цел е зачувувањето на генетската разновидност. Со преземањето на овие мерки, Европската унија и националните фондови им ги надоместуваат на земјоделците направените трошоци и неостварениот приход.

Animal welfare (fr. Bien-être des animaux)

Animal welfare is the viewpoint that animals, especially those under human

благосостојба на животните

Благосостојба на животните од гледна точка на тоа дека животните, особено

A care, should not suffer unnecessarily, including where the animals are used for food, work, companionship, or research. This position usually focuses on the morality of human action (or inaction), as opposed to making deeper political or philosophical claims about the status of animals, as is the case for an animal rights viewpoint. For this reason animal welfare organizations may use the word *humane* in their title or position statements.

оние за кои се грижи човекот, не треба да страдаат непотребно, вклучително и животните кои се користат за: храна, работа, како домашни галеничиња или за истражување. Овој став често се фокусира на моралноста на човековото дејствување (или недејствување), наспроти тоа, потребно е поголемо политичко или филозофско ангажирање за статусот на животните, како што е од гледна точка на правата на животните. Од оваа причина, организациите за благосостојба на животните, можат да го употребуваат зборот *хуман* во името на нивната организација или во описот на нивната основна дејност.

Axes of rural development policy (fr. Axes de la politique de développement rural)

In September 2005 the European Union adopted a new rural development policy which came into effect at the beginning of 2007. The policy is structured around three core objectives of rural development policy each of which has a corresponding axis. Axis 1: improving competitiveness. This axis includes measures aimed at improving human potential, restructuring physical potential and improving the quality of agricultural production and products. It also includes two transitional measures for the new Member States, these being assistance for semi-subsistence farms and for the setting-up of producer groups. Axis 2: land management and environmental services. This axis includes measures targeted at the sustainable use of agricultural and forestry land. It also includes support for animal welfare and measures that help prevent the abandonment of agricultural land through payments that compensate farmers for natural handicaps or for handicaps caused by environmental restrictions.

оски на политиката за рурален развој

Во септември 2005 година, Европската унија донесе нова политика за рурален развој, која влезе во сила на почетокот на 2007 година. Политика е структурирана околу трите клучни цели на политиката за рурален развој, од кои секоја има соодветна оска. Оска 1: Подобрување на конкурентноста. Оваа оска вклучува мерки насочени кон подобрување на човечкиот потенцијал, реструктурирање на физичкиот потенцијал и подобрување на квалитетот на земјоделското производство и на земјоделските производи. Таа вклучува две преодни мерки за новите земји-членки, на кои ќе им се даде помош за фарми што служат како дополнителна активност и за формирање групи на производители. Оска 2: Управување со земјиште и еколошки услуги. Оваа оска вклучува мерки насочени кон одржливата употреба на земјоделското и на шумското земјиште. Исто така, таа вклучува и поддршка за благосостојбата

Axis 3: improving the quality of life in rural areas and promoting the diversification of the rural economy. This axis includes measures aimed at on-farm diversification to non-agricultural activities, support for micro-enterprises, rural tourism, basic services, village renewal and training and capacity building.

These three axes are complemented by a “methodological” axis dedicated to the Leader initiative.

на животните и за мерките што помагаат да се спречи напуштањето на земјоделското земјиште преку компензации исплатени на земјоделците за природните пречки во развојот или пак за пречките во развојот причинети од еколошките ограничувања.

Оска 3: Подобрување на квалитетот на животот во руралните средини и унапредување на диверзификацијата на руралната економија. Оваа оска вклучува мерки насочени кон диверзификација на активностите на фармите во неземјоделски активности, поддршка за: микропретпријатија, рурален туризам, основни услуги, обновување на селата и обука и изградба на капацитети.

Овие три оски се дополнуваат со методолошката оска посветена на иницијативата Лидер.

Common Agricultural Policy (CAP) (fr. Politique agricole commune (PAC))

This is the set of legislation and practices adopted by the European Union to provide a common, unified policy on agriculture. The common agricultural policy is the most comprehensive of the economic policies implemented by the European Union.

заедничка земјоделска политика (ЗЗП/САР)

Тоа е збир на законска регулатива и практики усвоени од Европската унија за добивање заедничка, унифицирана политика за земјоделството. Заедничката земјоделска политика е една од најопсежните економски политики, што се спроведуваат од Европската унија.

Common market organisation (СМО) (fr. Organisation commune de marché (OCM))

A Common Market Organisation is a set of measures that, when operated together, enable the European Union to manage a market for a specific agricultural product. The purpose of such market management is to provide, on the one hand, farmers with

Заедничка организација на пазарот (ЗОП/СМО)

Заедничката организација на пазарот е збир на мерки кои, кога се применуваат истовремено, ѝ овозможуваат на Европската унија да управува со пазарот на одреден земјоделски производ. Целта на таквото управување со пазарот, од

C

an outlet for their products and a steady income and, on the other hand, to ensure that consumers have a secure supply of food at reasonable prices. There are some 17 Common Market Organisations. Together they cover around 90% of the output of farms in the European Union. The measures that comprise a Common Market Organisation may be of various types, such as:

- Measures influencing the demand for farm products: intervention in the European Union market (e.g. buying products directly from farmers when prices are low and releasing the products at a later date when prices are higher, or exporting the products to third markets ...);
- Measures influencing the supply of farm products: protecting European Union farmers from cheaper imports, supporting the price at which farmers can sell their products within the European Union, restricting the amount of products that a farmer may place on the market (e.g. milk quotas);
- Direct payments to farmers originally introduced to compensate farmers for income loss in some sectors resulting from cuts in support prices. Prior to the June 2003 reform, these payments were usually paid per head of livestock or per hectare of cultivated crop. They are now generally decoupled from production and incorporated into the Single Payment Scheme.

една страна, е да се обезбеди пласман на производите за земјоделците и нивен постојан приход, а од друга страна, да се овозможи понуда на храна по разумни цени за потрошувачите. Има околу 17 заеднички организации на пазарот. Заедно, тие опфаќаат околу 90% од производството на фармите во Европската унија. Мерките што сочинуваат една заедничка организација на пазарот можат да бидат од различен тип, како на пример:

- Мерки што влијаат на побарувачката на земјоделските производи: со интервенција на пазарот на Европската унија (пр.: купување производи директно од земјоделците кога цените се ниски и пуштање во продажба на производите подоцна кога цените се повисоки, или пак извезување на производите на трети пазари...);
- Мерки што влијаат на понудата на земјоделските производи: со заштита на земјоделците од Европската унија, од поевтини увози, поддржувајќи ја цената по која земјоделците можат да ги продадат нивните производи во Европската унија, ограничувајќи ја количината на производи што може да ја пласира еден земјоделец на пазарот (на пр.: квоти за млеко);
- Директни плаќања за земјоделците првично воведени како надоместок за загубата на приходите на земјоделците во одредени сектори, како резултат од намалување на поддржаните цени. Пред реформата од јуни 2003 година, овие плаќања обично се исплаќаа по грло добиток или по хектар од одгледувана култура. Сега тие главно се одвоени од производството и се вклучени во Системот на еднократни исплати.

Cross-compliance (fr. Écoconditionnalité)

Cross-compliance requires that farmers respect statutory management requirements regarding public health, animal health, plant health and animal welfare. Farmers are also required to maintain all their agricultural land in good agricultural and environmental condition. The specification of good agricultural and environmental condition is set at the level of the Member State.

Cross-compliance applies to farmers that receive direct payments. This is the case even if a Member State has not yet adopted the Single Payment Scheme.

If farmers do not respect these requirements then their direct payments may be reduced or cancelled.

вкрстена усогласеност

Вкрстената усогласеност наложува земјоделците да ги почитуваат статутарните барања за управување во поглед на: јавното здравје, здравјето на животните, здравјето на растенијата и благосостојбата на животните. Од земјоделците, исто така, се бара да го одржуваат целото свое земјоделско земјиште во добра земјоделска и еколошка состојба. Определувањето на добрата земјоделска и еколошка состојба се врши на ниво на земјата-членка.

Вкрстената усогласеност важи за земјоделците што примаат директни плаќања. Ова важи дури и за земјата-членка што сè уште го нема прифатено системот на еднократни исплати. Ако земјоделците не ги почитуваат овие барања тогаш нивните директни исплати можат да бидат намалени или поништени.

Decoupling (fr. Découplage)

Decoupling, introduced by the 2003 reform of the common agricultural policy, is the removal of the link between direct payments and production. Prior to the reform, farmers were entitled to receive direct payments only if they produced particular commodities. Consequently, the receipt of direct payments influenced the profitability of producing particular crops or breeding particular types of animals and would therefore affect farmers' business decisions.

Decoupled payments support the incomes of farmers irrespective of the type of production. The decoupled Single Farm Payment as a general principle, replaces

раздвојување

Раздвојувањето, воведено со реформата на заедничката земјоделска политика во 2003 година, претставува отстранување на врската меѓу директните исплати и производството. Пред реформата, земјоделците имаа право да примаат директни исплати само ако произвеле одредени производи. Следствено на тоа, примањето на директните исплати влијаеше врз исплатливоста од производството на одредени култури или од одгледувањето на одредени видови животни, а тоа пак, би влијаело врз деловните одлуки на земјоделците. Со раздвојувањето на плаќањата се поддржуваат приходите на земјоделците

D

all the previous direct payments linked to a particular commodity. By removing the obligation to continue to produce a particular commodity, decoupling gives farmers greater freedom to produce according to market demand. A broadly accepted definition of decoupling is the replacement of agricultural support programmes which are based on current production and prices with direct payments.

независно од видот на производството. Раздвоената еднократна исплата за фармите, како општ принцип, ги заменува сите претходни директни плаќања поврзани со одреден производ. Преку отстранувањето на обврската, да се продолжи да се произведува одреден производ, раздвојувањето им дава поголема слобода на земјоделците да произведуваат според побарувачката на пазарот. Пошироко прифатена дефиниција на раздвојување е замената на програмите за поддршка на земјоделството засновани на моменталното производство и цените со директни исплати.

Designation of origin (fr. Appellation d'origine)

This is the name of a region, a specific place or, in exceptional cases a country, which is used to describe an agricultural product or a foodstuff and

- which originates in that region, specific place or country, and;
- of which the quality or characteristics are essentially or exclusively due to a particular geographical environment with its natural and human factors, and of which the production, processing and preparation take place within the defined geographical area.

ознака за потеклото

Го претставува името на одреден регион, одредено место или, во исклучителни случаи, на одредена земја, кое се користи кога се опишува одреден земјоделски производ или прехранбен производ:

- кој потекнува од тој регион, од специфично место или земја, и
- чијшто квалитет или карактеристики се важни или се должат исклучиво на карактеристичната географска животна средина со нејзините природни и човечки фактори и чиешто производство, обработка и подготвување се одвиваат во дефинираната географска област.

Early retirement scheme (fr. Régime de préretraite)

Farmers who are above a certain age and who have decided to stop farming may receive payments under an early

програма за рано пензионирање

Земјоделците што се постари од одредена возраст и што одлучиле да престанат да се занимаваат со

retirement scheme. The purpose is to encourage the replacement of elderly farmers by younger farmers, these being in a better position to improve the economic viability of farms.

земјоделство можат да добиваат исплати според програмата за рано пензионирање. Намерата е да се охрабри заменувањето на постарите земјоделци со млади земјоделци, бидејќи младите се во подобра состојба, и можат да го подобрат економскиот опстанок на фармите.

Environmental liability (fr. Responsabilité écologique)

The penalty to be paid by an organization for the damage caused by pollution and restoration necessary as a result of that damage, whether by accidental spillages from tankers, industrial waste discharges into waterways or land, or deliberate or accidental release of radioactive materials.

одговорност за животната средина

Ова се однесува на казната што се плаќа од страна на некоја организација за причинетата штета од загадувањето и за санацијата (потребна како резултат на таа штета), без разлика дали е направена преку: случајни излевања од танкери, испуштање на индустриски отпад во водните патишта или на земјиште или, пак, преку намерно или случајно испуштање на радиоактивни материи.

European Agriculture Fund for Rural Development (EAFRD) (fr. Fonds européen agricole pour le développement rural (FEADR))

The EU has just reformed its rural policy. A new legal instrument, called the European Agriculture Fund for Rural Development (EAFRD), has been negotiated and came into force on 1 January 2007. The main headlines of the new regulation are:

- Improving competitiveness of farming and forestry
- Environment and countryside
- Improving quality of life and diversification of the rural economy

Европски земјоделски фонд за рурален развој (ЕЗФРР/ЕАФРД)

ЕУ само што ја реформираше својата рурална политика. Се преговараше за нов правен инструмент, наречен Европски земјоделски фонд за рурален развој (ЕЗФРР/ЕАФРД) и истиот влезе во сила на 1 јануари 2007 година. Клучните заложби на новата регулатива се:

- подобрување на конкурентноста на земјоделството и на шумарството,
- животната средина и природата,
- подобрување на квалитетот на живот и диверзификација на руралната економија.

F

European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) (fr. Fonds européen d'orientation et de garantie agricole (FEOGA)

It is the financing tool for the common agricultural policy and for rural development. It has two sections: a "Guidance" section providing support for rural development measures and aid for farmers in the rural areas of the European Union, and a "Guarantee" section mainly financing internal market organisations.

Европски фонд за насоки и гаранции во земјоделството (ЕФНГЗ/ЕАГГФ)

Тоа е финансиска алатка на заедничката земјоделска политика и за рурален развој. Има два оддела: одделот „Насоки“ кој дава поддршка на мерките за рурален развој и помош за земјоделците во руралните области на Европската унија, и одделот „Гаранции“, кој се однесува главно на финансирање на организациите на внатрешниот пазар.

Extensification (fr. Extensification)

This refers to measures that farmers may adopt and which have the objective of reducing the amount of farm products that farmers produce and/or of improving environmental and animal welfare conditions (e.g. lower livestock densities, less use of chemical fertilizers and pesticides etc). Farmers may be partially compensated by the European Union for the cost of undertaking such measures. The main support tools are agri-environmental measures and animal welfare measures.

проширување на земјоделството

Ова се однесува на мерките што земјоделците можат да ги прифатат и имаат за цел намалување на износот на фармските производи, коишто земјоделците ги произведуваат и/или подобрување на условите на животната средина и на благосостојбата на животните (на пр.: намалување на бројот на грлата на добиток, помала употреба на хемиски ѓубрива и пестициди итн.) Земјоделците можат да бидат обесштетени делумно од страна на Европската унија за преземање таков вид мерки. Главните алатки за поддршка се агроеколошките мерки и мерките за благосостојба на животните.

Farm Accountancy Data Network (FADN) (fr. Réseau d'information comptable agricole (RICA))

The Farm Accountancy Data Network provides data on the financial and economic aspects of farming in the

мрежа на сметководствени податоци на фармите (МСПФ/ FADN)

Мрежата на сметководствените податоци на фармите обезбедува податоци за финансиските и за

Member States of the European Union. Each year a sample of farms is selected, which is representative of commercial farms, and these farms provide data on their costs of production, their revenues from selling their output and on other aspects of their farming operations. The data enable the European Union to monitor the income situation of farmers and to examine the effects of policy.

економските аспекти на фармерството во земјите-членки на Европската унија. Секоја година се одбира репрезентативен примерок на комерцијалните фарми и овие фарми обезбедуваат податоци за нивните трошоци за производство, за нивните приходи од продавање на производството и за други аспекти на нивните земјоделски активности. Податоците ѝ овозможуваат на Европската унија да ја следи приходната состојба на земјоделците и да ги испита ефектите на политиката.

Farmer (fr. Agriculteur)

A farmer is defined as an individual (or group of individuals e.g. partnerships, companies, and other legal structures through which a business is conducted) who exercises an agricultural activity on a holding.

земјоделец

Земјоделецот се дефинира како поединец (или група поединци, на пр.: партнерства, компании или други правни структури, преку кои се спроведува стопанисувањето), кој извршува/кои извршуваат земјоделска активност на едно претпријатие.

Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG) (fr. Instrument financier d'orientation de la pêche (IFOP))

It has existed since 1993. It seeks to adjust and modernise equipment and material in this sector and to diversify the economies of areas dependent on fishing.

Финансиски инструмент за развој на рибарството (ФИРР/ FIFG)

Постои од 1993 година. Помага во приспособување и во модернизирање на опремата и материјалите во овој сектор, како и во диверзификацијата на стопанствата во области што зависат од рибарството.

Food safety (fr. Sécurité alimentaire)

This term refers to the extent to which food is safe to eat. The term is sometimes confused with that of food security which refers to the extent to which food

безбедност на храна

Овој термин се однесува на степенот до кој храната е безбедна за јадење. Понекогаш, терминот се меша со терминот обезбедување со храна, којшто

G

is available - i.e. whether it is physically available and at what price.

се однесува на степенот на достапност на храната, т.е. дали е достапна физички и по која цена.

Food security (fr. Sécurité alimentaire)

This term refers to the availability of food - in other words whether it is physically available and if so at what price. The term is sometimes confused with that of food safety which refers to the extent to which food is safe to eat.

Article 33 of the Treaty on European Union provides that the objectives of the common agricultural policy are, among other things, to assure the availability of supplies of food and to ensure that supplies reach consumers at reasonable prices.

обезбедување со храна

Овој термин се однесува на достапноста на храна, со други зборови, дали храната е физички достапна и ако е достапна, тогаш по која цена. Терминот понекогаш се меша со оној што се однесува на безбедност на храната, којшто се однесува на степенот до кој храната е безбедна за јадење.

Членот 33 од Договорот за Европската унија предвидува, меѓу другото, дека целите на заедничката земјоделска политика се: да се обезбеди снабдување со храна и таа да стигне до потрошувачите по разумна цена.

From farm to fork - "farm to fork" traceability (fr. de la ferme à la table – traçabilité "de la ferme à la table")

Relating to the human food chain, from its production to its consumption.

од фарма до виљушка - следење на патот на храната „од фармата до виљушката“

Се однесува на синџирот на човековата исхрана, од производство на храна до нејзиното консумирање.

Genetically modified organism (GMO) (fr. Organisme génétiquement modifié (OGM))

The term 'genetically modified organism' means an organism, with the exception of the human being, in which the genetic material has been altered in a way that does not occur naturally by mating and/or by natural recombination.

генетски модифициран организам (ГМО)

Терминот „генетски модифициран организам“ означува организам, со исклучок на човечките суштества, во кој генетскиот материјал е променет на начин што не се случува природно, со парење и/или со природна рекомбинација.

Geographical Indication (GI) (fr. Indication géographique) (IG)

This is the name of a region, a specific place or, in exceptional cases a country, used to describe an agricultural product or a foodstuff:

- which originates in that region, specific place or country, and
- which possesses a specific quality, reputation or other characteristics attributable to that geographical origin and the production and/or processing and/or preparation of which take place within the defined geographical area.

The system of geographical indications was introduced by the European Union to promote and protect food products. The system is aimed at encouraging a diversity of agricultural production, protecting product names from misuse and imitation, harmonising concepts at the level of the European Union, and helping consumers by giving them information on the specific character of particular products.

географска ознака (ГО/GO)

Го претставува името на одреден регион, специфично место или, во исклучителни случаи, на одредена земја, кое се користи при опишување одреден земјоделски производ или прехранбен производ:

- којшто потекнува од тој регион, специфично место или земја, и
- којшто има посебен квалитет, репутација или други карактеристики што му се припишуваат на тоа географско потекло и чиешто производство, и/или обработка и/или подготвување се одвива во дефинирана географска област.

Системот на географски ознаки беше воведен од Европската унија со цел да се унапредат и да се заштитат прехранбените производи. Системот е насочен кон охрабрување на разновидноста на земјоделското производство, заштитувајќи ги имињата на производите од злоупотреба и од имитација, усогласувајќи ги концептите на ниво на Европската унија и помагајќи им на потрошувачите преку обезбедување информации за специфичниот карактер на одредени производи.

Good Agricultural and Environmental Condition (GAEC) (fr. Bonnes conditions agricoles et environnementales (BCAE))

Within the framework of cross compliance, farmers are obliged to respect certain minimum requirements for maintaining their land in good agricultural and environmental condition. These

добра земјоделска и еколошка состојба (ДЗЕС/GAEC)

Во рамките на вкрстената усогласеност, земјоделците се обврзани да почитуваат одредени минимални барања за одржување на нивната земја во добра земјоделска и еколошка состојба. Овие

H

requirements are defined by the Member States at national or regional level. They include the following: the protection soil against erosion, the maintenance of soil organic matter and soil structure, and the avoidance of the deterioration of habitats.

барања се одредуваат од земјите-членки на национално и на регионално ниво. Тие ги вклучуваат следниве работи: заштита на почвата од ерозија, одржување на органскиот состав на почвата и нејзината структура и да се спречи уништување на живеалиштата.

Good Farming Practice (GFP) (fr. Bonne pratique agricole (BPA))

This is a principle set out in the Agenda 2000 reform of the common agricultural policy. Member States are required to define codes of Good Farming Practice at the regional or national level. Good Farming Practice should correspond to the type of farming that a reasonable farmer would follow in the region concerned, which entails at least compliance with general statutory environmental requirements.

добра земјоделска практика (ДЗП/GFP)

Ова е принцип востановен со реформата на заедничката земјоделска политика на Агендата 2000. Од земјите-членки се бара да дефинираат кодови на добра земјоделска практика на регионално или на национално ниво. Добрата земјоделска практика треба да соодветствува на типот на земјоделството што би го употребувал еден разумен земјоделец на чиј регион се однесува таа, што подразбира нејзина усогласеност барем со општите статутарни барања за животната средина.

Growing season (fr. Saison de croissance)

Period of the year, also called frost-free season, during which growing conditions for native vegetation and cultivated crops are the most favourable.

сезона на растење на растенијата

Период од годината кога растенијата не замрзнуваат е наречен сезона на растење на растенијата, во чиј тек се најпогодни условите за растење на природната вегетација и на одгледуваните земјоделски култури.

Horticultural crops (fr. Cultures horticoles)

Intensively managed plants cultivated for food or for aesthetic purposes.

хортикултурни растенија

Се однесува на зголемено одгледување на растенија за храна или од естетски причини.

LEADER – (Leader)

A Community initiative for rural development under the Structural Funds. Leader offers assistance for the economic development of rural communities in the regions where structures are weakest. The main focus is on organising rural development, helping people to gain new qualifications, promoting rural tourism, supporting small but innovative firms and promoting high-value farm products.

Иницијативата Лидер

Претставува иницијатива на Заедницата за рурален развој според структурните фондови. Иницијативата Лидер нуди помош за економскиот развој на руралните средини во регионите каде што структурите се најслаби. Вниманието главно се насочува кон организирање на руралниот развој, помагајќи им на луѓето да се стекнат со нови квалификации, со промовирање на руралниот туризам, со поддршка на мали но иновативни фирми и со промовирање на земјоделски примарни производи со висока вредност.

Mountain areas (fr. Zones de montagne)

The Regulation 12 on the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund defines mountain areas as follows:

- areas in which altitude gives rise to very difficult climatic conditions, the effect of which is substantially to shorten the growing season. (The minimum altitude is between 600 and 1000 m, depending on the Member State involved and the number of days on which the temperature does not fall below freezing);
- areas at a lower altitude in which the slopes are so steep (as a rule greater than 20%) that the use of machinery is not possible or the use of very expensive special equipment is required;
- areas which are characterised by both altitude and slopes and in which the combination of the two handicaps gives rise to a handicap equivalent to the two preceding

планински области

Регулативата 12 за Европскиот фонд за насоки и гаранции во земјоделството ги дефинира планинските области како што следува:

- области во кои височината е причина за тешките климатски услови, што резултира со значително скратување на сезоната на растење на растенијата (минималната висина е меѓу 600 м и 1000 м, во зависност од засегањата земја-членка и од бројот на деновите кога температурата не се симнува под точката на замрзнување);
- области на пониска височина во кои падините се многу стрмни (по правило поголеми од 20%) заради што не е возможна употреба на машинерија или пак е потребно да се употребува многу скапа, посебна опрема;
- области што се карактеристични како по височината, така и по

- handicaps taken separately;
- areas north of the 62nd parallel (Finland and Sweden) and certain adjacent areas are treated as mountain areas.

падините и во кои комбинацијата на овие две пречки предизвикува пречка еднаква на двете претходни пречки земени одделно;

- области северно од 62-та паралела (Финска и Шведска) и одредени соседни области, кои се сметаат како планински области.

Multi-annual indicative Financial Framework (MIFF) (fr. Cadre financier indicatif pluriannuel (CFIP))

The Multi-annual Indicative Financial Framework presents the Commission's intentions for the allocation of funds, broken down by component, country, multi country action and thematic programme. It takes the form of a financial table covering a 3 year period, which is elaborated on the basis of allocation criteria including the beneficiaries' needs, absorption capacity¹, management capacity and respect of the conditions, namely the Copenhagen criteria. The MIFF therefore acts as the link between the political framework within the enlargement package and the budgetary process.

Повеќегодишна индикативна финансиска рамка (ПИФР/MIFF)

Повеќегодишната индикативна финансиска рамка ги претставува намерите на Комисијата за распределбата на средствата по компонента, земја, активности во повеќе земји и тематска програма. Таа има форма на финансиска табела што опфаќа период од 3 години, којшто е елабориран врз основа на критериумите за распределба вклучувајќи ги потребите на земјите-кориснички, апсорпцискиот капацитет¹, капацитетот за управување и почитувањето на условите, имено, на критериумите од Копенхаген. Затоа, ПИФР/ MIFF дејствува како врска меѓу политичката рамка во пакетот за проширување и буџетскиот процес.

National ceiling (fr. Plafond national)

The 2003 reform of the common agricultural policy established a maximum amount of money that each Member State could use for direct payments from 2005. This amount is known as the national ceiling. It is based on the total of direct aids

национален плафон

Реформата на заедничката земјоделска политика од 2003 година утврдува максимален износ на средства што секоја земја-членка може да ги искористи како директни исплати од 2005 година. Овој износ е познат како

¹ The term "absorption capacity" which refers to the capacity of the Union to accept new Member States, is replaced by the term "integration capacity".

¹ Терминот „апсорпциски капацитет“ кој се однесува на способоста на Унијата за прием на нови земји-членки се заменува со терминот „интегративен капацитет“

and equivalent payments that were paid during a previous period (historic reference period) in each Member State.

национален плафон. Тој се заснова врз вкупниот збир од директна помош и еднаквите исплати коишто биле исплатени за време на претходниот период (историски референтен период) во секоја земја-членка.

Organic farming (fr. Agriculture biologique)

Organic farming is an holistic production management system which promotes and enhances agro-ecosystem health, including biodiversity, biological cycles, and biological activity within the soil. It emphasises the use of management practices in preference to the use of off-farm inputs, taking into account that regional conditions require locally adapted systems. This is accompanied by using, where possible, agronomic, biological, and mechanical methods, as opposed to using synthetic materials, to fulfil any specific function within the system.

органско земјоделство

Органското земјоделство е севкупен систем за управување со производството, којшто го унапредува и го подобрува здравјето на земјоделско-еколошкиот систем, вклучувајќи ја биолошката разновидност, биолошките циклуси и биолошката активност во почвата. Наместо употребата на средства, коишто не доаѓаат од самата фарма, се дава предност на употребата на практики за управување, имајќи предвид дека регионалните услови наложуваат локално приспособени системи. Ова е придружено, кога е можно, со употреба на агрономски, биолошки и механички методи, наспроти употребата на синтетички материјали, за да се исполни која и да е специфична функција во системот.

Paying Agency (PA) (fr. Agence de paiement)

Paying agencies of the Member States implement measures of the Common Agricultural Policy and measures of the national agricultural policy. A paying agency carries out functions of receipt, control and approval of claims, accounting and execution of payments, on-the-spot control, and cares for a correct management by internal audit.

платежна агенција (ПА/РА)

Платежните агенции на земјите-членки спроведуваат мерки според заедничката земјоделска политика и мерки според националната земјоделска политика. Една платежна агенција извршува функции на: примање, контролирање и одобрување на побарувањата, сметководство и извршување на исплати, контрола на самото место и се грижи за правилно управување со помош на внатрешна ревизија.

P

“Polluter-pays” Principle (fr. Principe pollueur-payeur)

The principle that those causing pollution should meet the costs to which it gives rise.

принципот „загадувачот плаќа“

Овој принцип значи дека оние што причинуваат загадување треба да ги покријат трошоците, коишто произлегуваат од истото загадување.

Production quotas (fr. Quotas de production)

These are limitations on the amount of a specific product that a farmer may place on the market. They apply to milk, sugar, isoglucose, tobacco and potato starch.

производствени квоти

Станува збор за ограничувања на количината на одреден производ што еден земјоделец може да ја пласира на пазарот. Производствените квоти се однесуваат на: млеко, шеќер, изогликоза, тутун и компиров скроб.

Re-coupling (fr. Découplage partiel)

The 2003 reform of the common agricultural policy decoupled direct payments from production. Within the context of the reform decision, the Council set certain limits within which the Member States (or regions) may re-couple some direct payments in order to avoid the possibility of land falling out of production.

повторно поврзување

Реформата на заедничката земјоделска политика од 2003 година ги одвои директните исплати од производството. Во контекст на одлуката за реформата, Советот постави одредени ограничувања во чии рамки земјите-членки (или регионите) можат повторно да поврзат одредени директни исплати со цел да се избегне можноста да се престане со производство.

Rural development (fr. Développement rural):

Rural development is closely linked to the common agricultural policy and measures to support employment. Accordingly, support measures in this sector have been traditionally based on different legal

рурален развој

Руралниот развој е тесно поврзан со заедничката земјоделска политика и со мерките за поддршка на вработувањето. Според тоа, мерките за поддршка во овој сектор традиционално се базираат на

instruments pursuing different objectives. In order to make it fully coherent, the reform of the common agricultural policy in 1999 under Agenda 2000, was accompanied by the strengthening of rural development measures, which were arranged in a single regulation.

This instrument establishes an integrated policy of sustainable rural development which ensures greater coherence between rural development and the prices and markets policy of the common agricultural policy, and promotes all aspects of rural development by encouraging all the local players to become involved.

Rural development has thus become the second pillar of the agricultural policy.

With its links to agricultural activities and conversion, it is concerned in particular with:

- modernisation of farms,
- safety and quality of food products,
- fair and stable incomes for farmers,
- environmental challenges,
- supplementary or alternative job-creating activities, in a bid to halt the drift from the country and to strengthen the economic and social fabric of rural areas,
- improvement of living and working conditions, and promotion of equal opportunities.

The rural development measures designed to achieve these objectives have been divided into two categories:

- flanking measures in the 1992 CAP reform: early retirement, agro-environmental measures, afforestation and the scheme for less-favoured areas;
- measures to modernise and diversify farms: investment in farms, start-up schemes for young farmers, training, support for investments in processing and marketing plants, supplementary aid for forestry, promoting and restructuring agriculture.

различни правни инструменти, кои се во функција на различни цели.

Со цел да биде целосно кохерентна, реформата на заедничката земјоделска политика од 1999 год., во рамки на Агендата 2000, беше придружена со засилување на мерките за рурален развој, кои беа групирани во единствена регулатива.

Овој инструмент воспоставува интегрирана политика на одржлив рурален развој, којшто обезбедува поголема кохеренција помеѓу руралниот развој и цените и пазарната политика на заедничката земјоделска политика и ги промовира сите аспекти на руралниот развој, охрабрувајќи ги сите локални субјекти да се вклучат.

На тој начин руралниот развој прерасна во втор столб на земјоделската политика. Преку врската со земјоделските активности и нивното пренаменување, руралниот развој особено се занимава со:

- модернизација на фарми,
- безбедност и квалитет на прехранбени производи,
- праведни и стабилни приходи за земјоделците,
- предизвици на животната средина,
- дополнителни активности или активности што создаваат нови работни места, во обид да се запре иселувањето од селата и да се зајакне економско-социјалната структура во руралните средини,
- подобрување на животните и на работните услови и унапредување на еднаквите можности.

Мерките за рурален развој, наменети да ги достигнат овие цели, поделени се во две категории:

- мерки за поддршка од реформата на ЗЗП/САР од 1992 год.: рано пензионирање, агроколошки мерки, пошумување и програма за помалку повластени области;
- мерки за модернизирање и

диверзификација на фармите: инвестирање во фармите, програми за започнување производство од страна на млади земјоделци, обука, поддршка на инвестиции за погони за обработка и маркетинг, дополнителна помош за шумарството, унапредување и реструктурирање на земјоделството.

Single Payment Scheme (SPS) (fr. Régime de paiement unique (RPU))

A central objective of the 2003 reform of the common agricultural policy was the decoupling of direct payments. To this end, the Single Payment Scheme was introduced under which farmers receive a decoupled Single Farm Payment.

систем на еднократни исплати

Главната цел на реформата на заедничката земјоделска политика од 2003 година беше раздвојувањето на директните исплати. За таа цел, беше воведен Систем на еднократни исплати и според неа земјоделците добиваат раздвоени еднократни исплати за фармите.

Young farmers (fr. Jeunes agriculteurs)

Refers to a farmer under 40 years of age at the time when the decision to grant support is taken, possessing adequate occupational skills and competence.

млади земјоделци

Се однесува на земјоделец под 40-годишна возраст во времето на донесувањето на одлуката за доделување помош, кој поседува соодветна стручност и оспособеност.

GLOSSARY OF TERMS:

PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИ:

УПРАВУВАЊЕ СО ПРОЕКТЕН ЦИКЛУС (УПЦ/PCM)

GLOSSARY OF TERMS: PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

Action plan/Action programme

(fr. Plan d'actions/Programme d'actions)

These two terms are often used interchangeably. An action plan or programme contains a set of actions designed to meet various objectives. An action plan is most likely to engage institutions or national governments. An action programme will be set for a defined number of years and may accompany legislative acts.

Action programme is a general term to describe the contents of a Financial Proposal which presents a programme/package of projects for financing approval at the end of the project cycle.

акциски план/акциска програма

Овие два термина често пати се заменуваат. Еден акциски план или акциска програма содржи бројни активности наменети за остварување на различни цели. Најчесто со акциски план се ангажираат институции или национални влади. Додека, пак, една акциска програма се подготвува и се применува за одреден број години и може да претставува прилог кон законодавни акти.

Акциска програма е општ термин со кој се опишува содржината на предлогот за финансирање и претставува програма/ пакет-проекти со која/со кои се одобрува финансирање при крајот на проектниот циклус.

Activities (fr. Activités)

In the context of the project cycle, these are the actions (tasks) that have to be taken to produce results.

активности

Во контекст на проектниот циклус, тоа се активности (задачи) што треба да се преземат за да се постигнат резултати.

Activity Schedule (fr. Calendrier des activités)

A Gantt chart, a graphic representation similar to a bar chart, setting out the timing, sequence and duration of project activities. It can also be used to identify milestones for monitoring progress, and to assign responsibility for achievement of milestones.

распоред на активности

Претставува Гантов дијаграм, графички приказ сличен на шематски дијаграм, кој ги одредува времето на извршување, редоследот и времетраењето на проектните активности. Може да се користи и за определување на одредниците за следење на напредокот на проектот, како и за одредување лица задолжени за постигнување на одредниците.

A

Analysis of Objectives (fr. Analyse des objectifs)

Identification and verification of future desired benefits to which the beneficiaries and target groups attach priority. The product of an analysis of objectives is the objective tree/hierarchy of objectives.

анализа на цели

Претставува одредување и верификација на идни посакувани придобивки, коишто им се приоритет на корисниците и на целните групи. Производ од анализата на целите е дрвото на цели/хиерархијата на цели.

Analysis of Strategies (fr. Analyse des stratégies)

Critical assessment of the alternative ways of achieving objectives, and selection of a set of 'feasible' objective clusters for inclusion in the proposed project.

анализа на стратегии

Претставува критичка проценка на алтернативните начини за постигнување на целите и избор на група „остварливи“ кластери на цели за вклучување во предложениот проект.

Appraisal (fr. Analyse qualité)

Analysis of a proposed project to determine its merit and acceptability in accordance with established quality criteria. In the context of the EC's Project Cycle, appraisal is carried out both during project identification and formulation, prior to the submission of a Financial Proposal.

оценување на предлог-проект

Претставува анализа на предложен проект со која се одредува неговата вредност и прифатливост според утврдените критериуми за квалитет. Во контекст на проектниот циклус на ЕК, оценувањето се спроведува и за време на идентификацијата и за време на формулирањето на проектот, пред поднесувањето на предлогот за финансирање.

Assessment (fr. Évaluation)

A review undertaken during and after project's lifetime to determine whether immediate objectives were achieved.

оцена

Претставува ревизија што се спроведува во текот на траењето на проектот или потоа, со што се проверува дали се постигнати непосредните цели.

Assumptions (fr. Hypothèses)

External factors which could affect the progress or success of the project, but over which the project manager has no direct control. They are most often formulated in a positive way, e.g.: “Reform of penal procedures successfully implemented”. If formulated as negative statements, assumptions become ‘risks’.

претпоставки

Претставуваат надворешни фактори коишто можат да влијаат врз напредокот или врз успешноста на проектот, но врз кои раководителот на проектот нема директна контрола. Најчесто се формулираат на позитивен начин, на пр.: „Успешно спроведена реформа на казнената постапка“. Ако се формулираат како негативни искази, претпоставките стануваат „ризичи“.

Beneficiaries (fr. Bénéficiaires)

Beneficiaries are those who benefit in whatever way from the implementation of the project. Distinction can be made between:

- (a) Target group(s): the group/entity who will be immediately positively affected by the project at the Project Purpose level;
- (b) Final beneficiaries: those who benefit from the project in the long term at the level of the society or sector at large, e.g. “children” due to increased spending on health and education, “consumers” due to improved agricultural production and marketing.

корисници

Корисници се оние што на кој било начин имаат корист од спроведувањето на проектот. Може да се прави разлика меѓу:

- (а) целна(-и) група(-и): група/субјект што непосредно има позитивни ефекти од проектот на ниво на предлог на проектот;
- (б) крајни корисници: оние што имаат долгорочна корист од проектот на ниво на општеството или на ниво на сектор, на пр.: „децата“ како резултат на поголемите средства вложени во здравството и образованието, или „потрошувачите“ како резултат на подобро земјоделско производство и маркетингот.

Benefits (fr. Avantages)

Benefits are positive outcomes, quantified or unquantified, that a project is being undertaken to deliver and that justify the investment.

The benefit realisation is the practice of

придобивки

Придобивките се позитивни резултати, изразени или неизразени во количина, за кои се спроведува проектот, а тие го оправдуваат инвестирањето.

Остварувањето на придобивката е

GLOSSARY OF TERMS: PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

C

ensuring that the outcome of a project produces the projected benefits.

практиката со која се обезбедува резултатот на проектот да ги даде проектираните придобивки.

Budgetary aid (fr. Appui budgétaire)

Budgetary aid is a resource transfer from the donor directly to the partner government (into the consolidated account). The resources can be either non-targeted or targeted. Targeted budget aid requires that resources only be used for specific lines of the national budget (such as supply of medicines, building of schools, provision of educational supplies, etc).

помош за буџетот

Помош за буџетот е префрлање на средства директно од донаторот до партнерската влада (на консолидирана сметка). Средствата можат да бидат ненаменски или наменски. Наменската помош за буџетот значи дека средствата можат да се користат само за одредени ставки од државниот буџет (како набавка на лекови, изградба на училишта, обезбедување набавки за образованието итн.)

Call for Proposals (fr. Appel d'offres)

A public invitation by the Contracting Authority for the submission of project proposals by clearly identified types of applicants and within the framework of a specific EU policy programme (applicable for grant procedures).

повик за доставување предлози

Претставува јавен повик од страна на нарачателот за поднесување на предлог-проекти од страна на точно одреден тип на кандидати и во рамки на некоја одредена програма на ЕУ (се применува во постапките за доделување грантови).

Candidate (fr. Candidat)

Any natural or legal person or group thereof applying to take part in a restricted tender procedure/call for proposals.

кандидат

Претставува секое физичко или правно лице или група на физички лица кои се пријавуваат за учество во ограничената постапка на тендер или на повик за доставување предлози.

Commitment (fr. Engagement)

A commitment is a formal decision taken by the Commission to set aside a certain

обврска

Обврска е формална одлука преземена од Комисијата за да обезбеди одреден

amount of money for a particular purpose. No expenditure can be incurred in excess of the authorised commitment.

износ на пари за одредена цел. Не треба да се појават други расходи над одобрената обврска.

Comparison group (fr. Groupe de comparaison)

Group of people or organisations which has not participated in a project and which is compared with a group of participants for the purpose of analysing the net effects of a project. If the two groups are randomly selected samples, the comparison group is called the control group because it is comparable, to the so-called "experimental" group. Irrespective of the mode of selection of the comparison group, its characteristics must be as similar as possible to those of the direct addressees.

споредбена група

Претставува група луѓе или организации што не учествуваат во проект и кои се споредуваат со група учесници со цел анализирање на нето-ефектите од проектот. Ако двете групи се избрани по случаен избор, споредбената група се нарекува „контролна група“ затоа што се споредува со така наречената „експериментална“ група. Независно од начинот на избор на споредбената група, нејзините карактеристики треба да бидат што е можно послични до оние на директните приматели.

Complementarity (fr. Complémentarité)

The fact that several projects (or several components of a project) contribute towards the achievement of the same objective. Complementarity may be functional, if the objective is functional. It may be territorial, if the objective concerns a territory.

комплементарност

Претставува фактот што неколку проекти (или неколку компоненти на еден проект) придонесуваат за постигнување на иста цел. Комплементарноста може да биде функционална, ако целта е функционална. Може да биде територијална, ако целта се однесува на некоја територија.

Concerned group (fr. Public concerné)

All the persons or organisations which are affected or potentially affected, voluntarily or not, directly or indirectly, by the project. The concept is broader than the term 'eligible public' (all the potential direct addressees) because it also includes indirect addressees.

засегната група

Засегнатата група ги претставува сите поединци или организации што се засегнати или можат да бидат засегнати, доброволно или недоброволно, директно или индиректно од проектот. Поимот има пошироко значење од терминот „квалификувани корисници“

(сите потенцијални директни приматели) затоа што тука се вклучени, исто така, и индиректните приматели.

Conditionality (fr. Conditionalité)

A set of decisions or actions required by the donor as a pre-requisite to a positive decision to funding a particular project or programme of assistance or for starting the project.

условеност

Претставува низа одлуки или активности што ги бара донаторот како предуслов за неговата позитивна одлука за финансирање на одреден проект или на одредена програма за помош или за започнување со проектот.

Conflict of interest (fr. Conflit d'intérêt)

Any event influencing the capacity of a candidate, tenderer or consultant/supplier/contractor to give an objective and impartial professional opinion, or preventing it, at any moment, from giving priority to the interests of the Contracting Authority. Any consideration relating to possible contracts in the future or conflict with other commitments, past or present, of a consultant/supplier/contractor. These restrictions also apply to any sub-contractor and employees of the contractor and employees of the consultant/supplier/contractor as well as the employees of the Contracting Authority.

судир на интереси

Претставува секоја околност што влијае на способноста на кандидатот, на понудувачот или на консултантот/набавувачот/изведувачот или попречува во давање објективно и непристрасно професионално мислење или во кој било момент го спречува да даде приоритет на интересите на нарачателот. Понатаму, секоја причина поврзана со можни договори во иднина или судир со други минати или сегашни обврски на консултантот/набавувачот/изведувачот. Овие ограничувања се однесуваат, исто така, и на подизведувачите и на вработените кај консултантите/набавувачите/изведувачите, како и на вработените кај нарачателот.

Consortium (fr. Consortium)

A grouping of eligible natural and legal persons which submits a tender or application to a tender procedure or a Call for Proposals. It may be a permanent, legally-established grouping or a grouping which has been constituted informally

конзорциум

Претставува групација на подобни физички и правни лица, која дава понуда или се пријавува во постапка на тендер или на повик за доставување предлози. Може да се работи за постојана правно востановена групација или групации,

for a specific tender procedure or Call for Proposals. All members of a consortium (i.e., the leader and all other partners) are jointly and severally liable to the Contracting Authority.

кои неформално се конституираат за одредена тендерска постапка или за одреден повик за доставување предлози. Сите членови на конзорциумот (т.е. раководителот, како и останатите партнери) заедно и солидарно одговараат пред нарачателот.

Consultant (fr. Consultant)

A public or private organisation, consortium or individual with whom the Contracting Authority enters into a service contract. A firm, consortium or individual to whom a service contract is awarded.

консултант

Претставува јавна или приватна организација, конзорциум или поединец со кој нарачателот склучува договор за давање услуги. Претставува трговско друштво, конзорциум или поединец кому му е доделен договор за давање услуги.

Contingency plan (fr. Plan de contingence)

A plan that provides details of the measures to be taken if a defined risk should occur. The plan is only implemented if the risk occurs. A contingency plan is prepared where other actions (risk prevention, reduction or transfer) are not possible, too expensive or the current view is that the cost of the risk occurring does not sufficiently outweigh the cost of the risk of taking avoiding action - but the risk cannot be simply accepted. The Project Board can see that, should the risk occur, there is a plan of action to counter it. If the Project Board agrees that this is the best form of action, it would put aside a contingency budget, the cost of the contingency plan, only to be used if the risk occurs.

резервен план

Тоа е план кој детално ги опишува мерките што треба да се преземат ако се појави одреден ризик. Планот се спроведува само ако се појави ризик. Дополнителниот (резервен) план се подготвува таму каде што другите активности (спречување, намалување или пренос на ризик) не се можни, ако се премногу скапи или ако постои мислење дека трошоците од појава на ризик не го надминуваат трошокот од ризикот од преземање на каква било активност или ризикот едноставно не може да се прифати. Проектниот одбор треба да одлучи, дали да постои план за акција за решавање на ризик ако се појави. Ако се сложи Проектниот одбор дека тоа е најдобра форма на активност, ќе остави на страна дополнителен (резервен) буџет, трошок за дополнителен (резервен) план, кој ќе се користи само ако се појави ризик.

Contract (fr. Contrat)

An agreement with specific terms between two or more persons or entities in which there is a promise to provide services and/or supplies in return for a valuable benefit known as consideration.

договор

Договор е договарање според одредени услови меѓу две или повеќе физички или правни лица при што постои ветување за давање услуги и/или за испорачување стока во замена за некоја вредност.

Contract award procedure
(fr. Procédure de passation des marchés)

The procedure followed by the Contracting Authority to identify a consultant/supplier/contractor/beneficiary to provide defined services/supplies/works/grants and conclude a contract with them.

постапка за доделување договори

Постапка до која се придржува нарачателот за да го одреди консултантот/набавувачот/изведувачот/корисникот, што треба да даде определени услуги/набавки/работи/грантови како и склучување договори, со нив.

Contract budget (fr. Contrat budget)

A breakdown of costs of performing the contract. The total of these costs is the contract value.

буџет на договорот

Претставува анализа на трошоци за спроведување на договорот по ставки. Збирот на тие трошоци претставува вредност на договорот.

Contracting Authority (fr. Autorité adjudicatrice)

The party concluding the contract. Depending on the implementation system the Commission, a public administration body of the beneficiary country or a private legal person.

нарачател

Претставува страната што го склучува договорот. Зависно од системот на спроведување, тоа може да биде Европската комисија, тело на јавната администрација на земјата- корисничка или приватно правно лице.

Contractor (fr. Contractant)

The public or private organisation, consortium or individual with whom the Contracting Authority enters into a works contract. The firm, individual or consortium to which a contract is awarded.

изведувач

Може да биде јавна или приватна организација, конзорциум или поединец со кој нарачателот склучува договор за изведување на работите. Претставува трговско друштво, лице или конзорциум кому му е доделен договорот.

Control group (fr. Groupe témoin)

Comparison group consisting of eligible people or organisations which have been excluded from all participation in the project by a process of random selection. Apart from its non-participation in the project, the control group is, from every point of view, comparable to the group of participants.

контролна група

Претставува споредбена група, која ја сочинуваат подобни луѓе или организации што се исклучени од учеството во проектот, а се избрани по пат на случаен избор. Покрај тоа што не учествува во проектот, контролната група е во секој поглед, споредлива со групата на учесниците.

Cost-benefit analysis (fr. Analyse coût-bénéfice)

Cost-benefit analysis involves the valuation of the flow of the project's costs and benefits over time to determine the project's return on investment. A comparison is made between the situation 'with' and 'without' the project to determine the net benefit of the project.

анализа на исплатливост на трошоците

Анализата на исплатливост на трошоците вклучува вреднување на трошоците на проектот, како и на придобивките од проектот во одреден период за да се одреди што се добива за возврат од инвестицијата во проектот. Се прави споредба меѓу ситуацијата „со“ и „без“ проектот за да се одреди нето-придобивката од проектот.

Cost-effectiveness analysis (fr. Analyse coût-efficacité)

Cost-effectiveness analysis is used to choose between variants of a project or between alternative projects whose purpose or results are identical or comparable. It allows a decision to be

анализа на ефективноста на трошоците

Анализата на ефективноста на трошоците се прави за да се избере помеѓу вариантите на еден проект или помеѓу алтернативни проекти, кои имаат идентични или споредливи цели или

C

made as to the most effective way to deliver an established set of benefits which are not easily valued in monetary terms (i.e. for non-tangible products).

резултати. Таа овозможува да се донесе одлука за тоа кој е најнефективниот начин за да се добие одреден пакет на придобивки што не можат да се вреднуваат лесно во однос на парична вредност (т.е. за нематеријални производи).

Costs (fr. Coût)

Costs are the translation into financial terms of all the identified resources (“Means”).

трошоци

Трошоци претставува претворање во финансиски израз на сите идентификувани ресурси („средства“).

Credibility (fr. Crédibilité)

Quality of the results and conclusions of a project when they are logically supported by empirical facts and justified by an analysis of valid data. Credibility depends on several factors, including: reliability of data, soundness of the method, but also the reputation of the project team.

кредибилитет

Претставува квалитет на резултатите и заклучоците од проектот кога се логично поткрепени од емпириски факти и оправдани со анализа на валидни податоци. Кредибилитетот зависи од повеќе фактори, вклучително: сигурност на податоците, оправданост на методот, но, исто така, и од угледот на тимот на проектот.

Criterion (fr. Critère)

Character, property or consequence of a project on the basis of which a judgement will be formulated. The project criterion must be explicit, that is, it must clearly show why the project will be judged better or worse. Criteria frequently used in project are performance, effectiveness, equity and sustainability. Thus, project criteria may refer to different social values. To be used in a project, a criterion must be accompanied by a norm (level of success at which a project will be considered good in terms of this criterion). A project is generally judged in terms of several criteria.

критериум

Претставува одлика, својство или последица на проект врз чија основа се врши оценувато. Критериумот на проектот мора да биде конкретен, имено, јасно да покаже зошто проектот се оценува подобро или полошо. Најчесто користени критериуми за проект се: успешност, ефективност, капитал и одржливост. Според тоа, критериумите на проектот се однесуваат на различни социјални вредности. За да се искористи критериумот во некој проект, треба да биде придружен и со норма (ниво на успех на кое проектот ќе

се смета за добар во смисла на овој критериум). Обично проектот се оценува според неколку критериуми.

Development Indicators (fr. Indicateurs de développement)

The OECD, the United Nations and the World Bank have agreed to focus on a series of key goals in partnership with developing countries. These goals have been endorsed by major international conferences. A system for tracking progress has also been agreed. A core set of indicators will be used – at a global level – to monitor performance and adjust development strategies as required. In terms of development policy, the following terminology is applied for indicators:

- Input indicators measure the financial, administrative and regulator resources provided by the Government and donors. It is necessary to establish a link between the resources used and the results achieved in order to assess the efficiency of the actions carried out. *E.g. Share of the budget devoted to education expenditure, abolition of compulsory school uniforms.*
- Output (results) indicators measure the immediate and concrete consequences of the measures taken and resources used: *E.g.: Number of schools built, number of teachers trained.*
- Outcome indicators measure the results in terms of target group benefits. *E.g.: school enrolment, percentage of girls among the children entering in first year of primary school.*
- Impact indicators measure the long-term consequences of the outcomes. They measure the general objectives in terms of national development and poverty reduction. *E.g.: Literacy rates.*

показатели за развој

ОЕСР/OECD, Обединетите нации и Светската банка се договорија да се концентрираат на низа клучни цели во партнерството со земјите во развој. Овие цели се одобрени на најзначајните меѓународни конференции. Исто така, договорен е и систем за следење на напредокот. На глобално ниво, ќе се користи основна група на показатели за да се следи работата и за да се приспособат стратегиите за развој според потребите. Во однос на развојните политики, за показателите се користи следнава терминологија:

- Показателите за влез (инпут) на ресурси/средства ги мерат финансиските, административните и регулаторните ресурси обезбедени од владата и од донаторите. Потребно е да се воспостави врска меѓу искористените ресурси и постигнатите резултати за да се оцени ефикасноста од спроведените активности. На пр.: *дел од буџетот наменет за расходи во образованието, укинување на правилата за носење на задолжителните училишни униформи.*
- Показателите за излезни (аутпут) резултати ги мерат непосредните и конкретните резултати од преземените мерки и искористените ресурси. На пр.: *број на изградени училишта, број на обучени наставници.*
- Показателите за (исход) непосредни резултати ги мерат резултатите во однос на придобивките на целните

групи. На пр.: *зайишување во училиштите, проценити на девојчиња од вкупниот број на зайишани ученици во прво одделение.*

- Показателите за влијание ги мерат долгорочните ефекти од непосредните резултати. Тие ги мерат општите цели во однос на националниот развој и во однос на намалување на сиромаштијата. На пр.: *сѐшайкаџа на ѝсменосѝ*

Direct addressee (fr. Destinataire direct)

Person or organisation directly affected by the project. Addressees receive support, services and information, and use facilities created with the support of the project (e.g. a family which uses a telephone network that has been improved with project support or a firm which has received assistance or advice). Some people may be addressees without necessarily belonging to the group targeted by the project. Similarly, the entire eligible group does not necessarily consist of addressees. The term “beneficiary” is often used in the sense to the term “direct addressee, but the term “final beneficiary” has a different meaning, and it is associated with the idea of a positive effect, which can be misleading because sometimes it may be identified negative impacts when investigating effects on direct addressees.

директен примател

Претставува лице или организација што директно е засегнато/засегната од проектот. Примателите добиваат помош, услуги и информации или користат објекти изградени со средства на проектот (на пр.: семејство што користи телефонска мрежа, која е подобрена со средства од проектот или фирма што добила помош или совет). Некои лица можат да станат приматели без да се целна група на проектот. Слично, целата квалификувана група не мора да се состои од приматели. Терминот „корисник“ често пати се користи во смисла на терминот „директен примател“, но терминот „краен корисник“ има различно значење и се поврзува со идејата на позитивен ефект, што може да биде погрешно, затоа што понекогаш може да се определи како негативно влијание кога се испитуваат ефектите врз директните приматели.

Direct effect (fr. Effet direct)

Effects of a project on its direct addressees, excluding all repercussions on other groups.

директен ефект

Претставува ефекти од проектот врз неговите директни приматели, со исклучување на сите реперкусии врз другите групи.

Economic analysis (fr. Analyse économique)

Economic analysis assesses projects from the view of society as a whole (the national economy). Costs are defined as economic resources lost by the national economy (foreign currency losses), while benefits are defined as the new incomes distributed to domestic entities (i.e. contribution to the growth of the economy), to which may be added increases in domestic consumption.

економска анализа

Со економската анализа се врши процена на проектите од гледна точка на општеството како целина (национална економија). Трошоците се дефинираат како загубени економски ресурси со националната економија (загуби во девизи), додека придобивките се дефинираат како нов приход на домашните субјекти (т.е. придонес кон растот на економијата), кон нив можат да се додадат и зголемувањата во домашната потрошувачка.

Effect (fr. Effet)

Effects include the results and impacts of a project, whether positive or negative, expected or not. In certain cases, the term 'effect' is wrongly used to include outputs.

ефект

Во ефекти спаѓаат резултатите и влијанијата на еден проект, без разлика дали се позитивни или негативни, очекувани или неочекувани. Во одредени случаи, терминот „ефект“ погрешно се користи за да ги опфати излезните резултати.

Effectiveness (fr. Efficacité)

An assessment of the contribution made by results to achievement of the project purpose, and how assumptions have affected project achievements.

ефективност

Претставува оценка за тоа на кој начин резултатите придонесле за остварување на целите на проектот и како претпоставките влијаеле на постигнатото со проектот.

Efficiency (fr. Efficience)

The fact that results were obtained at reasonable cost, i.e. how well means and activities were converted into results, and the quality of the results achieved.

ефикасност

Претставува фактот што резултатите се постигнати со разумни трошоци, т.е. колку добро средствата и активностите се претворени во резултати, како и квалитетот на постигнатите резултати.

E

Eligibility (fr. Éligibilité)

The fact that a region, project or group of people has the required characteristics to benefit from the project or, more precisely, to receive assistance.

квалификуваност (подобност)

Претставува фактот што одреден регион, проект или група на лица ги има потребните карактеристики за да го искористи проектот или, попрецизно, да добие помош.

Eligibility Criteria (fr. Critères d'éligibilité)

A set of conditions for a candidate to be allowed to take part in a tender/call for proposals and to be awarded an EC funded contract. Nationality and origin are the main ones.

критериуми за квалификуваност

Претставува низа услови што мора да ги исполни кандидатот за да може да му се одобри учество на тендер/на повик за доставување предлози за проект и доделување на договор што го финансира ЕК. Критериумите за државјанство и за потекло се најважни.

Eligible public (fr. Public éligible)

All the people and organisations for which a project is directly intended. An eligible public is composed of all potential direct addressees. Only some of these are affected by the project. This concept is more limited than the term 'concerned public' which also includes foreseen or unforeseen addressees.

квалификувани корисници

Тоа се сите поединци и организации за кои директно е наменет проектот. Квалификуваните корисници ги сочинуваат сите потенцијални директни приматели. Проектот има влијание на само дел од нив. Овој поим е поограничен отколку терминот „засегната јавност“, кој, исто така, ги вклучува предвидените или непредвидените приматели.

Equal opportunities (fr. Egalité des chances)

Equal access for women and men to employment, at the same level of remuneration and social advantages, in a given socio-economic context. This impact relates to the principle of equal rights and equal treatment of women

еднакви можности

Се однесува на еднаквиот пристап при вработување на жените и на мажите, потоа се однесува на исто ниво на надоместоци и социјални придонеси во даден социоекономски контекст. Ова влијание се поврзува со принципот на

and men. It means, first, that everybody is free to develop their personal attitudes to make choices without being limited by stereotyped gender roles and, secondly, that particular differences in behaviour, aspirations and needs, between women and men, are not to be valued too highly nor considered too critically. The principle of equal opportunities may require unequal treatment to compensate for discrimination.

еднакви права и на еднаков третман на жените и на мажите. Тоа значи, најпрво дека секој е слободен да ги развива своите лични способности во избирање без да биде ограничен од стереотипните улоги на половите и второ, тие посебни разлики во однесувањето, аспирациите и потребите меѓу жените и мажите не треба да се вреднуваат премногу високо ниту да се земаат премногу критички. Принципот на еднакви можности бара нееднаков третман за да се компензира дискриминацијата.

Evaluation phase (fr. Phase d'évaluation)

The final phase of the project cycle during which the project is examined against its objectives, and lessons are used to influence future projects.

фаза на евалуација

Претставува последната фаза од проектниот циклус кога проектот се испитува според остварувањето на проектните цели, а научените лекции се користат за да се влијае врз идните проекти.

Evaluation team (fr. Équipe d'évaluation)

The people who perform the evaluation. An evaluation team selects and interprets data, collects data, carries out analyses and produces the evaluation report. An evaluation team may be internal or external. It may consist of a group of several organisations (consortium) or contract out the work. It may even consist of a single person.

тим за евалуација

Се однесува на лицата што ја спроведуваат евалуацијата. Тимот за евалуација ги избира и ги толкува податоците, собира податоци, спроведува анализи и подготвува извештај за евалуација. Тимот за евалуација може да биде внатрешен или надворешен. Може да се состои од група на неколку организации (конзорциум) или да склучува договори за работа со надворешни субјекти. Може дури да се состои и само од едно лице.

Feasibility Study (fr. Étude de faisabilité)

A feasibility study, conducted during the Formulation Phase, verifies whether

физибилити-студија

Физибилити-студијата што се спроведува во текот на фазата на формулирање,

F

the proposed project is well-founded, and is likely to meet the needs of its intended target groups/beneficiaries. The study should design the project in full operational detail, taking account of all policy, technical, economic, financial, institutional, management, environmental, socio-cultural, gender-related aspects. The study will provide the European Commission and partner government with sufficient information to justify acceptance, modifications or rejection of the proposed project for further financing.

потврдува дали предложениот проект има добра основа и дали ќе ги исполни потребите на целните групи/на корисниците на проектот. Студијата треба да го испланира проектот со сите оперативни детали, имајќи ги предвид сите политички, технички, економски, финансиски, институционални, социокултуролошки аспекти и сите аспекти на управување, заштитата на животната средина, како и аспектите поврзани со родовите. Студијата обезбедува доволно информации за Европската комисија и за партнерската влада за да се оправда одобрувањето, изменувањето или одбивањето на предлог-проектот за понатамошно финансирање.

Financial Analysis (fr. Analyse financière)

Financial analysis involves comparison of the actual costs of the project (operating and investment expenses) with the benefits of the project (revenues generated).

финансиска анализа

Финансиската анализа вклучува споредба на реалните трошоци на проектот (оперативни и инвестициски расходи) со придобивките од проектот (остварени приходи).

Financing Agreement/ Memorandum (fr. Convention de financement/ Mémorandum)

The document signed between the European Commission and the partner country or countries subsequent to a financing decision. It includes a description of the particular project or programme to be funded. It represents the formal commitment of the European Union the measures described.

спогодба/меморандум за финансирање

Претставува документ потпишан од Европската комисија и партнерската земја или партнерските земји по одлуката за финансирање. Спогодбата вклучува опис на проектот или на програмата што ќе се финансира. Таа претставува формална обврска на Европската унија и на партнерската земја за финансирање на опишаните мерки.

Financing Proposal (fr. Proposition de financement)

Financing proposals are draft documents, submitted by the Commission's services to the relevant Financing Committee for opinion and to the Commission for decision. They describe the general background, nature, scope and objectives and modalities of measures proposed and indicate the funding foreseen. After having received the favourable opinion of the Financing Committee, they are the subject of the Commission's subsequent financing decision and of the Financing Agreement which is signed with the respective partner country.

предлог за финансирање

Предлозите за финансирање се нацрт-документи што ги поднесуваат службите на Комисијата за добивање мислење од релевантниот комитет за финансирање и од Комисијата за донесување одлука. Со нив се опишува општата состојба, природата, обемот, целите и модалитетите на предложените мерки и тие го прикажуваат предвиденото финансирање. По добивањето на позитивно мислење од комитетот за финансирање, тие се предмет на натамошна одлука за финансирање од страна на Комисијата и на спогодбата за финансирање потпишана од соодветната партнерска земја.

Formulation phase (fr. Phase de formulation)

The primary purpose of the Formulation phase is to: (i) confirm the relevance and feasibility of the project idea as proposed in the Identification Fiche or Project Fiche; (ii) prepare a detailed project design, including the management and coordination arrangements, financing plan, cost-benefit analysis, risk management, monitoring, evaluation and audit arrangements; and (iii) prepare a Financing Proposal (for individual projects) and a financing decision.

фаза на формулирање

Примарна цел на оваа фаза е: (I) да се потврди релевантноста и остварливоста на проектната идеја предложена во формуларот за идентификација или во проектната документација; (II) да се подготви детален нацрт на проектот, вклучувајќи: управување и координирање, план за финансирање, анализа на исплатливост на трошоците, управување со ризик, следење, евалуација и ревизија; и (III) да се подготви предлог за финансирање (за поединечни проекти) и одлука за финансирање.

Framework (fr. Cadre)

The general rules and conditions, governing the cooperation of the European Commission with the beneficiary country

рамка

Ги сочинува општите правила и услови под кои се одвива соработката меѓу Европската комисија и земјата-

F

concerned, which are the legal basis for the implementation of all assistance operations in that country.

корисничка, а кои се истовремено и правна основа за спроведување на сите активности поврзани со програмата за помош во таа земја.

Funding authority (fr. Financier)

финансиер

Public institution which helps to finance the project. By extension, the term funding authority is also used for people on behalf of these public institutions, such as European Commission desk officers, officials from a national ministry; elected representatives from a regional or local authority. When private people or organisations are subsidised, they also contribute part of the funds (leverage). These people or organisations are not, however, funding authorities but addressees.

Тоа е јавна институција, која помага да се финансира проектот. Во поширок контекст, терминот финансиери, исто така, се употребува и за лица во име на овие јавни институции, како што се: службеници на Европската комисија, функционери од националните министерства; избрани претставници од регионалната или од локалната власт. Кога се субвенционирани приватни лица или организации, тие, исто така, учествуваат во финансирањето (учество во вкупниот капитал). Меѓутоа, тогаш овие лица или организации не се финансиери туку приматели.

Fungibility (fr. Fongibilité)

можност за пренамена

Fungibility refers to the fact that donor funding of a project that government would have undertaken anyway (even if the donor funding were not available) has the effect of freeing government resources to be used for other purposes. The total effect of donor support therefore depends on how government uses these freed resources and not on the specific project or programme against which the development assistance is specifically earmarked. Agreement on overall public expenditure priorities is a way of ensuring that fungibility does not compromise the objectives of the providers of the development assistance.

Можноста за пренамена се однесува на фактот што донаторското финансирање на еден проект, којшто секако би го започнала владата (дури и без финансирање од донатори) резултира со ослободување на владини ресурси да се користат за други цели. Затоа, вкупниот ефект од донаторската помош зависи од тоа како владата ги користи овие ослободени ресурси и не само за одреден проект или за одредена програма за коишто е наменета помошта за развој. Договор за приоритетите на целокупните јавни расходи е начин со кој се обезбедува можноста за пренамена, а да не ги наруши целите на оние што обезбедуваат развојна помош.

Gender (fr. Genre)

The social differences that are ascribed to and learned by women and men, and that vary over time and from one society or group to another. Gender differs from sex, which refers to the biologically determined differences between women and men.

родови аспекти

Се однесува на социјалните разлики коишто им се припишуваат и на коишто се учат жените и мажите. Овие разлики варираат со текот на времето, а и се разликуваат меѓу различни општества или групи. Род се разликува од пол, којшто се однесува на биолошки одредените разлики меѓу жените и мажите.

Gender analysis (fr. Analyse de genre)

EU policy on gender mainstreaming in development co-operation requires the integration of gender analysis at macro, meso and micro levels, throughout the project cycle. A gender analysis allows the identification and integration of their evolution, particularly in relation to the disparities between women and men. A gender analysis includes attention to: the different roles (productive, reproductive, decision-making) of women and men; their differential access to and use of resources and their specific needs, interests and problems; and the barriers to the full and equitable participation of women and men in project activities and to equity between women and men in the benefits obtained.

родова анализа

Политиката на ЕУ за унапредување на еднаквоста меѓу родовите во развојната соработка бара интеграција на родова анализа на макро-, мезо- и микрониво сè додека трае целиот проектен циклус. Родовата анализа овозможува идентификација и интеграција на динамиката на промената на дадена состојба, особено во однос на разликите меѓу жените и мажите. Родовата анализа посветува внимание на различните улоги (продуктивни, репродуктивни, при донесувањето одлуки) на жените и на мажите, на нивниот различен пристап до ресурсите и нивната употреба, на одделните потреби на жените и на мажите, на нивните интереси и проблеми и на пречките за целосно и за еднакво учество на жените и на мажите во проектните активности и на еднаквоста меѓу жените и мажите во стекнувањето придобивки.

G

Gender Equality (fr. Égalité entre les femmes et les hommes/ Égalité de genre)

The promotion of equality between women and men in relation to their access to social and economic infrastructures and services and to the benefits of development is vital. The objective is reduced disparities between women and men, including in health and education, in employment and economic activity, and in decision-making at all levels. All programmes and projects should actively contribute to reducing gender disparities in their area of intervention.

родова еднаквост

Од клучно значење е унапредувањето на рамноправноста меѓу мажите и жените во однос на пристапот до општествени и до економски инфраструктури и услуги, како и на користа од развојот. Целта е намалување на разликата меѓу мажите и жените и тоа, како во однос на: здравјето и образованието, вработувањето и стопанските дејности, така и во однос на учеството во донесувањето одлуки на сите нивоа. Сите програми и проекти треба активно да придонесуваат кон намалување на родовите разлики во областа на дејствувањето.

General Condition (fr. Conditions générales)

The general contractual provisions setting out the administrative, financial, legal and technical clauses governing the execution of all contracts of a particular type (services, supplies, works or grants).

општи услови

Со општите договорни одредби се поставуваат административни, финансиски, правни и технички клаузули со кои се регулира реализирањето на сите договори од одреден вид (за давање услуги, набавка на стока, изведување работи или доделување неповратна помош).

Grant (fr. Subvention (subvention d'aide)

A direct payment of a non-commercial nature to a specific beneficiary to implement an action (or in some cases to finance part of its budget) in order to promote an EC policy aim.

грант/неповратна помош

Се однесува на директно плаќање од некомерцијален вид на точно одреден корисник за да се спроведат одредени активности (или, во некои случаи, за да се финансира дел од неговиот буџет) сè со цел да се унапреди некоја политика на ЕЗ.

Gross effect (fr. Effet brut)

Change observed following a project, or an effect reported by the direct addressees. A gross effect appears to be the consequence of a project but usually it cannot be entirely imputed to it.

општ ефект

Се однесува на промените што се забележуваат по завршување на проектот или на ефектот пријавен од директните приматели. Општиот ефект се јавува како последица на проектот, но обично не може целосно да се припише на него.

Guidelines for Applicants (fr. Guide du candidat)

Document explaining the purpose of a Call for Proposals for grants. It includes the rules regarding who may apply, the types of actions and costs which may be financed and the evaluation criteria. It also provides practical information on how to complete the application form, which annexes are required, and procedural and contractual rules.

упатства за кандидатите

Претставува документ со кој се објаснува целта на повикот за доставување предлози за доделување неповратна помош. Во него се содржани: правилата за тоа кој може да доставува понуди, видот на активности и трошоците што можат да се финансираат, како и критериумите за евалуација на понудите. Во него, исто така, се содржани и практични информации за тоа како да се пополни образецот за аплицирање, кои прилози се потребни, како и процедуралните правила и правилата за склучување договор.

Hierarchy of Objectives (fr. Hiérarchie des objectifs)

A diagrammatic representation of the proposed project interventions planned logically, following a problem analysis, and showing a means to ends relationship. Synonym: Objectives tree.

хиерархија на цели

Претставува дијаграмски приказ на предложените проектни интервенции што се планирани во еден логичен тек, кој следи по анализата на проблемите и ја покажува врската меѓу средствата и целите. Синоним: дрво на цели.

Identification phase (fr. Phase d'identification)

The identification phase involves the initial elaboration of the project in terms of its relevance and likely feasibility, with a view to determining whether or not to go ahead with a feasibility study (Formulation)

фаза на идентификација

Фазата на идентификација го вклучува почетното објаснување на проектната идеја во однос на нејзината релевантност и на нејзината можна остварливост со цел да се одреди дали да се продолжи или да не се продолжи со физибилити-студијата (формулирање, креирање).

Impact (fr. Impact)

A consequence affecting direct addressees following the end of their participation in a project. Certain impacts (specific impacts) can be observed among direct addressees after a few months or in the longer term. In the field of development support, these impacts are usually referred to as sustainable results. Some impacts appear indirectly. Others can be observed at the macro-economic or macro-social level (e.g. improvement of the image of the assisted region); these are global impacts. The effect of the project on its wider environment, and its contribution to the wider sector objectives summarised in the project's Overall Objective, and on the achievement of the overarching policy objectives of the EC.

влијание

Претставува последица што влијае врз директните приматели по завршување на нивното учество во проектот. Некои влијанија (посебни влијанија) можат да се забележат меѓу директните приматели по неколку месеци или во подолг временски период. На полето на поддршка во развојот овие влијанија обично се однесуваат на одржливи резултати. Некои влијанија се јавуваат индиректно. Други можат да се согледаат на макроекономски или макросоцијален план (пр.: подобрување на сликата на регионот за кој е дадена помош); тоа се глобални влијанија. Ефектот на проектот врз пошироката околина и неговиот придонес за пошироките секторски цели сумирани во општата цел на проектот и ефектот врз постигнувањето на севкупните цели на политиките на ЕЗ.

Impartiality (fr. Impartialité)

Quality of conclusions and recommendations of a project when they are justified by explicit judgement criteria and have not been influenced by personal or partisan considerations.

непристрасност

Квалитет на заклучоци и препораки од еден проект кога се оправдани според конкретни критериуми за проценка и не се донесени под влијание на лични или пристрасни размислувања.

Inception Report (fr. Rapport de démarrage)

The first report produced at the end of the inception period, which updates the project design and or the terms of reference and sets the work plan for the rest of the project.

почетен извештај

Првиот извештај подготвен кон крајот од почетниот период којшто го надолупнува предлог-проектот и/или описот на задачите и го одредува планот за работа за останатиот дел од проектот.

Indicative Programmes (Programmes indicatifs)

These are prepared by the European Commission in co-ordination with partner country governments. They provide general guidelines and principles for co-operation with the European Union. They specify focal sectors and themes within a country or region and may set out a number of project ideas.

индикативни програми

Ги подготвува Европската комисија во координација со владите на партнерските земји. Тие обезбедуваат општи насоки и принципи за соработка со Европската унија. Тие ги одредуваат главните сектори и теми во земјата или во регионот и можат да одредат одреден број на проектни идеи.

Indirect addressee (fr. Destinataire indirect)

A person, group of persons or organisation which has no direct contact with the project, but which is affected by it via direct addressees. Indirect effects are produced in the short or medium term, positively or negatively. The *raison d'être* of a project is to produce positive change for all its direct and indirect addressees.

индиректен примател

Претставува поединец, група на поединци или организација што немаат директен контакт со проектот, но на проектот има одредено влијание преку директните приматели. Индиректните ефекти се добиваат на краток или среден рок, било да се позитивни или негативни. Основна причина за постоење на еден проект е да се добијат позитивни промени за сите директни и индиректни приматели.

Indirect effect (fr. Effet indirect)

Effect which spreads throughout the economy, society or environment, beyond the direct addressees of the project.

индиректен ефект

Ефект што се проширува и на: економијата, општеството или животната средина, пошироко од самите директни приматели на проектот.

Input (fr. Ressource)

Financial, human, material, organisational and regulatory means mobilised for the implementation of a project. (For example, sixty people worked on implementing the programme; 3% of the project costs were spent on reducing effects on the environment). Monitoring and evaluation focus primarily on the inputs allocated by public authorities and used by operators to obtain outputs. The above definition gives a relatively broad meaning to the word 'input'. Some prefer to limit its use to financial or budgetary resources only. In this case, the word 'activity' can be applied to the implementation of human and organisational resources. The term 'financial outputs' is sometimes used in the sense of consumption of budgetary inputs.

ресурси

Претставуваат финансиски, човечки, материјални, организациски и законски ресурси што се мобилизираат за спроведување на некој проект. (на пр.: шеесет лица работеа на спроведување на програмата; 3% од трошоците на проектот беа потрошени за намалување на штетните влијанија врз животната средина). Следењето и евалуацијата се првенствено насочени кон ресурсите распределени од јавните власти, а се користат од извршителите за постигнување резултати. Со горната дефиниција се добива широко значење на зборот „ресурси“. Некои повеќе го користат зборот ограничено и тоа се однесува на финансиски или на буџетски ресурси. Во овој случај, зборот „активност“ може да се употреби за спроведување на човечки и на организациски ресурси. Терминот „финансиски резултати“ понекогаш се користи во смисла на искористување на буџетските ресурси.

Integrated Approach (fr. Approche intégrée)

The continuous examination of a project throughout all the phases of the project cycle, to ensure that issues of relevance, feasibility and sustainability remain in focus.

интегриран приод

Претставува систематска анализа на проектот низ сите фази на проектниот циклус со кој се обезбедува прашањата поврзани со релевантноста, изводливоста и одржливоста да останат и да бидат главен предмет на интерес.

Internal coherence (fr. Cohérence interne)

Correspondence between the different objectives of the same project. Internal

внатрешна кохеренција

Претставува поврзаност помеѓу различни цели на ист проект. Под

coherence implies that there is a hierarchy of objectives, with those at the bottom logically contributing towards those above.

внатрешна кохеренција се подразбира постоењето на хиерархија на целите, оние од дното логично придонесуваат за оние горе.

Invitation to Tender (fr. Appel d'offres)

Letter sent to selected candidates when using a restricted or simplified procedure inviting them to submit a tender.

покана за учество на тендер

Претставува писмо што се испраќа на избрани кандидати, во случај кога се користи ограничена или поедноставена постапка, со која се повикуваат да дадат понуда за тендер.

Logical Framework Approach (LFA) (fr. Approche cadre logique (ACL))

A methodology for planning, managing and evaluating programmes and projects, involving stakeholder analysis, problem analysis, analysis of objectives, analysis of strategies, preparation of the logframe matrix and Activity and Resource Schedules.

Приод на логичка рамка (ПЛР/ LFA)

Претставува методологија за планирање, за раководење и за оценување програми и проекти, вклучувајќи и анализа на учесници, анализа на проблеми, анализа на цели, анализа на стратегии, подготовка на матрица за логичка рамка и распореди на активностите и на ресурсите.

Manager (fr. Gestionnaire)

Public, but sometimes a private organisation is responsible for implementation of the project. Within the framework of European economic and social policy, managers exist at the programme and measure levels. By extension, the term manger is also used for people who are on behalf of these organisations.

раководител

Претставува јавна, но понекогаш и приватна организација што се задолжува за спроведување на проектот. Во рамки на европската економско-социјална политика, постојат раководители на ниво на програми и на мерки. Во поширок контекст, терминот раководител, исто така, се употребува и за лица што ги застапуваат овие организации.

Mandate (fr. Mandat)

Document signed by the commissioners to formalise their work. By means of a mandate, a commissioner delegates the performance of a project. The mandate specifies what will be performed (the scope of the project), the reasons for which the project has been launched, and the expected use. Several mandates may be prepared at the same time for each of the performances in the framework of a project.

мандат

Претставува документ што го потпишуваат извршителите за формализирање на нивната работа. Мандатот е средство преку кое извршителот ја делегира изведбата на проектот. Со мандатот се одредува што ќе се изведува (опсег на проектот), причините зошто се започнува со проектот, како и очекуваното искористување. Во рамките на проектот можат да се подготват неколку мандати во исто време за секоја од изведбите.

Means (fr. Moyens)

Means are physical and non-physical resources (often referred to as “Inputs”) that are necessary to carry out the planned Activities and manage the project. A distinction can be drawn between human resources and material resources.

средства

Средства се материјалните и нематеријалните ресурси (често се нарекуваат и „инпути“) неопходни за извршување на планираните активности и за управување со проектот. Треба да се прави разлика меѓу човечки и материјални ресурси.

Medium Term Expenditure Framework (fr. Cadre des dépenses à moyen terme)

A medium term expenditure framework is a system for planning actions and programming spending over a 3 to 5 years period. It reconciles systematically the achievement of strategic objectives with respect for aggregate resource limits. It must be clear, realistic, and comprehensive and endorsed at a senior political level.

рамка за среднорочни расходи

Рамката за среднорочни расходи е систем за планирање на активности и за програмирање на расходите за период од 3 до 5 години. Рамката го усогласува постигнувањето на стратегиските цели систематски во границите на вкупните ресурси. Таа мора да е јасна, реална, сеопфатна и одобрена на повисоко политичко ниво.

Milestones (fr. Étapes, Milestones)

A type of OVI providing indications for short and medium-term objectives (usually activities) which facilitate measurement of achievements throughout a project rather than just at the end. They also indicate times when decisions should be made or action should be finished.

одредници

Тие се вид на показатели, кои можат објективно да се верификуваат (ПОВ/ОВИ), кои укажуваат на краткорочни и на среднорочни цели (најчесто активности) што помагаат при мерење на постигнувањата во текот на целиот проект, а не само на крајот од проектот. Тие, исто така, укажуваат и на периоди кога треба да се донесат одлуки или кога треба да се заврши некоја активност.

Monitoring (fr. Suivi, Monitoring)

The systematic and continuous collecting, analysis and using of information for the purpose of management and decision-making.

следење

Претставува систематско и постојано собирање, анализа и користење на информации што служат за процесот на управување и донесување одлуки.

Need (fr. Besoin)

Problem or difficulty affecting concerned groups, which the project aims to solve or overcome.

потреба

Претставува проблем или тешкотија што ја погодува засегнатата група, а целта на проектот е да се реши или надмине.

Norm (fr. Norme)

Level that the project has to reach to be judged successful, in terms of a given criterion.

норма

Претставува ниво до кое треба да стигне еден проект за да се оцени како успешен, во однос на даден критериум.

Objective (fr. Objectif)

In its generic sense it refers to Activities, Results, Project Purpose and Overall Objective.
Clear, explicit and initial statement on

цел

Во своето основно значење се однесува на активностите, резултатите, цел на проектот и на општа цел.
Значи јасни, конкретни и почетни изјави

GLOSSARY OF TERMS: PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

the effects to be achieved by a project. A quantitative objective is stated in the form of indicators and a qualitative objective in the form of descriptors, e.g.: 30% of all outputs must be accomplished by the end of the third year; specific objectives concern the results and impact of a project on direct addressees. A global objective corresponds to the aim of the project.

за ефектите што треба да се постигнат со проектот. Квантитативната цел се прикажува во форма на показатели, а квалитативната цел во описна форма (на пр.: 30% од сите резултати треба да се постигнат до крајот на третата година). Посебните цели се однесуваат на резултатите и на влијанието од проектот на директните приматели. Општата цел се однесува на самата цел на проектот.

Operator (fr. Opérateur)

Organisation which implements the resources allocated to a project. The operators are the last link in the chain of implementation of a project. Examples include: a local administration which distributes direct support to enterprises, a private company which has built and manages a telephone network, and a training institute. By extension, the term final beneficiary is used to denote public or private organisations responsible for commissioning work or for distributing public assistance. Final beneficiaries are required to report on their actions regularly and systematically. They are therefore, a kind of programme operators.

извршител

Претставува организација, која ги спроведува средствата што се доделени за проектот. Извршителите се последната алка од синџирот во спроведување на проектот. Примери за тоа се: локална администрација што ја дистрибуира директната помош на претпријатија, приватна компанија што гради и управува со телефонска мрежа или, пак, институт за обука. Во поширок контекст, терминот краен корисник се користи да означи јавни или приватни организации задолжени за доделување на работата или за распределување на помошта од јавен карактер. Крајните корисници се задолжени редовно и систематски да известуваат за нивните активности. Тие се, според тоа, вид на програмски извршители.

Outcome (fr. Résultat)

The term used to describe the totality of what the project is set up to deliver, consisting of all the specialist products. For example, this could be an installed computer system with trained staff to use it, backed up by new working practices and documentation, a refurbished and equipped building with all the staff moved in and working.

резултат

Терминот се користи за да се опише целокупноста на она што проектот треба да го даде, а се состои од сите одделни производи. На пример, тоа може да е инсталиран компјутерски систем со обучен персонал за да го користи, поддржан со нови работни практики и документација, реновирана и опремена зграда каде е сместен и работи целиот персонал.

Output (fr. Réalisation)

That which is financed and accomplished (or concretised) with the money allocated to a project. A project promoter undertakes to produce an output in immediate exchange for the support granted. If this is not accomplished, the support is withheld or must be partly or entirely refunded. Operators are responsible for outputs and must regularly and systematically report on them to the monitoring committee. Outputs may take the form of facilities or works (e.g. building of a road; purification plant). They may also take the form of immaterial services (e.g. training, consultancy, information).

реализација

Претставува она што е финансирано и што е постигнато (или конкретизирано) со средствата распределени за проектот. Носителот на проектот презема да произведе резултати во непосредна замена за доделената поддршка. Ако тоа не се постигне, поддршката не се добива, или делумно или целосно мора да се рефундира. Извршителите се одговорни за реализацијата и мораат редовно и систематски да доставуваат извештаи до комитетот за следење. Реализацијата може да има форма на објекти или на градежни работи (на пр.: изградба на пат; пречистителна станица). Исто така може да има форма и на нематеријални услуги (на пр.: обука, консултации, информации).

Output/Result (fr. Output/Résultat)

Partial or consolidated product of an activity undertaken in the framework of a project.

излезни резултати

Се однесува на делумен или целосен производ на некоја активност преземена во рамките на некој проект.

Overall Objective (fr. Objectifs globaux)

The Overall Objective explains why the project is important to society, in terms of the longer-term benefits to final beneficiaries and the wider benefits to other groups. They also help to show how the project/programme fits into the regional/sector policies of the government/organisations concerned and of the EC, as well as into the overarching policy objectives of EC co-operation. The Overall Objective will not be achieved by the project alone (it will only provide a contribution), but will require the

општа цел

Со општите цели се објаснува зошто е важен проектот за општеството, во однос на долгорочните придобивки за крајните корисници, како и придобивките пошироко за другите групи. Тие, исто така, покажуваат како проектот/програмата се вклопува во одредените регионални/секторски политики на владата/организациите, како и на ЕЗ, но и во севкупните цели на политиката за соработка на ЕЗ. Општата цел нема да се постигне само преку проектот (тој само ќе придонесе кон тоа),

GLOSSARY OF TERMS: PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

P

contributions of other programmes and projects as well.

туку е потребен придонес од други програми и проекти.

Ownership (fr. Propriété)

A general project management term describing the active participation of the recipient institutions in a beneficiary country within the framework of a particular project to ensure legitimacy, responsibility and sustainability of the project.

СОПСТВЕНОСТ

Претставува општ термин за управување со проекти, кој го опишува активното учество на корисничките институции во земјата-корисничка во рамките на некој одреден проект за да се обезбеди легитимност, одговорност и одржливост на проектот.

Policy (fr. Politique)

A plan of action agreed or chosen by a political party, a business, an institution, etc.
A set of different activities (programmes, procedures, laws, rules) directed towards a single goal or general objective. These activities are often accumulated incrementally through the years. European economic and social cohesion policy is scheduled according to a precise time-frame, with a pluri-annual budget. This is not the case for the majority of policies, in the traditional sense of the term.

ПОЛИТИКИ

Претставува план на активности што ги договорила или избрала некоја политичка партија, стопанско претпријатие, институција итн. Претставува и збир на различни активности (програми, постапки, закони, правила) насочени кон единствена цел или општа цел. Овие активности честопати се акумулираат постепено низ годините. Европската економска и социјално-кохезивна политика е испланирана во согласност со прецизна временска рамка и со повеќегодишен буџет. Тоа не е случај со повеќето политики, во традиционалната смисла на зборот.

Politics (fr. Politique)

The activities involved in getting and using power in public life and being able to influence decisions that affect a country or a society.

ПОЛИТИКА

Активности насочени кон добивање и користење на моќ во јавниот живот и можност да се влијае врз одлуките што имаат влијание на некоја земја или на некое општество.

Preconditions (fr. Conditions préalables)

Conditions, known to all parties, those have to be met before the project can commence.
Pre-conditions (if any) are attached to the provision of aid.

предуслови

Претставуваат услови познати на сите страни што треба да се исполнат пред да се започне со проектот.
Предусловите (ако постојат) се поврзани со обезбедување странска помош.

Product (fr. Produit)

Any input to or output from a project. There are management products (which are produced as part of the management or quality processes of the project) and specialist products (which are those products that make up the final deliverable). A product may itself be a collection of other products.

производ

Претставува секој влез - ресурси во или излез - исход од проект. Постојат производи на управувањето (кои се создадени како дел од управувањето или процесите за квалитет на проектот) и посебни производи (оние производи што претставуваат завршни испораки). Самиот производ може да биде збир на други производи.

Product life span (fr. Durée de vie du produit)

This term is used to define the total life of a product from the time of the initial idea for the product until it is removed from service. It is likely that there will be many projects affecting the product during its life, such as a feasibility study and its development.

времетраење на производот

Овој термин се користи за да се означи целиот период на траење на еден производ од времето на почетната идеја за производот сè до негово повлекување од употреба. Постои можност многу проекти да влијаат врз производот за време на неговото постоење, како што се физибилити- студија и самиот развој на проектот.

Progress Report (fr. Rapport d'avancement)

An interim report on progress of work on a project submitted by the project management/contractor to the partner

извештај за напредокот

Претставува периодичен извештај за напредокот на работата на проектот што го поднесува раководителот на

GLOSSARY OF TERMS: PROJECT CYCLE MANAGEMENT (PCM)

P

organisation and the Commission within a specific timeframe. It includes sections on technical and financial performance. It is usually submitted quarterly or six-monthly.

проектот/изведувачот до партнерската организација и до Комисијата во одреден временски рок. Тој вклучува сегменти за техничкото и за финансиското работење. Извештајот обично се поднесува на секои три или шест месеци.

Project (fr. Projet)

A project is a series of activities aimed at bringing about clearly specified objectives within a defined time-period and with a defined budget.

проект

Проект е серија од активности чија цел е да се постигнат јасно одредени цели во одреден временски период и со дефиниран буџет.

Project (fr. Projet)

Operation that is delimited in terms of schedule and budget, and placed under the responsibility of an operator. Within the framework of European economic and social policy, the operator obtains assistance, after a selection procedure, of the managers of the programme.

проект

Претставува дејствување, кое е ограничено со: план, рокови и буџет, а за чие спроведување е одговорен извршителот. Во рамки на европската економско-социјална политика, на извршителот му помагаат, по спроведена постапка за избор, раководители на програмата.

Project Board (fr. Conseil de projet)

The Project Board represents the interests of the business (customer), user and supplier, and provides overall direction and management of the project. The Project Board has responsibility and authority for the project within its Mandate set by corporate or programme management. The Project Board is also responsible for assurance that the project remains on course to deliver the desired outcome.

проектен одбор

Проектниот одбор ги застапува интересите на стопанските претпријатија (купувачи), на корисникот и на набавувачот, и обезбедува целосни насоки и управување со проектот. Проектниот одбор има одговорности и овластувања за проектот во рамките на својот мандат, кој е утврден од раководството на претпријатието или на програмата. Проектниот одбор, исто така, е одговорен да се осигури дека проектот ќе остане во истиот правец и да ги даде саканите резултати.

Project Cycle (fr. Cycle de projet)

The project cycle follows the life of project from the initial idea through to its completion. It provides a structure to ensure that stakeholders are consulted, and defines the key decisions, information requirements and responsibilities at each phase so that informed decisions can be made at each phase in the life of a project. It draws on evaluation to build the lessons of experience into the design of future programmes and projects.

проектен циклус

Проектниот циклус го опфаќа периодот на проектот од првичната идеја до неговото завршување. Тој обезбедува структура преку која се консултираат сите учесници и ги дефинира клучните одлуки, барањата за информации и одговорност во секоја фаза за да може да се донесат одлуки засновани врз соодветни информации во секоја фаза од траењето на проектот. Проектниот циклус се потпира и на евалуацијата за стекнатото искуство со цел тоа да се вгради во содржината на идните програми и проекти.

Project Cycle Management (fr. Gestion du cycle de projet)

A methodology for the preparation, implementation and evaluation of projects and programmes based on the principles of the Logical Framework Approach.

управување со проектен циклус

Претставува методологија за подготовка, за спроведување и за евалуација на проекти и на програми според принципите на приодот на логична рамка.

Project Manager (fr. Chef de projet, Projeteur)

The person responsible for monitoring the implementation of the contract on behalf of the Contracting Authority. The Project Manager has the authority to run the project on a day-to-day basis. The prime responsibility is to ensure that the project delivers the required products to the required standard of quality and within the specified constraints of time and cost.

раководител на проект

Претставува лице задолжено за следење на спроведување на договорот во име на нарачателот. Раководителот на проектот има овластувања да раководи со проектот на дневна основа. Примарната одговорност е да се обезбеди проектот да ги даде саканите производи според потребните стандарди на квалитет и во рамките на специфицираните ограничувања во однос на време и на трошоци.

Project promoter (fr. Porteur de projet)

Public or private person or organisation which requests and possibly obtains assistance in the framework of a given project. A project promoter must be considered to be an operator if it receives public funds every year and if it has to report regularly and permanently on the project. In contrast, it must be considered an addressee if it receives limited funding for a single project.

носител на проект

Претставува јавно или приватно лице или организација што побарала /што побарало и најверојатно добила/добило помош во рамки на даден проект. Носителот на проектот треба да се смета за извршител ако добива јавни средства секоја година и ако треба редовно и постојано да известува за проектот. Спротивно на тоа, треба да се смета за примател ако добива ограничени средства за поединечен проект.

Project Purpose (fr. Objectif spécifique du projet)

The central objective of the project. The Purpose should address the core problem(s) and be defined in terms of sustainable benefits for the target group(s). For larger/complex projects there can be more than one purpose (i.e. one per project component).

цел на проектот

Се однесува на главната цел на проектот. Целта треба да ги изразува главните проблеми и да се дефинира во однос на одржливите придобивки за целната група/целните групи. За поголеми/ посложени проекти, може да има повеќе од една цел (т.е. по една за секоја проектна компонента).

Quality Frame (including Quality Attributes, Criteria and Standards) (fr. Cadre de qualité – comprenant facteurs, critères et standards de qualité)

The Quality Frame is a tool for supporting consistent and structured assessment of the quality of projects as they pass through the phases of the project cycle. It consists of a matrix which contains a set of 3 key Quality Attributes (Relevant, Feasible and Effective and Well Managed) and 16 supporting Quality Criteria. Each Quality Criteria is in turn supported by a

рамка за квалитет (вклучувајќи атрибути, критериуми и стандарди за квалитет)

Рамката за квалитет претставува алатка за поддршка на доследна и на структурна проценка на квалитетот на проектите во текот на фазите од проектниот циклус. Таа се состои од матрица, која содржи збир од 3 клучни атрибути за квалитет (релевантен, остварлив и ефективен и добро управуван) и од 16 помошни критериуми

set of more detailed Quality Standards. The Quality Frame can be used either as a general checklist of key issues to be assessed/analysed at each stage of the project cycle, or it can be used as part of a more structured and formal assessment process involving independent assessors and a rating system.

за квалитет. Секој критериум за квалитет се состои од збир на подетални стандарди за квалитет. Рамката за квалитет може да се користи како општ список за проверка на клучните прашања што треба да се проценат/анализираат во секоја од фазите на проектниот циклус или, пак, може да се користи како дел од постројктурен и формален процес на проценка, којшто би вклучил независни проценители и систем на оценување.

Rationale (fr. Raisons)

The fact that a project can be justified in relation to needs to satisfy or socio-economic problems to solve.

основна причина

Се однесува на фактот што еден проект може да се оправда во однос на потребите што треба да се задоволат или социоекономските проблеми што треба да се решат.

Recurrent Costs (fr. Coûts récurrents)

Costs of operation and maintenance that will continue to be incurred after the implementation period of the project.

повторливи трошоци

Претставуваат оперативни трошоци и трошоци за одржување, коишто се јавуваат и по спроведувањето на проектот.

Relevance (fr. Pertinence)

The appropriateness of project objectives to the real problems, needs and priorities of the intended target groups and beneficiaries that the project is supposed to address, and to the physical and policy environment within which it operates.

релевантност

Претставува соодветност на проектните цели во однос на реалните проблеми, потреби и приоритети на целните групи и на корисниците, кои треба да бидат предвидени со проектот, како и соодветност во однос на физичкото и на политичко опкружување во чии рамки функционира проектот.

Resource Schedule (Calendrier des moyens)

A breakdown of the required project resources/means linked to Activities and Results, and scheduled over time. The resource schedule provides the basis on which costs/budget and cash flow requirements can be established.

распоред на ресурси

Претставува спецификација на потребните проектни ресурси/средства поврзани со активностите и со резултатите и со распоред на временски период. Распоредот на ресурсите обезбедува основа од која можат да се утврдат трошоците/буџетот и движењето на готовинскиот капитал.

Result (fr. Résultat)

Advantage (or disadvantage) which direct addressees obtain at the end of their participation in a project. Results can be observed when an operator completes an action and accounts for the way in which allocated funds were spent and managed. The operators may regularly monitor results. They have to adapt the implementation of the project according to the results obtained.

резултат

Претставува корист (или незадоволителни резултати) што ги добиваат директните приматели на крајот на нивното учество во еден проект. Резултатите за тоа како се потрошени и како се управувани распределените средства можат да се согледаат кога извршителот завршува со активностите и ги затвора сметките. Извршителите може редовно да ги следат резултатите. Тие треба да го приспособат спроведувањето на проектот во согласност со постигнатите резултати.

Results (fr. Résultats)

Results are the tangible products/ services delivered as a consequence of implementing a set of Activities. The hierarchy of objectives used by some other donors (and indeed within the context of some EC programmes) refer to these results as 'Outputs'.

резултати

Резултати претставуваат материјалните производи/услуги добиени како резултат на спроведување на одреден пакет на активности. Во хиерархијата на целите користена од некои други донатори (а, и во контекст на некои програми на ЕК) резултатите се именуваат и како „излезни резултати/ аутпути“.

Risk management (fr. Gestion des risques)

The task of risk management is to manage the project's exposure to risk by taking action to keep that exposure to an acceptable level.

Task analysis involves the identification and evaluation of potential risks to any aspect of the project. Risk evaluation assesses the probability of the risk occurring and the impact on the project should the risk occur. Having identified the risks, possible actions to deal with the risks need to be considered and appropriate actions selected.

Risk management involves planning and implementing the required resources to carry out the selected actions to deal with the risks. Once in place, the actions will require monitoring and reporting to ensure the risk management activities are having the desired effect.

The management of risk will be an ongoing activity throughout the project and will involve all members of the project organisation.

управување со ризици

Задачата при управување со ризици е справување со изложеноста на проектот на ризик и тоа со преземање активности, со што изложеноста ќе се задржи на прифатливо ниво.

Анализата на задачите вклучува утврдување и проценка на можни ризици од секој аспект на проектот. Проценката за ризик ја оценува можноста од појава на ризик, како и влијанието врз проектот ако се појави ризик. По утврдување на ризиците, потребно е да се разгледаат и да се земат предвид можни активности за да се совладаат ризиците, како и да се изберат соодветни активности.

Управувањето со ризици вклучува планирање и применување на потребните ресурси за да се спроведат избраните активности за да се совладаат ризиците. Откога ќе се дефинираат, овие активности треба да се следат и за нив да се поднесуваат извештаи со цел активностите на управување со ризици да го дадат саканиот ефект.

Управувањето со ризици е активност што е во тек додека трае проектот и ги вклучува сите членови на проектната организација.

Risks (fr. Risques)

Risk is the probability that an event or action may adversely affect the achievement of project objectives or activities. Risks are composed of factors internal and external to the project, although focus is generally given to those factors outside project management direct control.

Risk can be defined as uncertainty of

ризичи

Ризик е веројатноста некој настан или активност спротивно да влијае врз постигнувањето на проектните цели или активности. Ризиците се состојат од внатрешни и од надворешни фактори на проектот, иако најчесто, акцентот е врз факторите надвор од директната контрола на раководството на проектот. Ризикот може да се дефинира како

S

outcome, whether positive opportunity or negative threat. Every project has risks associated with it. Project management has the task of identifying risks that apply and taking appropriate steps to take advantage of opportunities that may arise and avoid, reduce or react to threats.

неизвесност на исходот, било позитивна можност или негативна закана. Секој проект има ризици поврзани со тоа. Раководството на проектот има задача да ги утврди ризиците што ги презема, како и мерките што ги презема за да ги искористи можностите во своја корист што можат да се јават, но и да ги одбегне, намали или пак да реагира на заканите.

Sector Approach (fr. Approche sectorielle)

A Sector Approach is defined as a way of working together between government and development partners. The aim is to broaden Government ownership over public sector policy and resource allocation decisions within the sector, to increase the coherence between policy, spending and results and to reduce transaction costs. It involves progressive development of a comprehensive and coherent sector policy and strategy, or a unified public expenditure framework for local and external resources and of a common management, planning and reporting framework.

секторски приод

Секторскиот приод е дефиниран како начин на соработка меѓу владата и партнерите за развој. Целта е да се прошири сопственоста на владата врз политиките на јавниот сектор и врз одлуките за распределба на ресурсите во секторот заради зголемување на кохеренција меѓу политиките, расходите и резултатите и заради намалување на трошоците за трансакции. Секторскиот приод вклучува постепен развој на сеопфатна и на кохерентна секторска политика и стратегија или унифицирана рамка на јавни расходи на локални и надворешни ресурси и на заедничка рамка на управување, планирање и известување.

Sector Policy Support Programme (fr. Programme d'appui à la politique sectorielle)

A Sector Support Programme (SPSP) is a programme of the European Commission by which financial support is provided to the partner Government's Sector Programme. An SPSP may follow three types of operating (financing) modality, namely: (i) Sector Budget Support; (ii)

Програма за поддршка на секторската политика

Програмата за поддршка на секторската политика (ППСП/SPSP) е програма на Европската комисија преку која се обезбедува финансиска поддршка на секторската програма на партнерската влада. ППСП/SPSP може да има три вида на работни (финансиски) модалитети,

Financial contributions to pooled Common funds which fund all or part of the Sector Programme; and (iii) Commission specific procedures (European Commission budget or EDF).

имено: (I) поддршка на буџетот на секторот; (II) финансиски придонес во Заедничкиот фонд кој ги финансира сите или дел од секторската програма; и (III) посебни постапки на Комисијата (Буџет на Европската комисија или ЕФП/EDF).

Sector Programme (fr. Programme sectoriel)

As a result of following a Sector Approach, Governments in consultation with partner donors and other stakeholders may develop a sector policy and action plan. This is identified as a Sector Programme if it includes the following three components: (i) an approved sectoral policy document; (ii) a sectoral medium term expenditure framework; and (iii) a coordination process amongst the donors in the sector, led by the Government.

секторска програма

Како резултат од следењето на секторскиот приод, владите во консултација со партнерите-донатори и со другите учесници можат да подготват секторска политика и акциски план. Ова се утврдува како секторска програма ако ги вклучува следниве три компоненти: (I) одобрен документ за секторска политика; (II) рамка за среднорочни расходи на секторот и (III) процес на координација меѓу донаторите во секторот, предводен од владата.

Sources of Verification (fr. Sources de verification)

They indicate where and in what form information on the achievement of the Overall Objective, the Project Purpose(s) and the Results can be found (described by the Objectively Verifiable Indicators). They should include summary details of the method of collection, and who is responsible and how often the information should be collected and reported.

извори на верификација

Тие покажуваат каде и во која форма може да се најде информација за постигнување на општата цел, на целта/целите на проектот и на резултатите (опишани со показателите, кои можат објективно да се верификуваат). Изворите треба да содржат збирни детали за: методот на собирање, одговорно лице и колку често треба да се собираат информации и да се подготвуваат извештаи.

Stakeholder Analysis (fr. Analyse des parties prenantes)

Stakeholder analysis involves the identification of all stakeholder groups

анализа на учесниците

Анализата на учесниците вклучува определување на сите групи врз кои

S

likely to be affected (either positively or negatively) by the project, the identification and analysis of their interests, problems, potentials, etc. The conclusions of this analysis are then integrated into the project design.

проектот може да влијае (позитивно или негативно), одредување и анализа на нивните интереси, проблеми, потенцијали итн. Заклучоците од оваа анализа се вградуваат во нацртот на проектот.

Stakeholders (fr. Parties prenantes)

учесници

Any individuals, groups of people, institutions or firms that may have a relationship with the project/programme are defined as stakeholders. They may - directly or indirectly, positively or negatively - affect or be affected by the process and the outcomes of projects or programmes.

Сите лица, групи лица, институции или фирми, кои можат да бидат поврзани со проектот/програмата се дефинираат како учесници. Тие можат – посредно или непосредно, позитивно или негативно, да влијаат или да бидат под влијание на процесот и на резултатите од проектите или програмите.

Steering Committee (fr. Comité Directeur)

управен комитет

A committee of beneficiaries and/or stakeholders established to guide or supervise a project.
 A Steering Committee is usually a group of high-level stakeholders who are responsible for providing guidance on overall strategic direction. They do not take the place of a Sponsor, but help to spread the strategic input. The Steering Committee is usually a combination of direct clients and indirect stakeholders. In other words, group composed of the principal investors, sponsor representatives, and others who oversee the project design, execution, analysis, and dissemination.
 Or, a group of experts/stakeholders constituted in order to assist the competent authority in the decision-making.
 The Steering Committee is responsible for policy and resource decisions essential to delivery of project outputs and the

Претставува комитет составен од корисници и/или учесници, формиран со цел да управува со или да врши надзор на некој проект.
 Управниот комитет обично е група од учесници од висок ранг, кои се одговорни за обезбедување насоки за целокупното стратегиско управување (со проектот). Тие не го заземаат местото на спонзорот, но помагаат во проширување на стратегиските ресурси.
 Управниот комитет обично е комбинација од директните клиенти и индиректните учесници во проектот. Со други зборови, претставува група составена од главните инвеститори, претставници на спонзорот, како и други, кои го надгледуваат нацртот на проектот, спроведувањето, анализата и распределбата.
 Може да биде и група од експерти/учесници во проектот, со цел да му помогнат на надлежниот орган во

attainment of project outcomes.

донесување на одлуките. Управниот комитет е одговорен за политиката и за одлуките во однос на ресурсите, кои се битни во добивање на резултатите на проектот и во одржувањето на неговите резултати.

Steering group (fr. Groupe de pilotage)

Limited group composed of officials from those administrations most directly concerned by a project, sometimes accompanied by experts. The steering group meets frequently and its working procedures are fairly informal. The steering group acts as a mediator between the commissioners and the evaluation team, but also between the different partners concerned by a project.

раководна група

Претставува ограничена група што се состои од официјални претставници од оние администрации што се најмногу засегнати во проектот, понекогаш со вклучување и на експерти. Раководната група се состанува често и работи доста неформално. Раководната група дејствува како посредник меѓу извршителите и тимот за евалуација, но, исто така, и помеѓу различни партнери засегнати со проектот.

Supplier (fr. Fournisseur)

The firm, individual or consortium to which a supply contract is awarded.

набавувач на стока

Се однесува на претпријатија, поединци или конзорциум на кои е доделен договорот за набавка на стока.

Supplies (fr. Fournitures)

All items which the supplier is required to supply to the beneficiary, including, where necessary, service such as installation, testing, commissioning, provision of expertise, supervision, maintenance, repair, training and other such obligations connected with the items to be provided under the contract.

набавки

Се однесува на сите производи што мора да ги обезбеди набавувачот за корисникот, вклучително и, кога тоа е потребно, да врши услужни активности како што се: поставување, тестирање, ставање во функција, обезбедување експертиза, надзор, одржување, поправка, обука и други слични обврски поврзани со производите што се набавуваат со договорот.

T

SWOT Analysis (fr. Analyse SWOT)

A tool that can be used during all phases of the project cycle, namely strategic planning tool for analysis of the competitive position of an organisation, country or region. Analysis of an organisation's Strengths and Weaknesses, and the Opportunities and Threats that it faces. Therefore, SWOT stands for analysis of Strengths and Weaknesses, and Opportunities and Threats.

СВОТ-анализа

Тоа е алатка, која може да се користи во текот на сите фази од проектниот циклус, имено, инструмент на стратемиско планирање за анализа на конкурентната позиција на некоја организација, земја или регион. Претставува анализа на силните и на слабите страни, можностите и заканите со кои се соочува некоја организација. Според тоа, СВОТ значи анализа на силните и на слабите страни, на можностите и на заканите.

Synergy (fr. Synergie)

The fact that several projects (or several components of a project) together produce an impact which is greater than the sum of the impacts they would produce alone. Synergy generally refers to positive impacts. However, phenomena which reinforce negative effects, negative synergy or anti-synergy may also be referred to.

содејство

Се однесува на фактот што неколку проекти (или неколку компоненти од еден проект) заедно имаат поголемо влијание отколку збирот на влијанија што би ги дале поединечно. Содејството, главно се однесува на позитивните влијанија. Но, исто така се однесува и на појави што доведуваат до негативни ефекти, негативно содејство или спротивставено содејство.

Target Group (fr. Groupe cible)

The group/entity that will be positively affected by the project at the Project Purpose level.

целна група

Претставува група/субјект врз која проектот ќе има позитивно влијание на ниво на целта на проектот.

Technical Assistance (fr. Assistance technique)

Specialists, consultants, trainers, advisers, etc. contracted under a service contract for the transfer of know-how and skills and the

техничка помош

Се однесува на помошта од стручњаци, консултанти, обучувачи, советници итн., кои потпишале договор за пренесување

creation and strengthening of institutions.

знаење и искуство, како и на формирање и зајакнување на институциите.

Technical Specifications (fr. Spécifications techniques)

The document drawn up by the Contracting Authority setting out the requirements and/or the objectives in respect of the provision of supplies or works, specifying where relevant the methods and resources to be used and/or the results to be achieved.

техничка спецификација

Претставува документ што го изработува нарачателот, а со кој се поставуваат барањата и/или целите во однос на набавка на стока или на изведување на работи, специфицирајќи ги, таму каде што тоа е потребно и методите и ресурсите што треба да се користат и/или резултатите што треба да се постигнат.

Tender evaluation (fr. Evaluation de la soumission)

A periodic assessment of the efficiency, effectiveness, impact, sustainability and relevance of a project in a context of stated objectives. It is usually undertaken as an independent evaluation of the background, objectives, results, activities and means deployed, with a view to drawing lessons that may guide future decision-making.

евалуација на тендер

Претставува периодично оценување на ефикасноста, ефективноста, влијанието, одржливоста и релевантноста на проектите во контекст на утврдените цели. Обично се спроведува како независна анализа на претходни услови, цели, резултати, активности и вложени средства, со цел да се стекнат искуства, кои можат да се користат како основа за носење одлуки во иднина.

Tender (fr. Appel d'offres)

A written or formal offer to supply goods or perform services for an agreed price.

тендер

Претставува писмена или официјална понуда за набавка на стока или за давање услуги по договорена цена.

Terms of Reference -ToR (fr. Termes de référence)

The Terms of Reference define the tasks required of a contractor and indicate

опис на задачи - O3/ToR

Описот на задачи ги дефинира задачите што се бараат од изведувачот на

W

project background and objectives, planned activities, expected inputs and results/outputs, budget, timetables and job descriptions.

проектот и се наведуваат: општите податоци и целите на проектот, планираните активности, очекуваните ресурси, резултатите, буџетот, временскиот распоред и описот на работните места.

Transaction costs (fr. Coûts de transaction)

The concept of transaction costs aims to capture the aggregate costs of the administrative activities involved in managing development assistance, which have no value either to the recipient of assistance or to the donor other than to permit an aid transfer to take place. All development assistance will have some transaction costs and, in most cases, these will be shared by donors and recipients. Sector programmes and budgetary aid aim to minimize transaction costs either by reducing their sum total or by altering the way these costs are shared (to the benefit of the recipient).

трошоци за трансакции

Поимот трошоци за трансакции има за цел да ги опише вкупните трошоци на административните активности вклучени во управувањето со развојната помош, кои немаат вредност ниту за корисникот на помошта ниту за донаторот, освен што се дозволува да се изврши трансфер на помошта. Целата помош за развој ќе има одредени трошоци за трансакции и во повеќето случаи нив ќе ги поделат донаторите и корисниците. Целта на секторските програми и на буџетската помош е да се сведат трошоците за трансакции на минимум преку намалување на нивниот вкупен износ или преку промена на начинот на којшто се споделуваат овие трошоци (во полза на корисникот).

Transparency (fr. Transparence)

Transparency implies that information is available in the public domain, and is accessible both in terms of its location and presentation – in a format and language that can be widely understood.

транспарентност

Транспарентноста подразбира дека информациите се достапни за јавноста и се достапни како во однос на нивната локација така и во однос на нивната презентација во разбирлива форма и јазик за пошироката јавност.

Weighting (fr. Pondération)

Used to state that one criterion is of more or less importance than another one in the formulation of a global judgement on

пондерирање

Се користи да се констатира дека еден критериум е повеќе или помалку важен од некој друг при формулирање на

a project. The weighting of criteria can be formalised by expressing it as a percentage (the total being 100%).

општата оправданост за некој проект. Пондерирањето на критериумите може да стане официјално ако се изразува во проценти (вкупно 100%).

Work plan (fr. Plan de travail)

The schedule that sets out the activities and resources necessary to achieve a projects results and purpose.

план за работа

Претставува распоред што ги одредува активностите и финансиските средства потребни за остварување на резултатите и на целите на проектот.

W

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Библиографија:

- European Communities, 1999, *Glossary of 300 concepts and technical terms*, EC Structural Funds, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1999
- Office of Government Commerce, 2005, *Glossary of Prince2 Terms*, TSO-The Stationery office, London

2. Документи:

- European Commission-Directorate-General Enlargement, 2006, IPA Transition assistance and institution building component- Programming guide
- Council Regulation (EC) No. 1085/2006 of 17 July 2006
- Commission of the European Communities, 2004, On the Instruments for External Assistance under the Future Financial Perspective (2007-2013)
- European Commission-EuropeAid Cooperation office-Development DG, 2004, Aid Delivery Methods- Volume 1- Project Cycle Management Guidelines
- Pojmovnik fondova Europske unije Glossary of the European Union funds, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, A. G. Matoš, Samobor

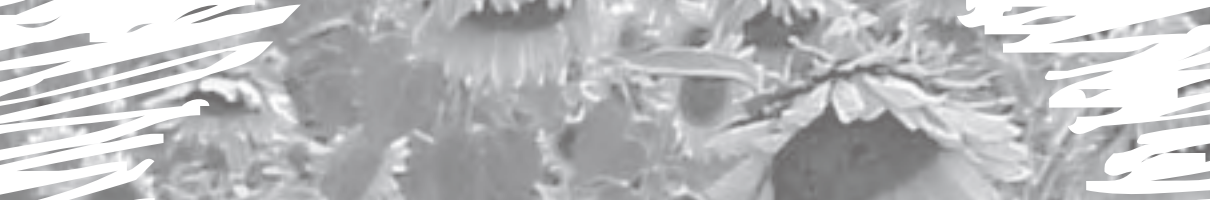
3. Користени страници на Интернет:

- A plain language guide to Eurojargon
http://europa.eu/abc/eurojargon/index_en.htm
- UK Office of the European Parliament
<http://www.europarl.org.uk/EU/textonly/txeurospeak.htm>
- Europa - Glossary
http://europa.eu/scadplus/glossary/index_en.htm
- Glossary of the European Union and European Communities (Acronyms, Initiatives, Institutions, Policies, Programmes and Terms)
<http://www.uta.fi/FAST/GC/eurgloss.html>
- Glossary of EU jargon
http://www.lgib.gov.uk/european_work/glossary.html#A
- BBC News/In Depth/ Euro-glossary
http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/europe/euro-glossary/default.stm

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

- Europa - Glossaire
http://europa.eu/scadplus/glossary/index_fr.htm
- Glossary – Enlargement process
http://ec.europa.eu/enlargement/glossary/index_en.htm
- Glossary of Terms used in European Structural Funds
<http://www.scotland.gov.uk/Topics/Business-Industry/support/17404/8400>
- The common agricultural policy - A glossary of terms
http://ec.europa.eu/agriculture/glossary/index_en.htm
- European Commission – Enlargement – Pre-Accession Assistance - Glossary
http://ec.europa.eu/enlargement/glossary/terms/preaccession-assistance_en.htm
- Financial Programming and Budget - Glossary
http://ec.europa.eu/budget/other_main/glossary_en.htm
- Financing the common agricultural policy – CAP – Agriculture and Rural development
http://ec.europa.eu/agriculture/fin/index_en.htm
- Eionet GEMET Thesaurus
<http://www.eionet.europa.eu/gemet>
- <http://www.statewatch.org/news/2007/aug/eu-reform-treaty-texts-analyses.htm>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

341.171.(4-672ЕУ) (038)=111=163.3

РЕЧНИК на термини : Европската унија и претпристапната помош /
[составил и превел Катица Манова, Александра Крстеска]. - Скопје :
Влада на Република Македонија, Секретаријат за Европски прашања,
2007. - 150 стр. ; 24 см

Регистар

ISBN 978-9989-182-05-1

1. Манова, Катица 2. Крстеска, Александра

а) Европска унија - Речници, англиско-македонски

COBISS.MK-ID 7000650

